

TYTTÖKERHOTYÖ KUUSANKOSKEN SEURAKUNNASSA

Ohjaajien kokemuksia vuosilta 1973–2008

Sari Syrjälä

Opinnäytetyö, kevät 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak

Sosiaalialan koulutusohjelma

(ylempi AMK)

Diakonia, kristillinen kasvatus ja
nuorisotyö

TIIVISTELMÄ

Syrjälä, Sari. Tyttökerhotyö Kuusankosken seurakunnassa. Ohjaajien kokemuksia vuosilta 1973–2008. Diak, kevät 2013. 88 s., 5 liitettä. Diakonia Ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma (ylempi AMK). Diakonia, kristillinen kasvatus ja nuorisotyö.

Opinnäytetyössä tutkitaan kerhonohjaajien kokemuksia kerhonohjaamisesta vuosina 1973–2008 Kuusankosken seurakunnassa. Tutkimuskysymykset ovat: mikä on kerhonohjaajien kokemus kerhonohjaajana toimimisesta ja mitä seurakunta merkitsee entiselle kerhonohjaajalle tänään. Tutkimuksella kartoitan kerhotyön merkitystä ja laatua osana seurakunnan varhaisnuoriso- ja nuorisotyötä.

Opinnäytetyössä kirjoitettiin Kuusankosken seurakunnan tyttökerhotyön historia vuosilta 1970–2008 tutkimalla toimintakertomuksia, seurakuntasuunnitelmia ja tyttökerhojen päiväkirjoja. Ohjaajia koskenut tutkimusaineisto kerättiin haastatteleamalla 11 henkilöä, jotka olivat toimineet kerhonohjaajina vuosina 1973–2008 Kuusankosken seurakunnassa. Puolistrukturoidut haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä ja fenomenologisella tutkimusotteella.

Kerhonohjaajana toimiminen koettiin tärkeänä asiana nuoruudessa, se toi nuoren elämään tasapainoa ja rakennetta. Aika ohjaajana vaikutti henkilön elämään monin tavoin. Se oli valmentautumista aikuisuuden ammattiin, siitä kertyi ryhmänohjaustaitoja ja tuoloin syntyi pitkäkestoisia, tärkeitä ihmissuhteita. Aikuisina entiset kerhonohjaajat ovat seurakunnan jäseniä, joiden elämään kuuluvat kirkolliset toimitukset ja he ehkä käyvät kirkossa jouluna. Aktiivisesti seurakunnassa vapaaehtoistyöntekijänä toiminut nuori ei ole aikuisena aktiivinen osallistuja. He kuvasivat seurakunnan asiana, joka kuuluu normaalielämään. Moni heistä koki, että he osallistuivat seurakunnan toimintaan omien lastensa osallistumisen kautta.

Varhaisnuorisotyön tilastoista näkee, että kerhojen suosio on 1970-luvulta asti vähentynyt. Kerhotyötä täytyy kehittää sisällöllisesti niin, että lapsi haluaa osallistua siihen. Kerhonohjaajana toimiminen on nuorille tärkeä ja turvallinen kasvamisen ja toimimisen paikka seurakunnassa. Kerhotyön sisällön kehittämisen reunaehto on se, että 16-vuotias nuori pystyy toimimaan ohjaajana. Haasteena työlle on kerhonohjaajien hartaus- ja uskonelämän tukeminen niin, että heistä kasvaisi aikuisia, jotka kokevat seurakuntayhteyden merkittäväksi omalle uskon elämälleen.

asiasanat: varhaisnuorisotyö, kerhonohjaaja, tyttökerho, Kuusankosken seurakunta.

ABSTRACT

Syrjälä, Sari. Girls' club work in the Kuusankoski parish. The Experiences of Club Instructors' work between years 1973–2008. 88 p. 5 appendices. Language: Finnish. Spring 2013. Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Social Services. Diaconia, Christian Education and Youth Work. Degree: Master of Social Services.

The aim of this study is to learn about the work experiences of volunteer club instructors in the Kuusankoski parish between years 1973–2008. This study has two focuses: what are the former club instructors' experiences of being a club instructor and what kind are their relationships with the church today. This study surveys the meaning and quality of the girls' club work as a part of the parish's pre-teen youth and youth work.

In this study was written the history of girls club work in the Kuusankoski parish between years 1970–2008. It was gathered from action reports, the parish's annual plans and the girls' club journals. The research material of this qualitative study was collected by interviewing eleven persons who have worked as volunteer club instructors in the Kuusankoski parish. The semi-structured interviews were taped and transcribed. The compiled data was content-based analyzed with a phenomenological research approach.

The final results show that the period when person worked as a club instructor was experienced as a very important time in their youth. It affected person's life in many ways. It brought both balance and structure to the life. It was the way to prepare for a future profession. Today the former club instructors are the members of the church, they use the clerical services and they might take part in Christmas mass. Many felt that they participated in church life through their own children's participation in parish activities. The girl's club work has to be developed so a child wants to come to the club and the young club instructor is able to lead the club.

Keywords: pre-teen youth work, volunteer club instructor, girls' club, Kuusankoski parish.

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT.....	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 KIRKON VARHAISNUORISOTYÖ SUOMESSA	8
3 KUUSANKOSKEN SEURAKUNTA.....	11
3.1 Seurakunnan perustaminen	11
3.2 Tyttö- ja poikatyön historia.....	12
4 TYTTÖTYÖTÄ 1970-LUVULTA NYKYPÄIVÄÄN	15
4.1 Tyttötyö osana nuorisotyötä 1970–1982.....	15
4.2 Kirkon kasvatusohjelmasta tavoitteet tyttöjen kerhotyölle 1983 - 1990.....	18
4.3 Tyttötyötä piirijaon aikana 1991-2008.....	23
5 KERHONOHJAAJA – 13-20 -VUOTIAS NUORI.....	28
5.1 Nuoren kehitys	28
5.2 Koti, koulu ja vapaa-aika nuoren kasvuympäristöinä	31
5.3 Nuori seurakunnan jäsen.....	33
5.4 Seurakunnan jäsenyyden merkityksiä	35
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	39
6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	39
6.2 Tutkimusmenetelmä.....	42
6.3 Tutkimusaineisto ja analyysi.....	44
7 KERHONOHJAAJIEN TARINAT	47
7.1 Minusta tulee isona vaikka kerhonohjaaja	47
7.2 Vettä kengässä halki vuosikymmenten	53
7.3 Seurakunta oli mun kaveri	57
7.4 ”Myö ollaa joulukirkkoihmisiä nykyään”	64
8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	70
8.1 Tyttökerhotyössä tapahtuneet muutokset vuosina 1973–2008	70
8.2 Kerhonohjaamisen merkityksiä.....	73
8.3 Kerhonohjaaja ja seurakunta nyt.....	75
8.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	77

8.5 Lopuksi	79
LÄHTEET.....	80
Liite 1.....	84
Liite 2.....	85
Liite 3.....	86
Liite 4.....	87
Liite 5.....	88

1 JOHDANTO

Kun seurakunnan nuorisotyönohjaajia pyydettiin laittamaan tärkeysjärjestykseen varhaisnuorisotyön toimintamuotoja, nousi selkeäksi ykköseksi kerhotyö. Sillä, kuinka monta kerhoa seurakunnassa toimi, ei ollut merkitystä tulokseen. Varhaisnuorten kerhotyö merkittiin tärkeimmäksi työmuodoksi. Perusteluna oli, että lapsi ei kasva satunnaisista kohtaamisista vaan säännöllisesti kokoontuvan kerhon kautta tulee mahdolliseksi pitkäaikainen kontakti lapseen ja se mahdollistaa kerholaiselle jatkuvan, tavoitteellisen kasvuympäristön. Kerhotyö nähtiin tärkeäksi myös, siksi että se tarjoaa työtä nuorille vastuunkantajille, kerhonohtajille. (Ritokoski 2010, 40–41.)

Vuoden 2008 alussa hyväksytty Meidän kirkko -strategian mukaan kirkon tavoitteena on yhteisö, jonka jäsenet osallistuvat sen perustehtävän toteuttamiseen. Strategian edistämiseksi perustettiin kaksi erillistä painopistettä: pyhä ja vapaaehtoistoiminta. Varhaisnuorisotyössä vapaaehtoisten kerhonohtajien merkitys on huomattava. Vuonna 2011 kerhoissa toimi 7 300 vapaaehtoista ohjaajana, joista 71 % oli naisia. (Haastettu kirkko 2012, 147.)

Olen itse Kuusankosken seurakunnan kerhotyön kasvattama. Kokemukseni kerholaisena ja myöhemmin kerhonohtajana on ollut vahva ja elämääni vaikuttava tekijä. Aloitin keväällä 2009 virassa kotiseurakunnassani Kuusankoskella ja löysin laatikoittain vanhoja kerhopäiväkirjoja ja kerhonohtajakortiston. Lukiessani toimintakertomuksia minua alkoi kiinnostaa, mitä entisille kerhonohtajille kuuluu. Toiminnalliset tilastot antoivat tietyn näköalan tehtyyn työhön, mutta mitä jää tilastojen taakse, kerhonohtajien kokemuksiin? Miten heistä tuli kerhonohtajia? Millaisia merkityksiä kerhonohtausvuodet saavat, kun niitä tarkastelee aikuisena. Mitä seurakunta merkitsee heille tänään? Halusin oppia ymmärtämään kerhonohtajien kokemuksia, jotta voin omassa työssäni tukea nykyisiä kerhonohtajia kasvamaan ja pysymään seurakunnan jäsenenä ja kehittää työn toiminnallista sisältöä.

Historian ymmärtäminen auttaa toimimaan tämän päivän yhteiskunnassa. Se on kokonaisuuden näkemistä pienten osien sijaan. Tutustuminen tyttökerhotyön dokumentteihin ja Kuusankosken seurakuntasuunnitelmiin oli mielenkiintoinen matka seurakuntatyön eri vaiheisiin. Tässä työssä kokosin historian Kuusankosken seurakunnan tyttöjen ker-

hotyöstä vuosilta 1970–2008. Lähdetietoina käytin Kuusankosken seurakunnan kerhotilastoja, tyttötyön toimintakertomuksia, seurakuntasuunnitelmia, kerhonohjaajien ja vuosina 1976–2008 Kuusankosken seurakunnan tyttötyöntekijänä toimineen Riitta Tilus-Lohmanin haastattelua.

Työni aluksi tarkastelen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon varhaisnuorisotyön historiaa valtakunnallisesti ja Kuusankosken seurakunnassa. Teoriaosuudessa kuvaan sekä nuoren kehitystä että nuoruuden kasvuympäristöjä ja seurakunnan jäsenyyden merkityksiä. Luvussa viisi esittelen tutkimuksen toteuttamisen ja luvussa kuusi aineiston analysoinnin.

Tuloksista ilmenee mitkä ovat kerhonohjaamisen merkitykset nuoren elämässä. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää Kuusankosken seurakunnan kerhotyön kehittämisessä. Tulokset tuovat esiin kysymyksiä sekä kerhotyön sisällöllisestä kehittämisestä että kerhonohjaajan hengellisen kasvun tukemisesta.

2 KIRKON VARHAISNUORISOTYÖ SUOMESSA

Tässä luvussa tarkastelen kirkon varhaisnuorisotyön kehitystä Suomessa 1900-luvun alusta tähän päivään. Varhaisnuorisotyöllä tarkoitetaan tiettyyn ikäryhmään, 7–14 -vuotiaisiin tyttöihin ja poikiin kohdistuvaa kristillistä kasvatustyötä, jota ovat tehneet seurakuntien palkatut työntekijät tai heidän valtuuttamansa vapaaehtoistyöntekijät. (Porkka 2008, 153; Launonen 2010, 248.)

NMKY (Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys) -aatteen leviäminen Suomeen vaikutti kirkon kristillisen kasvatustyön kehittymiseen. Ensimmäinen NMKY:n poikaosasto perustettiin Helsingissä 1900. Tuolloin alkoi hahmottua työssä niin sanottu ikäryhmäajattelu. Vuonna 1911 naiset saivat järjestössä samat oikeudet kuin miehet ja vuonna 1917 järjestön nimi muutettiin Suomen Nuorten Kristilliseksi Liitoksi (SNKL). (Launonen 2010, 250 – 252.)

Vuonna 1919 SNKL:lle luotiin omat poika- ja tyttötyötä tekevät alaosastot. Tämä uudistus muokkasi toiminnan tavoitteita ja vapaaehtoisten ohjaajien koulutusta. Alaosastot toteuttivat valtakunnallisia leirejä ja kokouksia sekä työhön alettiin valmistaa materiaalia. Tyttötyön johtoajatuksena oli ”tytöt Jeesukselle”. Tähän kuten poikatyönkin tunnuslauseeseen, ”pojista miehiä”, sisältyi ajatus, että kasvamisen perusta oli kristillinen usko ja elämä. Poika- ja tyttötyön kasvatustyön tavoitteena oli yksilön kasvun lisäksi laajemmin perheiden ja koko yhteiskunnan hyvä tulevaisuus. (Launonen 2010, 252.)

1920-luvulla toiminta alkoi siirtyä yhdistyksiltä enemmän seurakunnille. Tämä tapahtui ensin kaupungeissa, sitten maaseudulla. Toimintaa johtivat papit ja kokoontumispaikkoina olivat seurakuntien tilat. Vuonna 1935 NMKY:n Poikien Liiton nimi muutettiin Poikien Keskukseksi. Poikatyön kehittymiseen vaikuttivat vahvasti kaksi henkilöä: Sulo Karpio (1891–1974) ja Yrjö Karilas (1891–1982). Yhdessä he toimivat vuonna 1938 perustetun Joka Poika lehden toimituksessa. (Launonen 2010, 253.)

Kansalaissota ja toinen maailmansota toivat omat katkonsa kirkon kasvatustyön kehittymiseen. Kansalaissota aiheutti yhteiskunnalliset haavat, joista toipuminen oli hidasta. Kirkon kasvatustoiminta oli sotien aikana leimautunut vahvasti oikeistolaiseksi eikä aina tavoittanut työläisnuorisoa. Herätysliikkeiden ja yhdistysten toimintaa pyrittiin

liittämään osaksi kirkon toimintaa. 1930-luvulla kirkko kannusti vahvasti seurakuntia oman nuorisotyön aloittamiseen. (Porkka 2008, 159–160.)

Sotien jälkeen kirkon nuorisotyön nopeaa kehittymistä edistivät sodassa toimineiden pappien sijoittuminen seurakuntien nuorisotyöhön. 1930-luvulta naisteologit olivat jo toimineet seurakuntien nais- ja tyttötyössä. Työntekijöille tarvittiin kuitenkin koulutusta. Vuonna 1949 Seurakuntaopiston yhteyteen perustetussa Nuoriso-opistossa alkoi yksivuotinen nuorisonohjaajien koulutus. Koulutuksen myötä nuorisonohjaajista tuli kirkon nopeimmin kasvava työntekijäryhmä. (Launonen 2010, 256.)

Vuodet 1944 – 1969 olivat kirkon varhaisnuorisotyön kasvun vuosia. Osallistujamäärät kasvoivat ja työntekijöitä koulutettiin. Poikien Keskus irrottautui SNKL:stä itsenäiseksi järjestöksi ja Partaharjun leiri- ja kurssikylä perustettiin. Joka Poika lehdestä tuli osa poikakulttuuria Suomessa. Tytöille suunnattu Tytön tie -lehteä julkaistiin kaksi vuosikymmentä, mutta se ei saavuttanut samaa suosiota kuin Joka Poika. Varhaisnuorisotyön toiminnallinen huippu saavutettiin 1969, jolloin seurakuntien partio- ja kerhotoimintaan osallistui 181 000 tyttöä ja poikaa. (Launonen 2010, 255–258.)

1970-luvulla valmistui Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma, mikä sisälsi perusteet, tavoitteet ja järjestelmän kirkon kasvatustoiminnalle. Tavoitteena oli kokonaisuus, jossa ihminen voi joustavasti siirtyä iän karttuessa työmuodosta toiseen. Varhaisnuoria koskevassa ohjelmaringossa ikäryhmä jaettiin kahtia, 7-10 -vuotiaat ja 11–14 -vuotiaat. K-ohjelma opetti seurakuntien eri työmuotoja yhteistyöhön ja vaikutti siihen, että materiaalia tuotettiin kasvatustoiminnan tarpeisiin. (Porkka 2008, 179–180; Launonen 2010, 259.)

1970-luvulta lähtien tyttöjen ja poikien ryhmätoimintaan osallistuvien määrä alkoi laskea. Tyttöjen osuus osallistuneista säilyi korkeampana kuin poikien. Rippikoulu alkoi nousta keskiöön nuorisotyössä ja vaati työntekijöitä suunnitteluun ja toteutukseen. Samaan aikaan varhaisnuorisotyö olisi tarvinnut työn kehittämiseen työntekijä resursseja. Vaikka perinteisen kerhotyön osallistujat laskivat, syntyi myös uutta toimintaa. Peruskoulun 1.–2. -luokkalaisille alettiin järjestää seurakunnissa iltapäiväkerhoja. 1980-luvulla kehitettiin erityisesti yhteistyötä koulujen ja urheiluseurojen kanssa. (Launonen 2010, 261.)

1990-luvulla lama vaikutti kirkon kasvatustyöhön merkittävästi. Seurakunnat vähensivät erityisesti lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden henkilöstöä. Supistuksia tapahtui myös toiminnan määrärahoissa. Samaan aikaan kasvatustoiminnan vastuulla olevat tehtävät lisääntyivät. Varhaisnuorisotyössä tämä korosti vapaaehtoisten ohjaajien merkitystä. Lamavuosina osallistujamäärät kasvoivat ensin, mutta pian ne kääntyivät takaisin laskuun. (Porkka 2008, 189–191, 262)

2000-luvun alussa varhaisnuorten kerhotoiminnan osallistujamäärät alkoivat jälleen laskea. Samantapainen kehitys tapahtui myös muussa tyttöjen ja poikien toiminnassa. Toiminnan merkitystä ei kuitenkaan voi arvioida pelkkien tilastolukujen kautta. Työntekijöiden yhteistyötä esimerkiksi koulujen ja yhteiskunnallista työtä tekevien tahojen kanssa on ollut paljon. Koulujen kautta tavoitetaan edelleen koko ikäluokka. (Porkka 2008, 195.)

3 KUUSANKOSKEN SEURAKUNTA

3.1 Seurakunnan perustaminen

Kolmen tehtaan tehdastaajama muodostui 1800-luvun lopulla nykyisen Kuusankosken alueelle, Kymijoen varrelle. Tuolloin perustettiin Kuusaanniemen, Kymintehtaan ja Voikkaan tehtaat. Vuonna 1904 nämä kolme tehdasta yhdistyivät Kymiyhtiöksi. Hallinnollisesti Kymiyhtiö kuului kahden kunnan ja seurakunnan, Iitin ja Valkealan, sekä kahden tuomiokapitulin, Porvoon ja Savonlinnan, alueille. (Talka 1997, 347–352.)

Sekä Valkeala että Iitti olivat suuria maalaispitäjiä, joissa asukkaat olivat tottuneet pitkiin ja hankaliin kirkkomatkoihin. Alueelle kehittyvä tehdasteollisuus muutti oleellisesti paikkakunnan rakennetta. Tehtaalaiset joutuivat hakemaan kirkolliset palvelunsa pitkän matkan takaa eikä heillä ollut, kuten maalaistaloissa, hevosta kulkuvälineenä. Tehtailla oli vuonna 1890 tehty sopimus Valkealan papiston kanssa, jonka mukaan papit pitivät säännöllisesti jumalanpalveluksia tehtailla ja toimittivat samalla kasteita, vihkimisiä ja siunauksia. (Talka 1997, 348.)

14.12.1914 Kymiyhtiön johtokunta aloitti prosessin, jonka tavoitteena oli perustaa tehdasalue omaksi seurakunnaksi. Kuusankosken seurakunnan perustamisprosessi aloitettiin kahdesta syystä: tehtaalaiden seurakunnallisia oloja haluttiin parantaa ja tehtaan asioiden hoitoa haluttiin tehdä helpommaksi. Jaettavaksi anottiin Iitin seurakuntaa, sillä osa Kymiyhtiön maa-alueista oli Iitin seurakunnan alueella ja yhtiö oli jo varannut nykyisen Kuusankosken keskustan ja Maunukselan alueista seurakunnalle alueen hautausmaaksi ja tontin pappilaa varten. (Talka 1997, 352–356.)

Kuusankosken seurakunta sai Valtioneuvostolta väliaikaisen luvan aloittaa seurakunnallinen toiminnan 1.5.1919. Kuusankosken seurakunta oli yksi ensimmäisistä teollisuusseurakunnista, joka sijaitsi maaseudulla. (Talka 1997, 360.) Vappu, ylioppilaiden ja työläisten juhlapäivä, on siis myös Kuusankosken seurakunnan syntymäpäivä. Ottaen huomioon Kuusankosken seurakunnan perustamiseen vaikuttaneet tekijät, kansalaisso-

dan aikaiset tapahtumat ja kaupungin vahvasti vasemmistolaisen poliittisen ilmapiirin, tämä yksityiskohta on näin jälkikäteen tarkasteltuna varsin osuva. Maallinen ja hengellinen liittyvät konkreettisesti yhteen.

15.10.1922 Armi Malmivaara valittiin Kuusankosken ensimmäiseksi kirkkoherraksi ja seurakunnan perustamisprosessi saatiin päätökseen. Koko ajan Kymiyhtiö vei asiaa eteenpäin hallintoelimissä, auttoi seurakuntaa taloudellisesti ja vastasi suurelta osin seurakunnan perustamiskustannuksista. Käytännössä seurakunta eli alkutaipaleensa Kymiyhtiön tuen varassa. (Talka 1997, 361.)

3.2 Tyttö- ja poikatyön historia

Kuusankosken seurakunnan varhaisnuorisotyö alkoi pastori Sigfrid Sireniuksen tyttö- ja poikatyötä käsitelleen esitelmän innostamana. (Talka 1997, 390). Sirenius oli settlement-tiliikkeen uranuurtaja ja merimiespappi, jonka näkynä oli Jumalan valtakunnan toteutuminen kaikilla inhimillisen elämänalueilla. Hän aloitti Suomen Lähetysseuran tukeamana Suomessa teollisuusseutujen evankelioimisen. Sirenius teki työtä, mikä auttoi rakentamaan siltoja sisällissodan aikana syntyneiden kirkon ja kansan välisten kuilujen yli. (i.a Biografiakeskus.) Sirenius toimi Lähetysseuran yhteydessä toimineen teollisuusseutujen evankelioimistoimikunnan työntekijänä 1.5.1916–17.12.1918. Tähän ajanjaksoon sijoittuu myös palvelu Kuusankoskella. (Perälä 1997, 412.)

Syksyllä 1930 valittiin toimikunta, joka alkoi suunnitella uutta työmuotoa. Tyttökerhoto työ aloitettiin samana syksynä ja poikakerhoto seuraavana vuonna. Poikatyöntekijä, Arvi Reijonen, palkattiin vuonna 1931. Kymiyhtiö tuki poikakerhotoimintaa taloudellisesti vuoteen 1940 asti. Vuonna 1939 seurakunta palkkasi teologin, Inkeri Miettisen, jonka tehtävänä oli nais- ja tyttötyön järjestäminen. Tuolloin oli yleistä, että tyttötyöntekijät olivat teologisen loppututkinnon suorittaneita naisia. Kuusankoski oli ensimmäinen maalaisseurakunta, joka palkkasi päätoimisen poikatyöntekijän ja naisen johonkin muuhun kuin diakonian tehtäviin. (Talka 1997, 365–366, 390, 372.)

Kerhojen ohjaajina toimivat työntekijöiden lisäksi myös vapaaehtoiset seurakuntalaiset. Kerhoissa retkeiltiin, askarreltiin ja pidettiin raamattupiirejä. Tyttökerholaiset vierailivat

vanhusten ja sairaiden luona, pojat urheilivat. Kerhojen käytössä oli nuorisokirjasto sekä Voikkaalla että Kuusankoskella. Ennen sotia poikatyöhön kuului myös partiotoimintaa. (Talka 1997, 390.)

Sota-aika aiheutti katkon seurakunnan poikatyössä. Vuonna 1942 kirkkoneuvosto perusti nuoriso- ja varhaisnuorisotyöstä vastaavan nuorisotyötoimikunnan käynnistämään kerhotoimintaa uudelleen. Kerhotyö aloitettiin uudestaan vuonna 1945 ja kerhoja alkoi toimia eri puolilla seurakuntaa. Partiotointa oli ennen toista maailmansotaa leimautunut Kuusankoskella vahvasti oikeistolaiseksi ja sen vuoksi se siirrettiin pois seurakunnan toiminnasta. Seurakunta halusi olla järjestämässä poliittisesti neutraalia toimintaa, mikä oli mahdollisimman avointa kaikille seurakuntalaisille. Sotien jälkeen seurakunnan pitkäaikaisia poikatyöntekijöitä olivat muun muassa Kalevi Floman ja Matti Boisman, joka toimi Kuusankoskella 1961–1973. (Talka 1997, 372, 385–390. Kuusankosken seurakunnan poikatyön toimintakertomus 1973.) Kristillisen kasvatustyön leimautuminen oikeistolaiseksi oli myös valtakunnallinen ilmiö. Sotien jälkeen yksi kirkon tärkeistä tehtävistä oli yhdistää kahtia jakautunut kansa. (Porkka 2008, 159.)

Suomen evankelis-luterilaisista seurakunnista 40 % tehtiin vuonna 1946 varhaisnuorisotyötä jossakin muodossa. Nuorisopappeja tai nuorisotyön naisteologeja oli seurakuntiin palkattu noin 70. Tyttö- ja poikatyöntekijöitä toimi Helsingin seurakuntien lisäksi kahdeksalla muulla paikkakunnalla. (Porkka 2008, 161.)

Kuusankosken seurakunnan tyttötyö sai oman työntekijän vuonna 1948. Tosin tyttötyöntekijän tehtäviin kuului myös ajoittain kansliatyötä kirkkoherranvirastossa ja vuosina 1955–1972 pyhäkoulusihteerin tehtävät. Vuonna 1976 sekä poika- että tyttötyöntekijöiden toimet muutettiin nuorisonohjaajan viroiksi. (Talka 1997, 372.)

1950-luvulta lähtien Kuusankosken seurakunnan poika- ja tyttötyön muotoina ovat olleet viikoittain kokoontuvat kerhot, retket ja leirit seurakunnan kesäkodilla Pytynlahdessa. Erilaisiin teemoihin keskittyneet kerhot, kuten askartelu-, lähetys-, lentopallo- ja kokkikerhot, ovat olleet suosittuja. (Talka 1997, 390–391.)

Kuusankosken seurakunnan tyttötyöntekijänä toimi 1970-luvun alusta vuoteen 1976 Hilka Laakkonen. Vuoden 1976 alusta ensin sairasloman sijaisena ja syksystä vakinaisena tyttötyöntekijänä aloitti Riitta Tilus. Riitta Tilus-Lohman toimi Kuusankosken seu-

rakunnan tyttötyöntekijänä 33 vuotta vuoteen 2009 asti. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset 1971–1979, 2009). Vuodesta 1975 ensin väliaikaisesti ja 1976 vakinaisesti Kuusankosken seurakunnan poikatyöntekijänä toimii edelleen nuorisotyönohjaaja Keijo Peiponen. Nimikkeet tyttö- ja poikatyöntekijä ovat käytössä vuonna 2012.

4 TYTTÖTYÖTÄ 1970-LUVULTA NYKYPÄIVÄÄN

4.1 Tyttötyö osana nuorisotyötä 1970–1982

Nuorisotyötä Kuusankosken seurakunnassa johti 1970-luvun alussa kirkkoneuvosto ja sen alainen nuorisotoimikunta. Nuorisotoimikuntaan kuuluivat nuorisopastori, kaksi päätoimista nuorisotyöntekijää (tyttö- ja poikatyöntekijät) sekä neljä maallikko jäsentä: kirkkoneuvoston, nuorten, vanhempien ja koulun edustajat. Kerhotyötä tekivät vapaaehtoiset kerhonohjaajat, joille maksettiin pieni palkkio. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1973–1975, 24.)

Seurakunnan nuorisotyön tehtävänä oli kristillisen kasvatuksen ja opetuksen sekä erilaisten toimintavirikkeiden antaminen nuorille. Työhön kuului myös nuorten auttaminen heidän erilaisissa ongelmissaan. Seurakunnan tyttö- ja poikatyöntekijä keskittyivät varhaisnuorisotyöhön, nuorisopappi vastasi varsinaisesta nuoriso- ja rippikoulutyöstä. Tärkeimmäksi tehtäväksi määriteltiin evankeliumin julistaminen lasten ja nuorten parissa. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1973–1975, 83 - 84.)

Vuosina 1973–1977 työn tavoitteina oli muun muassa kehittää sellaisia toimintamuotoja, joissa Raamatun sana on esillä. Musiikin luomia mahdollisuuksia piti lisätä ja nuoria tuli kannustaa osallistumaan seurakunnan toimintaan. Tärkeänä nähtiin kerhonohjaajien määrän pitäminen tarvetta vastaavana. Nuorisotyölle suunniteltiin palkattavaksi oma toiminnallinen sihteeri. Näin haluttiin varmistaa, että nuorisotyöntekijöiden aika menee oleelliseen eli lasten ja nuorten parissa työskentelyyn. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1973–1975, 101.)

1970-luvulla tyttöjen kerhot kokoontuivat 18 eri toimipisteessä, joista osa oli omia ja osa vuokralla. Vuokrattuina tiloina toimivat myös yksityiskodit kuten esimerkiksi Kuntun talo Markankylässä, jossa oli yksi huone kerhon käytössä. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1973–1977, 46–47.) Tyttötyön toimintaan kuului vuosina 1975–1979 raamattutunnit, kerhot, tyttöpäivät, juhlat, retket ja leiri- sekä keräystoiminta. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1975–1979, 6.)

Tyttötyön toiminnan rungon muodosti vahva kerhotyö. Kerhoja kokoontui eri puolilla seurakuntaa. Kokoontumispaikkoja etsittiin kasvavilta asuinalueilta, joilta ne yleensä ensin vuokrattiin ja sitten ostettiin seurakunnan omiksi. Tavoitteena oli saada toimivat tilat, jotta seurakunta voisi mahdollisimman hyvin palvella alueen seurakuntalaisia. Seurakunta myös seurasi aktiivisesti Kuusankosken alueen kehitystä ja arvioi, millä alueilla kokoontumistiloja tulevaisuudessa mahdollisesti tarvittaisiin. Suuriakin haaveita oli, kuten nuorille oman leirialueen saaminen. (Talka 1997, 382. Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1973–1975, 67.)

Kerhoryhmät muodostettiin ikäkausien mukaisesti. Esimerkiksi vuonna 1976 oli kerhoryhmiä yli seitsemänvuotiaille, yli yhdeksänvuotiaille ja yli 10 -vuotiaille. Kerhojen sisältöä kuvaavina nimikkeinä oli askartelu-, lähetys-, lentopallo- ja tyttökerho. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomus 1976.)

1970-luvulla kerhoja piti lukuisa määrä vapaaehtoisia kerhonohjaajia, rippikoulun käyneitä nuoria. Kerhokausien aikana ohjaajien vaihtuvuus saattoi olla suuri, mikä hankaloitti heidän kouluttamistaan ja kerhojen sisällön kehittämistä. Monet ohjaajista pitivät useampaa kuin yhtä kerhoa ja näin paikkasivat ajoittain ollutta ohjaajapulaa. Pääsääntöisesti kerhot kokoontuivat keväällä tammikuusta toukokuulle ja syksyllä syyskuun alusta joulukuulle. Kerhoviikkoja kertyi vuodessa noin 32. Kerhoryhmien jäsenmäärä vaihteli viidestä 43 kerholaiseen. Kerhonohjaajakokouksia pidettiin keskimäärin joka toinen viikko. Yhden toimintavuoden aikana kokouksia pidettiin vaihdellen 16–23. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset 1970–1979.)

Taulukosta 1 näkyy, että vuosina 1970–1982 kerhonohjaajien määrät vaihtelivat 31 ohjaajasta 56 ohjaajaan. Huippuvuosi oli 1972, jolloin kerhoja kokoontui 35, kerhonohjaajina toimi 56 nuorta ja kerholaisten ydinjoukko oli 418 lasta. Vuonna 1970 kerhoja kokoontui 24, kun taas vuonna 1982 niitä kokoontui 17. Kerholaisten määrä laski 1970-luvun alkuvuosien huippuluvuista 1980-luvun alkuun mentäessä yli puolella. Vuonna 1970 kerholaisten ydinjoukko oli 304, vuonna 1981 lapsia osallistui kerhoihin 159. Vaikka kerhojen ja kerholaisten määrä laski vuodesta 1970 vuoteen 1982, kerhonohjaajien määrä pysyi yhtä suurena. Vuonna 1981 tilastoissa esiintyi ensimmäisen kerran käsite apuohjaaja, joka määriteltiin nuoreksi, joka ei ollut vielä käynyt rippikoulua, mut-

ta toimi kerhossa kerhonohjaajan apuna. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset 1970–1982.)

TAULUKKO 1. Kerhotilastot 1970–1982 (Tyttötyön toimintakertomukset 1970–1982)

<i>Vuosi</i>	<i>Kokoontuneiden kerhojen määrä</i>	<i>Kerhonohjaajat</i>	<i>Kerholaiset yht./ydinjoukko</i>
1970	24	31	529/304
1971	25	38	-- / 375
1972	35	56	692/418
1973	35	35	519/335
1974	33	57	647/392
1975	31	50	529/269
1976	26	42	347/225
1977	ei tietoja	ei tietoja	ei tietoja
1978	25	53	312/160
1979	25	noin 50	350/175
1980	24	48	312/161
1981	18	31 + 7 apuohj.	248/159
1982	17	ei tietoja	ei tietoja

Vaikka kerholaiset ja kerhot vähenivät, varsinaista tarvetta ohjaajien määrän vähentämiselle ei seurakunnassa ollut. Vuonna 1972 kerhoissa oli noin kahdeksan lasta/ohjaaja, kun taas vuonna 1981 kerholaisia oli noin 4/ohjaaja. Itse asiassa näyttää siltä, että 1970-luvulla ohjaajia oli suhteessa kerholaisten määrään vähän.

Tyttötyöntekijä Riitta Tilus-Lohman kertoo, että 1970-luvulla tyttötyötä sai tehdä kerhotyöhön keskittyen. Aika oli rauhallista perustöiden tekemisen aikaa. Kerhonohjaajat suunnittelivat ohjelmakirjojen avulla itse sen ohjelman, jota kerhossa toteutettiin. Kokouksissa ohjaajille annettiin ideoita ja tarvikkeita kerhoaskarteluihin ja koulutusta kerhonpitotaidoissa. Seurakunnan talous ei ollut prioriteetti kysymys. Toimintaan oli riittä-

västi rahaa. Kerhonohjaajien palkkiot olivat pieniä, nimellisiä korvauksia tehdystä työstä. (Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012)

1970-luvulla kerhoihin osallistui paljon lapsia. Tuolloin ei perheillä ollut taloudellisia resursseja eikä ollut ajalle tyypillistä maksaa lasten harrastuksista. Kerhossa käyminen oli lapsille ikään kuin yksi harrastus. Kerhoilla ei myöskään ollut lasten vapaa-ajan käytössä niin paljon kilpailijoita kuin esimerkiksi 2000-luvulla. Yleinen ilmapiiri oli tuolloin kirkolle myönteinen. (Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012)

Työntekijän kokemuksena oli kuitenkin jo vuodesta 1976 lähtien, että tyttö- ja poikatyöntekijöiden tekemää työtä kerhonohjaajien ja kerhojen organisoinnissa ei arvostettu riittävästi. Jatkuvasti seurakunnassa käytiin keskustelua tyttö- ja poikatyöntekijöiden työn sisällöstä ja tehtävistä. Heidän työtehtäviään yritettiin lisätä esimerkiksi liittämällä niihin uudestaan pyhäkoulusihteerin tehtävät. (Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012)

Seurakunnan hallinnossa valmisteltiin 1970-luvun lopulla uudistuksia. Nuorisotoimikunta korvattiin nuorisotyön johtokunnalla. Tämä uudistus otettiin käyttöön 1979. Nuorisotyö oli jaettu tyttö- ja poikatyöhön, nuorisotyöhön ja rippikoulutyöhön. Koko nuorisotyöstä vastaava työntekijä oli pappi, virallinen apulainen. Seurakuntasuunnitelmassa todettiin, että varhaisnuorisotyö on yksi seurakunnan kulmakivistä. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1975–1977, 35. Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1981–1985, 16–18.)

4.2 Kirkon kasvatusohjelmasta tavoitteet tyttöjen kerhotyölle 1983 - 1990

Kuusankosken seurakunnan tyttötyö oli vuosina 1983–1990 hallinnollisesti nuorisotyön johtokunnan alainen työmuoto, osa Kuusankosken seurakunnan nuorisotyötä. Tyttötyöstä vastasi nuorisotyönohjaaja, tyttötyöntekijä. Koko nuorisotyöstä vastaava työntekijänä oli pappi. Tyttötyön toiminnan muotoina olivat kerhot, retket, leirit ja juhlat. Tärkeimpänä työmuotona mainittiin 9–12 -vuotiaiden tyttöjen parissa tehtävä kerhotyö, toisena

tuli leirityö, mihin osallistui myös sellaisia tyttöjä, jotka eivät käyneet kerhoissa. Uutena työmuotona aloitettiin tyttöjen ja poikien yhteiset kerhoillat korvaamaan aiemmin olleita tyttö- ja poikapäiviä. Tämä uudistus lisäsi osallistujien määrää. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1981–1985, 16–17.)

Vuonna 1977 valmistunut Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma linjasi Kuusankosken seurakunnan tyttötyön tavoitteita. Kirkon K-ohjelman hengen mukaisesti seurakunnalle valmistettiin oma kasvatussuunnitelma, joka valmistui vuonna 1983. Sen tehtävänä oli täydentää ja tuoda kirkon perinteinen kasvatustehtävä tämän päivän tarpeita vastaavaksi. Kuusankosken seurakunnan kasvatusohjelman tarkoitus oli ottaa huomioon seurakunnan erityispiirteet ja mahdollisuudet toteuttaa kasvatusta eri työmuodoissa. Lisäksi kasvatussuunnitelman tavoitteisiin vaikutti vuonna 1979 voimaan tullut lasten mahdollisuus osallistua ehtoollisen viettoon. (Kuusankosken seurakunnan kasvatussuunnitelma I 1983, 3.)

Kasvatussuunnitelma kirjoitettiin K-ohjelman ohjeen mukaisesti tavoitteiksi, joissa varhaisnuori ymmärtää, tietää, tuntee ja kokee asioita. Varhaisnuori tietää, että seurakunnan tehtävä on kertoa Jeesuksesta ja tuntee muutamia keskeisiä tapahtumia, henkilöitä ja vertauksia Raamatusta. Lapsi tuntee seurakunnan eri toimintamuotoja ja niiden luonnetta ja ymmärtää, että ehtoollinen on pyhä ateria. Hän kokee seurakunnan yhteyden merkittäväksi ja että häneen luotetaan. Varhaisnuori ymmärtää, että ihmisen tulee käyttää luontoa vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti hyväksi. (Kuusankosken seurakunnan kasvatussuunnitelma I 1983, 32.)

K-ohjelman tavoite oli kehittää kirkon kasvatustyötä kokonaisuutena. Sen tarkoitus oli ohjata toiminnan suunnittelua niin, että seurakuntalaiselle muodostuu ikäkausien mukainen polku halki seurakuntatyön ja oma osallistumisen paikka löytyy omalle ikäryhmälleen suunnatusta toiminnasta. K-ohjelma ohjasi myös seurakunnan työmuotoja yhteistyöhön. Monissa seurakunnissa ei kuitenkaan nähty kasvatussuunnittelua riittävän tärkeänä. K-ohjelma vaikutti seurakunnan työmuodoissa eniten rippikoulutyön ja isoskoulutuksen valtakunnalliseen yhtenäistymiseen. (Porkka 2008, 179–180.)

Nuorisotyönohjaaja Riitta Tilus-Lohman muistelee, että Kirkon Kasvatusohjelman ottamista käyttöön seurakuntatyöhön edistettiin erilaisilla koulutuksilla. Hänen mukaansa K-ohjelmassa oli paljon hyviä ajatuksia siitä, miten seurakuntalainen kasvaessaan ikään

kuin oppii uutta ja etenee asteelta toiselle. Se toi myös seurakuntatyöhön hyvänä elementtinä eri työmuotojen välisen yhteistyön. Kuusankoskella koottiin työryhmiä, joihin kuuluivat esimerkiksi kanttori, diakoni, nuorisotyöntekijä ja pappi. Nämä työryhmät sitten järjestivät yhdessä erilaista toimintaa. Tämä työskentelytapa oli mukava ja innostava tapa tehdä yhdessä työtä. (Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012)

Kerhotyön runkona oli niin sanottu ohjelmarunkokirja, jota vapaaehtoiset kerhonohjaajat käyttivät apuna kerhojen sisältöä suunniteltaessa. Kerhojen sisällöissä painotettiin hengellisen sanoman esillä pitämistä kirkkovuoden aiheiden mukaan. Kerhojen ohjelma koostui hartaudesta, piirtämisestä, askartelusta ja eri aiheista kirjoittamisesta. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1981–1985, 16.) Ohjelmarunkokirja oli Poikien Keskuksen (myöhemmin Poikien ja Tyttöjen Keskus) julkaisema kerho-ohjelmisto, missä oli jokaiselle kerhokerralle valmis ohjelma: hartaus, leikki, askarteluidea, tarina ja rukouksia. Kerhonohjaajat pitivät kerhoissa kerhopäiväkirjaa, johon kerättiin osallistujien nimet ja lyhyesti kirjoitettiin kerhokerran aihe ja mitä kerhossa oli tehty.

Kerhonohjaajille järjestettiin ohjaajakoulutusta rovastikunnallisilla perus- ja jatkokursseilla. Ohjaajina toimivien nuorten piti suorittaa vähintään kerhonohjaajan peruskurssi. Kurssin ohjelmaan kuului lapsipsykologiaa, tutustumista erilaisten askartelumateriaalien käyttöön sekä opetusta siitä, millä tavoin kristinuskoa voi välittää lapsille. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1981–1985, 16–18.) Kerhonohjaajakoulutus järjestettiin yhteistyössä rovastikunnan seurakuntien kanssa. 1980-luvulla järjestettiin joka vuosi kerhonohjaajien peruskurssi, hyvin usein myös jatkokurssi tai jokin erityiskoulutus kuten askartelu- tai lähetyskurssi. Valtakunnallisille kerhonohjaajapäiville osallistuttiin useina vuosina. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset 1980–1989.)

Kuusankosken seurakuntasuunnitelma vuosille 1981–1985 painotti toimitilojen löytämistä uusille asuinalueille, yhteistyön tärkeyttä eri työmuotojen välillä, kerhonohjaajakoulutuksen merkitystä ja jumalanpalveluksesta opettamista. Kerhonohjaajien koulutus nähtiin erityisesti tyttötyön tehostamisen ja kehittämisen menetelmänä. Kerhonohjaajien vaihtuvuus oli viime vuosina ollut runsasta, mikä oli aiheuttanut haasteita kerhonohjaa-

jien koulutukselle ja sitä kautta kerhonpitotaidon laadun parantamiselle. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1981–1985, 17.)

Nuorisotyönohjaajien työ muuttuikin 1980-luvun aikana yhä enemmän vapaaehtoisten avustajien kouluttamiseksi ja ohjaamiseksi. Varhaisnuorisotyössä toimivien vapaaehtoisten ohjaajien lukumäärä oli voimakkaassa kasvussa. Kolme neljäsosaa kerhonohjaajista oli 1980-luvulla alle 19-vuotiaita. Varhaisnuorisotyön vapaaehtoisten nuori ikä koettiin seurakunnissa ongelmaksi. Kerhonohjaajiksi ja leirien vapaaehtoisiksi yritettiin saada aikuisia siinä kuitenkaan onnistumatta. (Porkka 2008, 185, 188.)

TAULUKKO 2. Kerhotilastot 1983–1990. Tyttötyön toimintakertomukset 1983–1990

<i>Vuosi</i>	<i>Kokoontuneet kerhot</i>	<i>Kerhonohjaajat</i>	<i>Kerholaiset</i>	<i>Erityistä</i>
1983	16 (joista 3 on sekakerhoja)	29 + 7 apuohj.	270, joista 18 poikaa/--	Tähteen toimitilat saatiin käyttöön.
1984	17	37 + 7 apuohj.	249	
1985	21 (joista 2 on ollut sekakerhoja)	30 + 4 apuohj.	276, joista 15 poikia (tilastoissa iltapäiväkerholaiset)	Iltapäiväkerho aloitti Kymintehtaalla. Keskustassa aloitti kokkikerho.
1986	13	37 + 6 apuohj.	229, joista 3 poikia	
1987	15, joista yksi oli sekakerho	35 + 2 apuohj.	181 + 3 poikaa	
1988	16	36 + 1 apuohj.	173	kerhoissa tehtiin 2 peittoäiti Teresalle
1989	ei tietoja	ei tietoja	ei tietoja	
1990	15	37 + 1 apuohj.	173	

Tilastoissa ilmeni uusia nimikkeitä (taulukko 2), kuten sekakerho, mikä määriteltiin kerhoksi, jonka toiminnassa oli mukana sekä tyttöjä että poikia. Vuodesta 1983 lähtien tyttötyön tilastoihin merkittiin myös erikseen tyttökerhojen toimintaan osallistuneet pojat lukumääräisesti eriteltyinä. Vuonna 1985 aloitettiin Kymintehtaalla koulupäivinä kokoontuva iltapäiväkerho, mikä ensimmäisen toimintavuoden aikana tilastoitiin tyttötyön kerhoihin. Tilastointitavassa tapahtui myös muutos: kerholaiset ilmoitettiin vain

yhdellä luvulla, ydinjoukkona. Kerhot kokoontuivat tammikuusta toukokuuhun ja syyskuusta joulukuuhun. Kerhoviikkoja kertyi keskimäärin 32. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset 1980–1989.)

Kerholaisten määrä vaihteli kerhoissa kolmesta kerholaisesta 40 kerholaiseen. Vuosina 1980–1985 Pilkan kerho oli ylivoimaisesti suurin kerhoryhmä. Siellä oli kerholaisia 32–40 henkeä. Vuonna 1986 Pilkan kerhon ohi suosiossa meni seurakuntakeskuksessa uutena aloittanut kokkikerho, jonka toimintaan osallistui aloittamisvuonna 52 tyttöä ja kerho jouduttiin jakamaan kahdeksi kerhoksi. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset 1980–1989.)

Vuosina 1983–1990 (taulukko 2) kokoontuneiden kerhojen määrä pysyi pientä vaihtelua lukuun ottamatta melko samana. Vuonna 1985 kokoontui lukumäärällisesti eniten kerhoja, 21. Kuitenkin jo seuraavana vuonna kerhojen lukumäärä laski 13 kerhoon. Suhteessa kerhojen määrään, kerhonohjaajia ja kerholaisia oli paljon. Kerhonohjaajien lukumäärä selittyy osittain ohjaajien suurella vaihtuvuudella ja kerholaisten suurella määrällä. Kehonohjaajana toimittiin lyhyitä aikoja ja useammassa kerhossa oli kolme ohjaajaa. Kerhoryhmät olivat suurempia kuin 1970-luvulla. Esimerkiksi vuonna 1975 toimi 31 kerhoa, joissa kävi 265 kerholaista, keskimäärin 8,5 lasta/kerho. Vuonna 1984 kokoontui 17 kerhoa, joissa kävi 249 lasta, keskimäärin 14,6 lasta/kerho. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset 1983–1991.)

Vuonna 1988 valmistui seurakunnan toiminnan väliraportti, jossa todettiin, että nuorisotyö on keskittynyt pitkälti Kuusankosken keskustan alueelle lukuun ottamatta varhaisnuorisotyötä kerhoineen. Tyttö- ja poikatyö kokoa 300–400 varhaisnuorta vuosittain ja antaa monelle nuorelle maallikolle mahdollisuuden toimia seurakunnassa. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1990–1994, 9.)

1980-luvun puolivälissä Kuusankosken seurakunta aloitti hallinnollisen uudistuksen suunnittelun. Eri työmuotoja johtavien johtokuntien määrää haluttiin supistaa kahdeksasta neljään. Näin pyrittiin välttämään hallinnollisia päällekkäisyyksiä kuten samojen asioiden käsittelemistä eri johtokunnissa ja estämään byrokratian määrän kasvua. Samalla lakkautettaisiin kirkkoneuvoston toiminnallinen jaosto ja sen sijaan johtokuntiin valittaisiin kirkkoneuvoston edustajat. Uusi neljän johtokunnan malli vähentäisi kokous-

ten määrää ja virkavaltaisuutta. Tämän muutoksen nähtiin myös lisäävän työmuotojen välistä yhteistyötä. (Kuusankosken seurakuntasuunnitelma 1985–1989.)

Tämä hallinnon uudistus liittyi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa alulle laitettuun Kirkko 2000-prosessiin. Se oli kirkon tulevaisuutta koskeva työskentely, minkä tarkoituksena oli seurakunnan hengellinen uudistuminen, lähimmäisvastuun kehittäminen ja seurakunnan toimintarakenteen uudelleen arviointi. Arkkipiispa John Vikström vertasi seurakunnan uudenlaista asiakaslähtöistä toimintatapaa Jeesuksen tapaan kohdata ihmisiä. Oleellisinta olisi kysymys: Mitä tahdot, että minä sinulle tekisin? Taustalla oli huoli seurakunnan toimintarakenteen kyvystä uudistua ja seurakuntalaisesta niin jäsenenä kuin toimijana. (Nieminen 2003, 219–220.)

Kirkko-2000 prosessin keskeiset käsitteet olivat ”alhaalta kasvava seurakunta”, ”pienet toimivat yhteisöt” ja ”jumalanpalvelusyhteisö”. Näitä käsitteitä lähdettiin tavoittelemaan niin sanotun aluetyömallin kautta, jossa oli tarkoitus jakaa seurakunta useamman asuinalueen seurakuntapiireihin. Näistä piireistä seurakuntalaisen olisi mahdollista löytää oma paikkansa seurakunnan kokonaisuudessa. Uudistuksella haluttiin tuoda maalaisseurakunnan lämmin pienpiiritoiminta urbaaniin muotoon. (Nieminen 2003, 220.)

Kuusankosken seurakunnassa alettiin valmistella työn ja toiminnan suunnittelua tämänkaltaisen aluetyön kautta. Ajatuksena oli, että Kuusankosken seurakunta jaettaisiin kolmeen toiminnalliseen piiriin, jumalanpalvelusyhteisöön. Kirkkovaltuuston nimittämän suunnittelutyöryhmän mukaan tämä oli luontevaa kehitystä jo alkaneelle suunnittelulle. Seurakuntasuunnitelmassa 1985–1989 todettiin, että seurakunnan työmuotojen eriytyminen oli saavuttanut äärirajat. Nyt aloitettava työtapa toiminnallisten piirien kautta mahdollistaisi eri työmuotojen välisen yhteistyön entistä paremmin. (Seurakuntasuunnitelma 1990–1994, 22.)

4.3 Tyttötyötä piirijaon aikana 1991-2008

Piirijako muodostettiin Kuusankoskella luonnontieteellisten rajojen mukaan. Kymijoki jakaa Kuusankosken alueen kolmeen osaan: Kymintehdas, Keskusta ja Voikkaa. Näin syntyneiden piirien jumalanpalveluselämästä ja toiminnallisesta työstä vastaa piiripappi,

joka olisi myös alueen toiminnallisten työntekijöiden esimies. Toiminnallisen työn johdokunnat lakkautettiin ja niiden tilalle tulivat piirineuvostot, joiden puheenjohtajana toimi piirikappalainen ja yksi jäsenistä oli kirkkoneuvoston edustaja. (Seurakuntasuunnitelma 1990 – 1994, 22.)

Piirijako uudistus otettiin käyttöön vuonna 1991. (Tyttötyön toimintakertomus 1991.) Vuonna 1991 tehdyn Kirkon tutkimuskeskuksen seurakuntakyselyn mukaan aluejakoja oli toteutettu 32:ssa kaikista 600 seurakunnasta. Seurakunnista 27 oli tehnyt aluejaon vuoden 1988 jälkeen ja viisi oli aluetyön alkuvaiheessa. Hallinnollisesti yleisin menetelytapa oli jakaa seurakunta alueneuvostojen tai piirineuvostojen alaisiin toimintayksiköihin. (Nieminen 2002, 107–108.)

Seurakunnan kahden varhaisnuorisotyötä tekevän nuorisotyönohjaajan asemaa pyrittiin selkeyttämään suunnittelukaudella 1990–1994. Aluetyön tavoitteena oli, että seurakunnan kolmesta nuorisotyönohjaajasta tulisi jokaisesta yhden piirin oma nuorisotyönohjaaja, joka vastaisi laaja-alaisesti oman alueensa varhaisnuoriso-, rippikoulu- ja nuorisotyöstä. Mikäli tämä ei toteudu, nuorisotyönohjaajien pitää kuitenkin osallistua jonkin seurakuntapiirin toimintaan tavalla, mikä on kirkkoherran kanssa sovittu. Koulutyötä lähdettiin kehittämään koulupastoritoiminnan kautta. Kouluille nimettiin oma työntekijä, koulupastori, joka vastasi yhteydenpidosta kyseisen koulun kanssa. Seurakuntasuunnitelma 1990–1994, 28–29.)

Nuorisotyönohjaaja Riitta Tilus-Lohman kertoo, että piirijako ei muuttanut nuorisotyönohjaajien toimenkuvia. Kuusankosken seurakunnan piirijaossa yksi ongelma oli sen rajoissa. Voikkaa ja Kymintehdas olivat luontevat ja sopivan kokoiset alueet piirityölle. Keskusta oli alueena selvästi suurin, jos piirejä tarkastellaan väkiluvun mukaan. Nuorisotyönohjaajien työ ei olisi jakautunut tasaisesti. Lisäksi tyttö- ja poikatyöntekijöillä oli huoli siitä, tuleeko työ varhaisnuorten parissa tehtyä kunnolla, jos muutokset työntekijöiden toimenkuvissa toteutuisivat. Tästä syystä varhaisnuorisotyöntekijät vastustivat piirijakoa. Lopulta työntekijöiden toimenkuvat jäivät ennalleen, mutta työmuodot pilkottiin hallinnollisesti kolmen piirin alueelle palkkakustannuksia myöten. Piirijako siis lisäsi toimistotyötä. Esimerkiksi tyttötyön budjetti piti tehdä kolmelle eri piirille entisen yhden budjetin sijasta. (Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012)

Risto T. Niemisen tutkimus Seurakunta aluetyön jännitteessä tuo esille, että kaikissa tutkimukseen osallistuneissa tapausseurakunnissa juuri nuorisotyönohjaajien ja erityisesti varhaisnuorisotyöntekijöiden suhtautuminen aluetyömalliin oli kriittisintä. Perusteluina kriittisyydelle mainittiin, että nuorisotyön keskitetty organisointi on mielekkäämpää kuin toiminnan alueellinen hajauttaminen. (Nieminen 2003, 223.) Tapausseurakunta Jokimaan kohdalla todettiin, että kaupunki on melko pieni ja nuoret liikkuvat luontevasti yli aluerajojen (Nieminen 2002, 253).

Tyttötyön toimintakertomuksessa vuodelta 1991 kerrotaan: Tyttötyö on osa varhaisnuorisotyötä 7–14 -vuotiaiden lasten parissa. Sen tärkein tehtävä on evankeliumin sanoman vieminen tyttöjen keskuuteen. Tyttötyö haluaa viedä lasten maailmaan kristilliseltä pohjalta lähtevää elämänmallia, joka voi antaa turvallisuutta ja toivoa elämän kaikissa vaiheissa. Toiminnassa opetetaan tuntemaan seurakunnan olemusta, tehtävää ja uskon sisältöä. Ainakaan tässä vaiheessa piirijako ei ole tuonut työhön mitään uutta. (Tyttötyön toimintakertomus 1991.)

Riitta Tilus-Lohman kertoo, että 1990-luvun lama toi todelliset rahahuolet seurakuntatyöhön. Työntekijää henkisesti kuormittavana lamana hän koki seurakunnassa tehdyn piirijaon. Varhaisnuorisotyöntekijöille suunniteltiin lisätöitä esimerkiksi oman piirin syntymäpäiväkäynneistä ja muusta diakoniatyöhön kuuluvasta työstä. Työntekijät kokivat, että sitä työtä mitä he jo tekivät, ei arvostettu riittävästi. Piirijaosta muotoutui tietynlainen läisiivu omaan työhön. Työntekijän piti osallistua oman piirin kokouksiin ja yhteiseen toimintaan. Toisaalta mielekkyyttä piirityö toi silloin, kun se oli vahvasti toiminnallista, kuten Kymintehtaan piirin toiminta oli erityisesti maallikkopuheenjohtaja Sami Kosolan kaudella. (Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012)

Syvimmät 1990-luvun lamavuodet 1993–1995 (taulukko 3) näkyvät kokoontuneiden kerhojen määrän pienenä nousuna, mutta erityisesti kerholaisten määrän kasvuna. Vuonna 1991 kerholaisia oli 145, kun vuonna 1994 kerholaisten määrä oli 253. (tyttötyön toimintakertomukset 1993–1995.) 2000-luvun alusta lähtien kerholaisten määrä alkoi kuitenkin taas laskea. Varhaisnuorten elämänpiiriin tuli vahvemmin tietokone ja muu harrastaminen. (Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012).

TAULUKKO 3. Kerhotilastot 1991 - 2008. Tyttötyön toimintakertomukset 1991–2008.

<i>Vuosi</i>	<i>Kerhojen määrä</i>	<i>Kerhonohjaajia</i>	<i>Kerholaisia ydinj.</i>	<i>Erityistä</i>
1991	13	35	145	piirijako käynnistyi
1992	ei tietoja	ei tietoja	ei tietoja	
1993	14	27	183	kerhot päättyivät jo huhtikuussa. Vuosiaihe ”Elämän eväät”
1994	15	28	253	Kuusankoskella järjestettiin valtakunnalliset kerhonohjaajapäivät
1995	14	28	213	Partaharjun Seikkailu leiri
1996	13	23	195, joista poikia 38	kesällä toimi kesäkerho
1997	15	19	179, joista poikia 38	kesäkerho/jengikerho
1998	16	20	222	
1999	14	26	216	
2000	11	27	181	
2001	11	24	167	
2002	11	21	155	
2003	11	22	156	Rovastikunnalliset 10 synttärät Kausalassa
2004	9	28	120	
2005	11	24	94	Rovastikunnalliset 10 synttärät Kausalassa
2006	10	26	115	
2007	9	20	78	
2008	7	19	85	Viimeinen vuosi itsenäisenä Kuusankosken seurakuntana.

1990-luvun toimintakertomuksista käy vähäisesti ilmi millaisia kerhoja on pidetty. Vuoden 1994 toimintakertomuksessa mainitaan kesällä toiminut tytöille ja pojille suunnattu palloilukerho, missä kirjoilla oli kaikkiaan 29 lasta. Vuoden 1996 toimintakertomuksessa kerrotaan, että tyttötyön 13 kerhosta, kuusi oli sekakerhoja, joiden toiminnassa oli mukana myös poikia. Syksyllä 1997 aloitti Pilkan koululla tyttöjen sählykerho ja ”tyttöjen jutut” – 10–13 -vuotiaille tytöille suunnattu kerho. 1990-luvulla toimivat kokikerhot seurakuntakeskuksessa ja kirkolla. (Tyttötyön toimintakertomukset 1990–1999.)

Vuonna 1994 valmistui Kuusankosken viimeinen seurakuntasuunnitelma. Kirkkovaltuuston asettama suunnittelutoimikunta totesi, että muuttuvassa tilanteessa viisivuotissuunnitelmien teko ei ole enää järkevää vaan toiminnan suunnittelun ja seurannan tulee olla jatkuvaa. Seurakuntasuunnitelman 1994 mukaan uudistustarpeet on kiteytetty kolmeen tavoitteeseen: hengellinen uudistus, vastuullinen elämäntapa ja seurakuntarakenteen kehittäminen. Vastuullisen elämäntavan opetus nähtiin erityisesti lapsi- ja nuorisotyön tehtävänä. (Seurakuntasuunnitelma 1994, 1, 14.)

Vuodet 2000–2008 olivat kerhotyön tilastollisia liukumäkivuotia alaspäin. Kerhojen ja kerholaisten määrä laski koko ajan. Suhteessa näihin lukuihin kerhonohjaajien määrä pysyi yllättävän vakiona. Vuonna 2001 oli 24 ohjaajaa, vuonna 2008 oli 19 ohjaajaa. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset 2000–2008.)

Nuorisotyönohjaaja Tilus-Lohman kertoo, että 2000-luvulla tyttötyön keskiöön nousi Kymintehtaan iltapäiväkerho, josta jäi pitkään työtä tehnyt lastenohjaaja eläkkeelle. Hänen tilalleen tulleet ohjaajat tarvitsivat työhönsä paljon tukea ja tyttötyöntekijän aikaa meni iltapäiväkerhotyössä. Lisäksi 2000-lukua kuvaava sana on muutos. 1990-luvun lopulla tietokoneiden tulo taloushallinnon kautta muuhun seurakuntatyöhön, toi mukanaan jatkuvan muutoksen ja opettelu. Niin sanottu toimistotyö vei yhtäkkiä ison osan työajasta. Tuntui siltä, että varsinainen tyttökerhotyö jäi sivuseikaksi, niin paljon voimia muut työtehtävät veivät. Kerhonohjaajat olisivat tarvinneet enemmän tukea omaan työhönsä, mutta kerhokierrokset olivat osittain myös logistinen ongelma, kun ei ollut omaa autoa. (Henkilökohtainen tiedonanto Riitta Tilus-Lohman 13.11.2013.)

5 KERHONOHJAAJA – 13-20 -VUOTIAS NUORI

Kerhonohjaajina toimineet nuoret olivat iältään 13–21 -vuotiaita. Nuoruusaika sisältää merkittäviä kehitystehtäviä, joiden kautta siirrytään aikuisuuteen ja täysivaltaiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Tässä luvussa tarkastelen näitä asioita kolmesta näkökulmasta. Luvussa nuoren kehitys kuvataan nuoruuden biologisia ja sosiaalisia kehitystehtäviä ja vertaisryhmien merkitystä. Luvussa 4.2 nuoren kasvuympäristönä kuvataan perheen, koulun ja vapaa-ajan merkityksiä kasvussa kohti aikuisuutta. Kolmantena näkökulmana tarkastelen millaisen jäsenyyden seurakunta tarjoaa nuorelle.

5.1 Nuoren kehitys

Varhaislapsuus (ikävuodet 0–5/6) on tekevän liittymisen vaihe, kouluikä (ikävuodet 6/7–12/13) on omaehtoisuuden ikäkausi, jolloin ajattelu vahvistuu ja kokemukset jäsenyivät. Nuorisoikä (ikävuodet 13/14–20/21) on tahdonomainen kukoistusvaihe, jonka aikana nuori kasvaa fyysisesti aikuiseksi. Tuona aikana nuori itsenäistyy ja oppii keskeiset yhteisössä tarvittavat taidot. Nuoruusikäisinä etsitään ja hankitaan tarvittavat roolimallit ja positiot sekä muodostetaan käsitys omasta itsestä. Se on vaihe, jolloin nuoren henkinen elämä, maailma ja tunne-elämä avartuvat. Nuoruus alkaa murrosiän alkamisesta, kun taas sen päättymistä on vaikeampi tunnistaa. (Turunen 2005, 113; Nurmi 2000, 256.)

Nuoruusiän kehitysvaiheita ohjaavat biologiset, psykologiset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät. Nämä tekijät ovat monella tavalla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Osa näistä tekijöistä ei ole yksilön itsensä aikaansaamia, vaan niissä tulee näkyviin ihmisenä olemisen lainalaisuudet. On asioita, joille emme voi mitään: synnymme ihmisen ruumiiseen, mieheksi ja naiseksi, ja jäseneksi tiettyyn yhteisöön. Ihmisen kehitys on siis myös välttämättömyyden ja sattumusten hyväksymistä. Nuoruuden aikana ihminen käy läpi useat roolimutokset. Nämä muodostuvat itsenäistymiseen, ammatin- ja elämänta-

pojen sekä ihmissuhteisiin liittyvistä valinnoista, jotka ohjaavat nuorta tiettyihin aikuisuuden rooleihin. (Nurmi 2000, 256–257; Turunen 2005, 139.)

Nuoruuden aikana siirrytään lapsuudesta aikuisuuteen. Aikuisuus määritellään huolenpidon ja vastuun kautta. Vastuu otetaan ensin omasta elämästä ja siihen liittyvistä päätöksistä, sitten myös lähimmistä ihmisistä ja lopulta se laajenee yhteiskunnalliseksi vastuuksi. (Turunen 2006, 135.) Aikuisuuden kriteereinä pidetään taloudellista riippumattomuutta, työelämään siirtymistä, parisuhteen ja perheen perustamista. Nuoruus on näihin aikuisuuden roolimutoksiin valmentautumista. Nuoruusiässä tapahtuva yksilön liittyminen yhteiskuntaan muokkaa sen keskeiset roolit, instituutiot ja elämäntavan. Tämän vuoksi nuoruus on aikuisten näkökulmasta kiinnostava ja juuri siksi aikuiset ovat niin huolissaan nuorisosta. (Nurmi 2000, 256–257.)

Ihmisen eri ikäkausiin liittyvät kehitystehtävät syntyvät niistä odotuksista, joita yhteiskunta ja yhteisöt yksilöön kohdistavat. Nuorena luodaan perusta itsensä hyväksymiselle miehenä tai naisena. Tuona aikana tapahtuu itsenäistyminen ja valmentautuminen tulevaan työelämään. Nuori kehittää oman maailmankatsomuksen ja omaksuu sosiaalisesti vastuullisen käyttäytymisen. (Nurmi 2000, 259.) Ihmisen koko olemassaolo on olemista suhteessa ympäröivään maailmaan. Nuoruutta voi kuitenkin kuvata sosiaalisena syntymänä. Silloin ystävien ja erilaisten ryhmien merkitys nuoren elämässä kasvaa lapsuuteen verrattaessa. Nuoruuteen kuuluu myös herkkyys syttyä erilaisille asioille. (Turunen 2005, 15, 114–116.)

Nuoruudessa tapahtuvat biologiset muutokset sysäävät kehityksen käyntiin. Nuoren täytyy määritellä suhde omaan, muuttuvaan kehoonsa uudelleen. Biologiseen kehitykseen kuuluu myös ajattelun kehitys. Nuori tulee tietoisemmaksi ympäristönsä vaatimuksista ja arvioi itseään suhteessa saamaansa palautteeseen. Käsitykset ympäröivästä yhteisöstä monipuolistuvat. Vaikka nuori keskittyykin omiin kokemuksiin, hän on silti avoin ympäristön vaikutteille. Elämänpiirin laajetessa kodin ulkopuolelle, myös ajattelu saa uutta ainesta. (Turunen 2005, 115–130.) Nuoruuden aikana ajattelu kehittyy sille abstraktille ja loogiselle tasolle, mikä on yksilölle tyypillistä aikuisena. (Nurmi 2000, 256.)

Nuoruudelle luonteenomaista on tunnenälkä. Elämyksiä ja kokemuksia pitäisi olla jatkuvasti koettavissa. Samalla kun nuoret etsivät elämyksiä, he etsivät myös mahdolli-

suutta liittyä johonkin joukkoon. Kun nuori löytää omaehtoisuuden, omaperäisyyden ja itsenäisyyden, hän voi varmemmin löytää myös ne ryhmät, joihin hän oikeasti haluaa kuulua. Koti ei enää ole kaiken keskipiste, vaan ystävät ja kaverit saavat uudenlaisen merkityksen. Kehitys vaatii jonkinlaista liittymistä johonkin ryhmään. Erilaiset viiteryhvät, joihin nuori samaistuu, laajenevat. Nuorisokulttuurista - musiikista, elokuvista, urheilusta, muodista – löytyy samaistumisen kohteita ja ideologioita. Sosiaalisen kehityksen alkeellisen muodolla, laumalla, voidaan kärjistetystä kuvata nuorten käyttäytymistä. Kuuluminen laumaan, jengiin, auttaa nuorta itsenäistymään. Ryhmään kuulumisen kokemuksen kautta nuori voi kasvaa yhteisön jäseneksi. Usein tarvitaan vaihe, jossa eletään epäitsenäistä lauman jäsenen vaihetta, jotta voisi kehittyä omin ehdoin eläväksi, sosiaaliseksi ryhmän jäseneksi. Oman tahdon ja ajattelun kehittyminen johtaa, että nuoren toiminta-alue laajenee yhteiskuntaan. (Turunen 2005, 116, 126–127.)

Negatiivisina pidetyillä tunteilla, vihalla ja häpeällä, on oma tehtävänsä nuoruuden kehitysvaiheissa. Häpeä on tärkeä yllyke noudattaa yleistä moraalia. Häpeän tunne toimii ikään kuin sosiaalisena aistina ja sen menettäminen kertoo tunne-elämän häiriötilasta. Häpeän tunne aiheuttaa valppautta ympäristön vaatimuksille ja kiinnittää nuoren viiteryhmänsä arvostuksiin. Vallitsevat arvostukset tai vaatimukset ovat tapoja, arvoja, ihanteita tai normeja, jotka nousevat ympäristön maailmankatsomuksesta, uskomuksista, tavoista tai kulttuurista. Ne vallitsevat joko koko yhteiskunnassa tai sen osaryhmissä. Nuoren tarve olla hyväksytty ja kuulua johonkin ryhmään, luo sosiaalista painetta onnistua viiteryhmän edessä. Häpeä tekee ihmisestä sivistyneen eli vallitsevista käyttäytymismuodoista tietoisien kansalaisten. (Turunen 2005, 116–121.)

Itsenäistyminen on nuoruuden kehitystehtävä. Nuori voi saavuttaa sen pääsemällä eroon häntä hallinneista ihmisistä tai muodoista. Nuori käyttää vihan tunnetta itsenäistymisen voimavarana. Yleensä nuoren viha ilmenee sisäisenä päättäväisyytenä ja sitkeytenä, joiden avulla pyritään puolustamaan jotakin arvokasta. Nuoren vihan tunne voi ilmetä myös kriittisyytenä, itsepäisyytenä, uhmana ja haluna päättää itse. He kokeilevat mihin asti vanhempien ja muiden auktoriteettien valta ulottuu. Kyse onkin: kuka saa jäsentää ja ohjata nuoren elämää? Nuori haluaa kasvaa itsenäiseksi persoonaksi, jolla on aikuisen valtaoikeudet. (Turunen 2006, 116–118, 120–123.)

Nuoren biologinen ja fyysinen kasvu aiheuttaa sekä haasteet että valmiudet oman elämän ohjaamiselle. Nuoruus on aikaa, jolloin nuori tekee oman elämänsä valintoja kulttuurin ja yhteisönsä rajoissa. Tekemiensä valintojen kautta nuori muodostaa käsitystä omasta itsestään ja mahdollisuuksistaan. Sosiaalisella ympäristöllä, kaveripiirillä, on suuri merkitys tämän käsityksen muodostamisessa. Onnistumisen kokemuksilla ja sillä, miten nuori selittää itselleen epäonnistumisia, on ratkaiseva merkitys positiivisen minäkuvan kehittymiselle. Hyvinvointia lisäävät saatu positiivinen palaute, hyvä ongelmanratkaisutaito ja kyky luoda uusia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Hyvinvointia vähentää liiallinen minäpohdinta - vaikka itsetutkiskelu kuuluukin nuoruuteen - ja liian suuri epäonnistumisten pelko. (Nurmi 2000, 261–267.)

Murrosikä nähdään myös toisena syntymänä, mahdollisuutena. Tuolloin nuorella on sekä vanhojen että uusien ihmissuhteiden avulla mahdollisuus paikata lapsuudessa koettuja puutteita. Ihmisen mieli on altis haavoittumaan, mutta myös eheytymään. Nuoruusiän tärkein tehtävä on minuuden rakentaminen. Tämänkaltaista korjaavaa hoitoa on saataville nuoruusiässä esimerkiksi kodin ulkopuolisilta aikuisilta. (Laurila 1996, 100–102.)

5.2 Koti, koulu ja vapaa-aika nuoren kasvu ympäristöinä

Perhe on yksilön elämässä ensimmäinen instituutio, joka ohjaa hänet yhteiskuntaan. Kotona perheessä ja koulussa tapahtuva kasvatus ovat tärkeitä nuoren elämää jäsentäviä asioita. Perhe välittää yleiset yhteiskunnalliset prosessit yksilön elämään. Lapsi oppii millaisissa suhteissa ihmiset ovat toisiinsa. Koulun arkikulttuurissa taas opitaan yksilön ja yhteiskunnan välisiä suhteita. Yhteiskunnan muutokset näkyvät suoraan koululuokassa. Koulu toimii mallintajana nuoren elämässä oman yksilöllisyyden ja yhteiskunnan vaatimusten välimaastossa. Koti ja koulu yhdessä sosiaalistavat nuoren yhteiskunnan jäseneksi. (Jokinen & Saaristo 2002, 191–192.)

Yhteiskunta toimii nuorelle kehitys- ja kasvu ympäristönä. Ikään liittyvät kehitystehtävät muodostuvat odotuksista, joita yhteiskunta asettaa kullekin ikäryhmälle. Yhteiskunta asettaa myös rajat toimintamahdollisuuksille. Yhteiskunta ja lähiyhteisö ohjaavat yksi-

lön kehitystä rohkaisemalla, mahdollistamalla, estämällä tai kieltämällä. Esimerkiksi eri oppilaitoksiin on rajatut oppilaskiintiöt. Myös muilla elämänalueilla tehty valinnat kuten seurustelu tai lapsen saanti, rajoittavat valintoja. Myös sattumalla on osuus ihmisen elämänkulussa. Onnettomuudet, vanhempien työttömyys, avioero, sairaudet voivat olla asioita, jotka muokkaavat nuoren kokemusta maailmasta ja omista mahdollisuuksista. (Nurmi 2000, 258–268.)

Perheellä on suhteessa lapsiin ensisijaisesti biologinen tehtävä hoivata jälkeläisiään. Perhe vaikuttaa nuoreen kiintymyssuhteiden kautta vaikka toisaalta ”vanhempiaan ei voi valita” kuten ei voi lapsiaankaan. Henkilöä, johon kiinnytään, matkitaan. Vanhemmat vaikuttavat nuoreen epäsuorasti mallin kautta. Näin opitaan esimerkiksi sukupuoli-roolit, malli parisuhteesta, tapa kasvattaa lapsia ja mallit viettää vapaa-aikaa. (Hurme 2000, 143, 148–149.)

Vanhemmat vaikuttavat nuoriin mahdollistaen tai rajoittaen asioita. Heillä on esimerkiksi valtaa rajoittaa kontakteja muihin ihmisiin tai harrastuksiin. He toimivat lapsen toiminnan rankaisijoina tai vahvistajina. Vanhemmista riippuu esimerkiksi millaisia lehtiä tai kirjoja kotiin tulee. Vanhemmat määräävät missä perhe asuu, millaisia leluja lapsella on, mitä televisiosta katsotaan. Heidän koulutuksensa ja yhteiskunnallinen asemansa luo materiaaliset puitteet nuoren elämälle. (Hurme 2000, 149–150.) Vanhemmat pyrkivät ohjaamaan lastensa kasvua sen ymmärryksen mukaan, mikä heillä on kunnollisesta kansalaisesta. Perheellä näyttää olevan erityisesti merkitystä siinä, että nuoresta kasvaa vastuullinen, itsestään ja toisista huolehtimaan kykenevä kansalainen. (Nivala 2006, 58.)

Nuoruudessa aletaan siirtyä kohti täysivaltaista kansalaisuutta kasvatuksen keinoin. Vaikka kodin merkitys kasvatusympäristönä on suuri, ei se yksin pysty kasvattamaan lasta yhteiskunnan jäseneksi. Muina kasvatuksen ympäristöinä viimeistään murrosiässä tulevat nuoren elämään koulu, harrastukset ja media. Näiden viesteistä nuori muodostaa oman käsityksensä yhteiskunnasta ja omasta paikastaan siinä. Koulujärjestelmä on sosiaaliympäristö, jossa kasvatukselle asetetaan tiedostettuja kasvatustavoitteita. Oppimateriaalit ja opetussuunnitelmat ohjaavat nuorten kasvatusta kohti yhteiskunnan jäsenyyttä. Koulun läpikäyminen onkin yksi edellytys toimia yhteiskunnassa täysivaltaisena jäsenenä. (Nivala 2006, 58–59.)

Suomalaisen yhteiskunnan koulujärjestelmässä on muutama erityispiirre, mitkä ohjaavat vahvasti nuoren kehitystä ja mahdollisuuksia. Koululaitoksemme perusidea, jossa koko ikäryhmä saa tasavertaiset mahdollisuudet, on hyvä. Kouluissa eletään kuitenkin todellisuudessa, jossa yksilöä arvioidaan ryhmän keskiarvon mukaan. Ongelmana voi olla miten kaikki nuoret saavat riittävästi kannustavaa palautetta. Suomalaisessa koulussa myös koulusiirtymät tapahtuvat varsin myöhäisellä iällä, mikä johtaa muun muassa siihen, että opiskeluaika kestää pitkälle aikuisuuteen. (Nurmi 2000, 272–273.)

Nuorelle vapaa-aika, koulun ulkopuolinen aika, on tärkeää. Sen on todettu olevan jopa merkittävämpää kuin koulunkäynti. Vapaa-aika on jotain, minkä käytöstä nuori voi miltei itsenäisesti päättää, perheen sanelemin reunaehdoin. Se vaikuttaa vanhemmista irtautumiseen, ystävyyssuhteiden ja oman verkoston luomiseen. Harrastusten kautta nuori rakentaa omaa minäkuva, identiteettiä. Vapaa-ajan harrastuksissa tapahtuu myös ammattiin oppimista ja sillä on vaikutusta nuoren arvomaailman sekä maailmankatsomuksen muodostumiseen. (Helve 2009, 252–253.)

Vuonna 2002 tehty vapaa-aika tutkimus osoitti, että juuri 15–19 -vuotiaat nuoret pitivät vapaa-aikaa kaikista tärkeimpänä. Vapaa-ajalla nuori muodostaa sosiaalisia suhteita, saa sosiaalista pääomaa, mikä kehittyy heille voimavaraksi siirryttäessä aikuisuuteen. Vapaa-ajan harrastusten kautta nuori voi myös ikään kuin harjoitella tulevaisuuden ammatteihin. Hän voi hankkia taitoja tai kykyjä, jotka vaikuttavat koulutus- ja ammatinvalintoihin. Nuoruuden harrastuksilla voi olla jopa vaikutusta aikuisiän onnellisuuteen ja hyvinvointiin. (Helve 2009, 252–253.)

5.3 Nuori seurakunnan jäsen

Seurakunnan jäsenyyden lähtökohta on kaste. Se on Jumalan teko ja jäsenyyden sitouttamisen perusta. Kaste ei ole vain kirkon jäsenyyden alku, vaan se liittyy ihmisen koko elämänsä ajaksi Jumalaan. Kasteessa Jumala sitoutuu ihmiseen. (Häkkinen 2010, 83–84.)

1.10.1979 alkaen lapsi saattoi osallistua ehtoolliselle vanhempansa, kumminsa tai seurakunnan työntekijän kanssa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko a i.a.) Vuonna 2010 kirkkolakia muutettiin siten, että 16 vuotta täyttänyt, konfirmoitu nuori, sai äänestää seurakuntavaaleissa. (Ajantasainen lainsäädäntö i.a.) 15-vuotias voi käydä rippikoulun, tulla konfirmoiduksi, minkä jälkeen hän voi ryhtyä lapselle kummiksi. Hän voi myös vanhempiensa suostumuksella erota tai liittyä kirkkoon. (Helsingin kaupunki i.a.) Rippikoulun käynyt nuori voi toimia seurakunnassa kerhonohjaajan tai isosen tehtävissä.

Rippikoulusta on tullut kiinteä osa suomalaista nuorisokulttuuria. Toimintamuotona se tavoittaa vuosittain myös suuren osan kirkkoon kuulumattomia henkilöitä. Rippikoulun kautta liitytään seurakunnan jäseneksi. Rippikoulu toimii yhtenä aikuistumisen riittinä. 15 -vuotias nuori ja hänen perheensä ovat monien haasteiden edessä, kun nuori kasvaa, kehittyy ja alkaa tehdä irtiottoja lapsuuden kodista. Rippikoulu on kirkon vastaus nuorten ja heidän kotiensä tilanteeseen. (Sihvo 2003, 283.)

Rippikoulun opetuksessa pohditaan kristillisen uskon, etiikan ja kirkollisen elämänperusasioita ja valmentaudutaan kristityn elämään. Nuoresta kasvatetaan tiedollisesti ja taidollisesti seurakunnan jäsentä. Hän tutustuu oman seurakuntansa toimintaan, saa tietoa kirkon opista ja kokemuksia uskon elämän hoitamisesta kuten rukouksesta. Konfirmaatiossa nuoret sitoutuvat tähän elämäntapaan, saavat siunauksen ja tiettyjä oikeuksia toimia kirkon jäseninä. Juuri nämä saadut oikeudet tekevät rippikoulusta ja konfirmaatiosta aikuistumisriitin. (Sihvo 2003, 283.)

Kirkossa rippikoulu on sen jäsenten välillä eräänlaisen vedenjakajan asemassa. Ennen rippikoulua seurakunnan jäsen ei ole täysivaltainen toimija kirkossa. Kasteelle lapsi tuodaan seurakunnan uskon varassa, ehtoolliselle lapsi voi osallistua vanhemman, kummin tai seurakunnan työntekijän kanssa. Rippikoulun käynyt nuori voi osallistua itsenäisesti ehtoolliselle, ryhtyä kummiksi ja toimia vapaaehtoistyössä, esimerkiksi kerhonohjaajana. 18 vuoden täysi-ikäisyyden rajan saavuttaminen tekee nuoresta vaalikelpoisen seurakuntavaaleissa, hän voi itsenäisesti erota ja liittyä kirkkoon ja hänet voidaan vihkiä kirkolliseen avioliittoon. Lisäksi jokaisella seurakuntalaisella on oikeus tehdä seurakunnan toiminnasta aloite, joka käsitellään oman seurakunnan kirkkoneuvostossa

ja -valtuustossa, ja näin vaikuttaa oman seurakunnan toimintaan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko b i.a.)

5.4 Seurakunnan jäsenyyden merkityksiä

Suomessa kuuluminen Evankelis-luterilaiseen kirkkoon on melko lievä uskon ilmaus. Vain 65 % kirkon jäsenistä pitää itseään uskonnollisina. Suomalaiset kokevat kuitenkin olevansa identiteetiltään kristittyjä ja luterilaisia. Luterilaisuus näyttää enemmänkin olevan osa suomalaista identiteettiä kuin uskon ilmaus. Vain pieni osa suomalaisista on kirkossa aktiivisia osallistujia, silti suurin osa haluaa kuulua kirkkoon. Luterilaisuuden vahvaa asemaa maassamme on selitetty muun muassa historiasta käsin. Suomen kansan elämä Venäjän vallan alla ja siitä vapautuminen sai suomalaiset hakemaan selkeää eroa slaavilaisuuteen jopa uskonnon alueelta. Suomalaiset haluavat, että kirkko on mukana juhlimassa itsenäisyyspäivää, valtiollisia juhlapäiviä ja koulujen kevätjuhlaa. Suomalaisille yksi kirkkoon kuulumisen syy on, että kirkko on osa suomalaista elämäntapaa. (Niemelä 2003a, 125–128.)

Suomalaisten kirkkoon kuulumiseen vaikuttaa enemmän yhteisöä tukevat asiat kuin hengelliset. Vain puolet kirkkoon kuuluvista kokee, että kirkko tukee merkittävästi hänen uskonelämänsä. Paljon tärkeämpänä nähtiin kirkon perhettä ja yhteiskuntaa tukevat tehtävät. Kirkon merkitys nähdään tradition siirtäjänä. Kirkko koetaan elämässä tärkeänä erilaisten siirtymäriittien, kuten hautaan siunaaminen ja avioliittoon vihkiminen, kautta. (Niemelä 2003a, 130.)

Kirkon jäsenyyden yhteydessä puhutaan liturgisesta ja arkisesta jumalanpalveluksesta. Kirkon jäsen osallistuu oman hengellisen elämänsä takia liturgiseen jumalanpalvelukseen kirkossa, mutta yhtä tärkeää on arjen jumalanpalvelus, se työ mitä kristittyinä teemme omassa arjessamme. Tunnustuskirjojen mukaan kirkon jäsenyys ei ole pelkästään aktiivista osallistumista seurakunnan järjestämään toimintaan ja kaikkien maallisten toimien hylkäämistä. Kirkon todellinen jäsenyys on näiden kahden asian yhdistäminen. Hengellisen elämän tulee saada ravintonsa jumalanpalvelusyhteisöstä ja sen pitää vaikuttaa meidän arjessamme. (Häkkinen, 2010, 86–87.)

Vuoden 1999 Katekismuksen jäsenihanne opettaa, että kristitty tuo lapsensa kasteelle ja rukoilee heidän puolestaan. Se korostaa lapsena opitun iltarukouksen merkitystä koko elämälle. Kristitty hoitaa uskonelämäänsä, kantaa vastuuta seurakunnasta ja hoitaa omaa yhteiskunnallista kutsumustaan hyvin. (Häkkinen 2010, 103–104.) Kun jäsenyyttä tarkastellaan kirkkolain kautta, on siinä aste-eroja. Kaste antaa jäsenyyden kirkkoon, mutta oikeus käydä itsenäisesti ehtoollisella, kirkollinen avioliitto ja kummius edellyttivät rippikoulun käymistä. Kummius vielä erikseen vaati nuhteetonta elämää. (Häkkinen 2010, 108–109.)

Kirkon jäsenyyttä voi tarkastella myös sitoutumisen kautta. Suomalaisten sitoutumista kirkkoon voidaan luokitella seuraavasti:

1. sosiologinen sitoutuminen eli kirkon jäsenyyteen sitoutuminen,
2. käytännöllinen sitoutuminen eli kirkon toimintaan sitoutuminen,
3. teoreettinen sitoutuminen eli kirkon uskoon ja oppiin sitoutuminen,

Nämä ulottuvuudet toteutuvat yksittäisen kirkon jäsenen kohdalla eri tavoin. Seurakunnan merkitys tulee ilmi muissakin yhteyksissä kuin osallistumisessa jumalanpalveluksiin. (Häkkinen 2003, 232–233, Häkkinen 2010, 39.) Kirkon tutkimuksissa puhutaan sosiologisesta sitoutumisesta vaikka saman asian voisi ilmaista myös sosiaalisena sitoutumisena. Tässä tutkimuksessa käytän sitoutumisesta kirkon jäsenyyteen termiä sosiologinen sitoutuminen.

Pohdittaessa kirkon sitoutumisen ihannetta, voidaan todeta, että kirkko odottaa jäseniltään ensisijaisesti jäsenyyden säilyttämistä eli sosiologista sitoutumista. Silloin kirkon jäsenyyteen sitoutumisen selkein mittari on kirkkoon kuulumisen. Vuoden 2000 lopussa kirkkoon kuului 85 %, joista naiset kuuluivat miehiä useammin, lapset ja vanhuksat keski-ikäisiä runsaammin. (Häkkinen 2010, 140. Häkkinen 2003, 233.)

Käytännöllinen sitoutuminen tarkoittaa, että jäsen sitoutuu uskonnon harjoittamiseen ja osallistumaan kirkon toimintaan. Huotari jakaa suomalaisten sitoutumisen kirkkoon osallistumisen perusteella viiteen tasoon: kirkollisten toimitusten käyttö ja niihin osallistuminen, osallistuminen kirkkovuoden juhla-aikojen seurakuntaelämään, osallistuminen jumalapaalveluselämään muutenkin kuin juhla-aikoina ja kirkollisten toimitusten yhteydessä, osallistuminen tilaisuus- ja pienpiiritoimintaan ja osallistuminen seurakuntavas-

tuuseen. Käytännöllisen sitoutumisen määrittelevä on vaikeaa, koska osallistumiselle voi asettaa niin erilaisia kriteerejä. (Häkkinen 2003, 235.)

Lisäksi voidaan vielä puhua niin sanotusta teoreettisesta sitoutumisesta eli sitoutuminen kirkon uskoon ja oppiin. Tätä sitoutumista mitataan kahden muuttujan avulla: miten suomalainen uskoo Jumalaan ja kuinka usein hän rukoilee. Teoreettista sitoutumista kirkonoppiin on haastavaa tutkia, koska usko on vaikea asettaa mitattavaan muotoon. Mittauksen kohteena voi olla vain ihmisten käsitykset uskon asioista. Uskoa tarkastellaan tutkimuksissa fenomenologisesti eli siltä osin kuin ihmiset ovat sen omaksuneet ja kokeneet. (Häkkinen 2003, 236.)

Ikäryhmittäin tarkasteltuna kirkkoon kuulumisessa on suuria eroja. Kirkon jäsenmäärä kasvoi 1960-luvun loppuun asti. 1970 kirkkoon kuuluvia oli kaikissa ikäryhmissä vähintään 90 %. Siitä lähtien kirkkoon kuuluvien määrä on laskenut kaikissa ikäryhmissä. 2000-luvulla kirkon jäsenmäärä kääntyi selkeästi vielä nopeampaan laskuun. Eniten kirkkoon kuuluvia oli kaikkien vanhimmissa ikäryhmissä ja rippikouluikäisten ja hieman sitä vanhempien keskuudessa. Vuonna 2000 15–19 -vuotiaista kirkkoon kuului 90 %. Vuonna 2008 15-vuotiaiden kirkkoon kuuluvien määrä oli hieman laskenut, rippikoulun kävi 88 % ikäluokasta. 2000-luvulla nuorten aikuisten kuuluminen kirkkoon on vähentynyt. Erityisen suuri muutos on ollut 20 – 30 -vuotiaiden ikäryhmässä, jossa kirkon jäsenten määrä on vähentynyt kahdeksassa vuodessa kymmenen prosenttia. (Häkkinen 2010, 1421–46.)

Naiset ovat Suomessa miehiä uskonnollisempia kaikissa ikäryhmissä. Naiset osallistuvat enemmän uskonnollisiin tilaisuuksiin ja mieltävät itsensä helpommin uskonnollisiksi. Naisten suurempi uskonnollisuus on havaittavissa myös muissa Euroopan maissa. Tätä miesten ja naisten välistä eroa on yritetty selittää muun muassa sillä, että naiset ovat miehiä useammin elämänvaiheissaan lähellä elämän ja kuoleman kysymyksiä. Naiset synnyttävät ja ovat hoiva-alan työntekijöissä enemmistö eli he hoitavat yhteiskunnan kuolevat jäsenet. Naiset ovat miehiä selkeämmin vastuussa lasten kasvatuksesta ja ovat merkittävässä asemassa uskonnollisen muistin säilyttämisessä. Lisäksi uskonnollisten yhteisöjen piirissä uskontokasvatuksesta vastaavat pääosin naiset. Uskontokasvatus on ikään kuin leimautunut naisten asiaksi. (Niemelä 2003b, 187–191.)

Kun tarkastellaan seurakunnan eri toimintamuotojen vapaaehtoistyöntekijöitä, on suurin osa heistä naisia. Näin on erityisesti lasten ja nuorten parissa tehtävässä työssä. Naiset ovat merkittävässä asemassa uskonnollisen tiedon ja tapojen välittäjinä tuleville sukupolville. Toisaalta naisen asema kirkossa ei ole aina ollut yksiselitteinen tai yhtä tasavertainen kuin miehen asema. Naiselle on luontevasti vapautunut toimijan tehtävät niillä paikoilla, missä on kyse hoivasta ja huolenpidosta. Selkeimmin tätä tapahtuu lapsi-, nuoriso- ja diakoniatyössä. Tätä taustaa vasten naisten suuri määrä seurakuntien vapaaehtoistyöntekijöinä juuri lapsityössä ei ole ihme. (Helander 2003, 244–254.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimusaiheeni on Kuusankosken seurakunnan tyttökerhotyö vuosina 1970–2008. Tutkimustyö on laadullinen tutkimus, jossa tutkitaan kerhotyön merkityksiä kerhonohjaajien kokemuksista käsin. Määrällinen tutkimus, mitä kirkko tekee vuosittain tilastoinnin avulla, kertoo työn merkityksistä vähän, uutta tietoa sisällön merkityksistä saadaan haastattelututkimuksella, jossa merkityksiä kysytään suoraan toimijoilta, kerhonohjaajilta. Vaikka tutkittava työmuoto, tyttöjen kerhotyö, kuuluu varhaisnuorisotyöhön, tutkimuksen kohde on kuitenkin yksi merkittävä nuorisotyön toimintamuoto, kerhonohjaajat, seurakunnan vapaaehtoiset nuoret.

Nuorisotyö on työalana haastava. Sitä tutkittaessa tutkimusalue on selkeästi rajattava. Nuorisotyössä laatu on yhtä kuin nuorisotyön merkityksen toteutuminen. Nuorisotyön merkityksessä on kyse työn mielekkyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta. Tätä voi tarkastella kolmen näkökohdan kautta. Ensin ovat tarpeet, joihin työllä pyritään vastaamaan, kuten erilaiset ongelmat, haasteet, kasvatustavoitteet, jotka koskettavat nuoria. Nämä samat tarpeet myös perustelevat työn tarkoituksen. Toinen näkökohta on nuorisotyön sopivuus ja toimivuus, kun sitä ajatellaan välineenä, mikä vastaa inhimillisiin ja yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Kolmas näkökohta on nuorisotyön vaikuttavuuden ja sen vaikutusmekanismien ja tulosten määrittely. (Cederlöf 1999, 99.) Tässä tutkimuksessa keskitytään kolmanteen näkökulmaan: kerhonohjaajatyön vaikuttavuuden ja sen vaikutusmekanismien ja tulosten määrittelyyn.

Nuorisotyössä erilaisten projektien ja hankkeiden arviointi on yleistynyt 1990-luvulta lähtien. Esimerkiksi EU-rahoitteiset projektit edellyttävät arviointia, jotta ne saavat taloudellisen tuen. Jonkin tarkasti rajatun projektin arviointi on kuitenkin huomattavasti helpompaa kuin tavallisen nuorisotyön mahdollistaman vapaa-ajan merkityksen arvioiminen. Erilaisten järjestöjen, kuntien ja seurakuntien järjestämää nuorisotyötä, johon nuori osallistuu omalla vapaa-ajallaan ja jossa nuorisotyönohjaaja on heihin välittömässä kontaktissa, voidaan kutsua tällaiseksi perusnuorisotyöksi. (Cederlöf 1999, 81–82.)

Tilastotiedot kertovat vuosittain kerhonohjaajien, kerhojen ja kerholaisten määrän. Näiden tilastojen kautta voi vetää joitakin johtopäätöksiä kerhojen ohjaamisesta. Jos ohjaajia ja kerhoja on ollut paljon, voi päätellä, että kerhonohjaajana oleminen on ollut suositua. Tilastot eivät kerro mitään tietoa kerhon ohjaamisen kokemuksesta ja merkityksestä nuoren elämässä. Merkityksen tai vaikutuksen mittaamiselle tarvitaan aina tietoa toiminnan sisällön ulottuvuuksista ja vaikutusprosessin luonteesta. (Cederlöf 1999, 98.)

Nuorisotutkimus pyrkii yleisimmillään vastaamaan kysymykseen: mikä ja mitä on nuorisotyö. Tutkimuksen voi kuitenkin rajata koskemaan tiettyjä nuorisotyön toimintoja. Erilaisten tehtävien ja toimintojen toteutumisen arvioinnissa on kysymys työn arvoinnista ja siitä kenen ehdoilla työtä tehdään. (Cederlöf 1999, 83–87). Kirkon varhaisnuorisotyön kerhotyö on syntynyt tarpeista tehdä moniulotteisesti ja suunnitellusti 7–13 -vuotiaisen lasten parissa kristillistä kasvatusta. Kerhotyötä ovat pääsääntöisesti toteuttaneet vapaaehtoiset, rippikoulun käyneet nuoret nuorisotyönohjaajan johdolla.

Tutkittaessa kerhotyön merkityksellisyyttä kerhonohjaajille, tutkitaan samalla kirkon kerhotyön laatua nuorisotyön kasvatuksellisesta näkökulmasta käsin. Laatu on työn merkityksen syvyyttä. Ihmistyön ulottuvuutena laatu on toimintaa ja sen tarkoituksenmukaisuutta, mitä ei voida määritellä tai arvioida ulkoapäin. Tämänkaltaisen tutkimus on syytä rakentaa nuorisotyöntekijöiden ja nuorten arjesta käsin. (Cederlöf 1999, 91–92.) Haastattelemalla kerhonohjaajia ohjannutta työntekijää ja kerhonohjaajia, voidaan tavoittaa molemmat ulottuvuudet: nuorten ja työntekijän arki.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia Kuusankosken seurakunnan varhaisnuorisotyötä. Rajaan tutkimuksen koskemaan tyttökerhotyötä ja kerhonohjaajia vuosina 1970–2008. Opinnäytetyössäni tutkin kerhonohjaajan kokemusta kerhotyön merkityksestä hänen omassa elämässään.

Kerhonohjaaminen seurakunnan työmuotona vastaa tyttöjen kristillisen kasvatuksen tarpeeseen. On pidetty tärkeänä järjestää tytöille kokoavaa toimintaa, jota sisällöllisesti rytmittää kirkkovuosi ja mikä antaa heille kasteopetusta. Kerhonohjaajat ovat olleet työväline tämän työn toteuttamisessa. Mutta mikä on ollut kerhonohjaamisen merkitys nuorten elämässä? Tämän tutkimuksen avulla halutaan kartoittaa kerhonohjaamisen merkityksiä nuoren elämässä nuoruuden vaiheessa ja tarkastella mikä on henkilön suhde seurakuntaan nyt, aikuisena.

Tutkimuskysymykset:

1. Mikä on kerhonohjaajien kokemus kerhonohjaajana toimimisesta?
2. Mitä seurakunta merkitsee entiselle kerhonohjaajalle tänään?

Tyttökerhojen ohjaajina toimineet vapaaehtoiset nuoret ovat kaikki olleet tyttöjä. Haastatelluista kaksi kertoi pitäneensä myös poikakerhoa ja yksi sekakerhoa, jossa kävi sekä tyttöjä että poikia. Tyttökulttuurin näkökulman tuominen tutkimukseen tarkoittaa, että tutkimuksen yksi näkökulma on tyttöjen elämän kokemuksen ja elämisen tapojen esiin nostaminen. Näin tulee esiin tyttöjen ääni toimijoina ja nähdään heidän mahdollisuutensa vaikuttaa toimintaan. Tyttötutkimuksessa puhutaan tyttöjen *omahuonekulttuurista*, missä tytöt saavat erilaisia valmiuksia niihin tehtäviin mitä yhteiskunta heille asettaa ja harjoitella naiseksi tulemistä. (Anttila, Ojanen, Saarikoski & Timonen 2011, 135–141.)

Vaikka tutkimuksen ensisijainen tarkoitus ei ole olla tyttö- tai naistutkimusta, on tutkimuksen kohde tyttötyö, jota tekivät vapaaehtoistyöntekijöinä tytöt. Oman huoneen käsite on kuvannut tyttöjen maailmoja, joiden avulla on jäsennetty tyttökulttuureita. Ne mahdollistavat tytöille toisenlaisen olemassaolon kuin sekaryhmissä toimiminen. Näin on nähtävissä esimerkiksi millä tavoin laajemmat kulttuuriset ja yhteiskunnalliset käsitykset sukupuolista elävät arjen käytännöissä. (Anttila ym. 2011, 135–136.) Esimerkiksi 1930-luvun kerhotyöstä kerrottiin, että pojat urheilivat ja tytöt vierailivat hoivalaitoksissa. Tyttöjen kasvua ohjattiin hoivan ja huolenpidon alalle, koska se nähtiin yhteiskunnassa naisten sukupuolisena tehtävänä.

Kirsten Drottnes kuvaa tyttöjen omahuonekulttuuria tyttöjen omana tilana, jossa he saattoivat liikkua aikuisuuden ja lapsuuden välimaastossa. Omahuonekulttuurit sijaitsivat usein kodin alueella, mutta niillä oli olemassa myös yhteiskunnallinen tila. Drottnerin mukaan ne olivat enemmän elämänvaihe kuin elämän perspektiivi. Niissä tytöt saivat erilaisia valmiuksia vastata heihin kohdistuviin yhteiskunnallisiin vaatimuksiin ja harjoitella naiseksi tulemistä. (Anttila ym. 2011, 138–140.)

Nuorisotyö on myös historiallista traditiota. Se sisältää yhteisiä arvoja, pyrkimyksiä ja toimintatapoja, joilla on pysyvyyttä ja jatkuvuutta. Nuorisotyötä pitäisi myös voida kuvata yhdestä kokonaisnäkökulmasta. Nuorisotyön tutkimuksen ja kehittämisen pitää

tuoda esille ammattikuvaa, arvoja ja identiteettiä. (Cederlöf 1999, 104–105.) Tutkimuksessa tarkastellaan myös kerhotyön luonnetta kokonaisuutena. Millaisia muutoksia kerhotyön sisällössä on vuosien aikana tapahtunut ja mikä on pysynyt samana. Näin on löydettävissä työn kehittämisen reunaehdot: mikä työssä on luovuttamatonta ja merkittävää.

Tutkimuksen ja teorian avulla pyritään selvittämään millaiseen nuoren elämänvaiheeseen kerhonohjaajana toimiminen sijoittuu. Yhteiskunta, koti ja kirkko tarjoavat nuorelle paitsi kehitystehtäviä, myös mahdollisuuksia toimia. Ne toimivat myös omilla tahoillaan kasvattajina. Nuoria on isostoiminnassa ja kerhonohjaajina lukuisa määrä, silti heidän osallistumisensa seurakunnan toimintaan vähenee tai loppuu kokonaan hyvin pian, kun he ovat ohittaneet niin sanotun isosiän. Niemelän tutkimuksen mukaan viisi vuotta rippikoulun jälkeen nuorten osallistumista seurakunnan toimintaan kuvattiin passiivisena. Syyksi nuoret sanoivat luontevan yhteyden seurakuntaan katkenneen isostoiminnan jälkeen. (Niemelä 2007, 169–171.)

6.2 Tutkimusmenetelmä

Kerhonohjaajia haastateltiin käyttämällä puolistrukturoitua teemahaastattelua (liite 1), jonka perusajatus on, että kaikilla yksilöillä on kokemuksia ja ajatuksia joita voidaan tutkia tällä menetelmällä. Teemahaastattelussa kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta järjestys voi vaihdella. Haastateltavat vastaavat omin sanoin ilman valmiita vastausvaihtoehtoja. Haastattelun päänäkökohdat on ennalta päätetty, mutta eivät kaikki. Haastattelija voi tehdä tarkentavia kysymyksiä haastattelun aikana. Haastattelu etenee keskeisten teemojen varassa ja ottaa huomioon, että ihmisten tulkinnat ja heidän antamansa merkitykset asioille ovat keskeisiä. Tarkoitus on tuoda haastateltavien ääni kuuluvilla. Haastattelut litteroidaan ja analysoidaan. (Hirsjärvi, Hurme 2000, 47–48.)

Kun tehdään laadullista tutkimusta käyttämällä haastattelumenetelmää aineiston keruuvälineenä, puhutaan otoksen sijaan harkinnanvaraisesta näytteestä. Tarkoitus ei ole tehdä tilastollisia yleistyksiä vaan pyritään ymmärtämään jotakin paikallista ilmiötä syvällisemmin. Muutamaakin henkilöä tutkimalla voidaan saada merkittävää tietoa. (Hirsjär-

vi, Hurme 2000, 58–59.) Teemahaastattelu sopii erittäin hyvin, kun tutkitaan tilanteita, joissa halutaan selvittää heikosti tiedostettuja asioita, kuten arvostuksia, ihanteita ja perusteluja. (Metsämuuronen 2006, 115).

Tutkimuksen kiinnostuksen kohteena ovat kerhonohjaajien kokemukset. Tarkoitus on tutkia sitä millaisia merkityksiä entiset kerhonohjaajat antavat kokemuksilleen ohjaamistyöstä ja tätä kautta tarkastella kerhonohjaamista ilmiönä. Fenomenologisella filosofian suuntauksella pyritään ymmärtämään asioiden olemus tarkastelemalla miten kertoja itse on ne ymmärtänyt ja kokenut. Siinä käsitellään ilmiöitä sellaisina kuin ne ovat henkilön tietoisessa kokemuksessa. Tarkoituksena on hahmottaa ilmiöiden olemus, ymmärtää asioiden todellinen luonne. Kokonaisuutta hahmotetaan yksityiskohtien kautta. Fenomenologinen tarkastelu kohdistuu siihen, miten todellisuus näyttäytyy ihmiselle ja miten ihminen kokee sen. (Hämäläinen, Nivala 2008, 56–59.)

Fenomenologisessa tutkimuksessa nähdään, että ihmisten kokemusten kautta ilmiöön palaaminen voi tuottaa uutta tietoa. Fenomenologisen tutkimussuuntauksen uranuurtaja Husserl otaksui, että ihmisen kaikki tieto perustuu kokemukseen. Ulkoinen maailma välittyy ihmiselle kokemusten kautta. (Metsämuuronen 2006, 152–154.)

Heidegger puolestaan korosti fenomenologisessa tutkimuksessa olemisen merkitystä. Hän oletti, että tieto muodostuu ihmisen ja ulkoisen todellisuuden välisessä suhteessa. Ihminen on sidottu omaan olemiseensa ja hän on koko ajan myös suhteessa johonkin. Heidegger käytti termiä täälläolo. Täälläolo kuvaa tilaa, johon ihminen on päätenyt omien valintojensa, sattumien ja kasvunsa kautta. Täälläolo on myös kanssa olemista ja voi siis kuvata suhdetta, sillä on myös historiallinen ja kulttuurinen luonne. (Metsämuuronen 2006, 154–156.) Kun henkilöltä kysytään: mitä seurakunta merkitsee sinulle tänään, puhutaan suhteesta seurakuntaan. Aika kerhonohjaajana on takana, mikä merkitys ja paikka seurakunnalla on nyt aikuisen ihmisen elämässä?

Fenomenologinen tutkimusprosessi etenee seuraavien vaiheiden kautta:

1. Tutkimusaineiston huolellinen ja avoin tutustuminen kokonaiskäsitteen saamiseksi,
2. Tutkimusaineiston jakaminen merkitysyksiköihin,
3. Merkitysyksiköt muunnetaan tutkijan kielelle,
4. Muodostetaan yksilökohtainen merkitysverkosto,
5. Muodostetaan yleinen merkitysverkosto. (Metsämuuronen 2006, 92.)

6.3 Tutkimusaineisto ja analyysi

Tutkimusaineisto kerättiin puolistrukturoitujen teemahaastattelujen avulla (liite 1). Kerhonohjaajien haastatteluja tehtiin yhteensä 11. Yksi henkilö täytti haastattelulomakkeen sähköpostitse, koska aikataulujen ja etäisyyksien takia haastattelua ei pystytty tekemään kasvokkain. Haastattelujen sopiminen oli helppoa, ihmiset osallistuivat mielellään tutkimukseen. Ottaessani yhteyttä kerhonohjaajina toimineisiin henkilöihin he ilmaisivat, että halusivat osallistua tutkimukseen, koska kerhojen ohjaaminen oli ollut kivaa ja niitä aikoja oli mukava muistella. Myös se, että tunsin osan ohjaajista, oli merkitystä. Tutulle henkilölle oli helpompi kertoa omista kokemuksista ja ehkä myös vaikeampi sanoa, että ei suostu haastateltavaksi.

Haastateltavien valinnalle oli kaksi kriteeriä: ohjaajana toimimisen ajankohta ja nykyinen asuinpaikka. Halusin, että haastatteluista muodostui vuodesta 1973 mahdollisimman katkeamaton kaari vuoteen 2008. Näin ohjaajien kokemukset kattoivat koko tutkimusajanjakson. Toinen valintakriteeri oli löytää haastateltavia, jotka edelleen asuvat Kuusankosken tai Kouvolan seurakuntayhtymän alueella. Paikkakunnalta toiselle muuton yhteydessä, henkilön suhde seurakuntaan usein katkeaa. Muuton yhteydessä tapahtuu usein kirkosta eroaminenkin. (Monikasvoinen kirkko, 2008, 381.) Kun tutkin seurakunnan merkitystä kerhonohjaajille tänään, halusin poistaa paikkakunnan vaihdoksesta johtuvan ilmiselvän syyn seurakunnasta vieraantumiselle. Minua kiinnosti erityisesti miten haastateltavat kuvasivat suhdettaan samaan seurakuntaan, jossa oli nuorena toiminut.

Haastattelut kattoivat koko tutkittavan aikajakson lukuun ottamatta vuotta 1979. Kuusi haastatelluista toimi kerhonohjaajina 1980-luvulla. Heidän kerhonohjaajavuosistaan on kulunut yli 20 vuotta. Tämä aikaväli antaa perspektiiviä tapahtumille, mutta samalla se oli myös haaste muistamiselle. Haastateltavat asuivat kahta lukuun ottamatta Kouvolan seurakuntayhtymän alueella.

Kaikki haastateltavat olivat naisia. Heistä neljä asuu Kuusankosken seurakunnan alueella, viisi Kouvolan seurakuntayhtymän alueella, yksi Turussa ja yksi Helsingissä. Kuusi haastatelluista työskentelee kasvatuksen alalla, neljä kaupallisella alalla ja yksi opiske-

lee kasvatuksen alaa. He kaikki pitivät tyttökerhoja, kaksi ohjasi myös poikakerhoa ja yksi sekakerhoa.

Haastattelut tehtiin haastateltavan valitsemassa paikassa. Haastattelun ajankohtaa ja paikkaa sovittaessa vaatimuksena oli, että tila rauhallinen. Haastattelut tehtiin haastateltavien kotona, työpaikoilla, tutkijan työhuoneessa tai kodissa.

Haastateltavien kanssa on etukäteen käytävä avoimesti läpi, mistä tutkimuksessa on kyse. (Metsämuuronen 2006, 172). Ottaessani ensimmäistä kontaktia haastateltaviin, kerroin heille haastattelukysymyksistä ja tutkimuksen tarkoituksesta. Osa haastateltavista pyysi saada kysymykset sähköpostiin, jotta he saattoivat jo etukäteen muistella asioita. Moni sanoikin, että se oli hyvä, näin sai aikaa palauttaa asioita mieleen. Muutama haastateltavista kertoi ottaneensa yhteyttä ystävään, jonka kanssa oli kerhoa pitänyt ja he olivat yhdessä muistelleet kerhovuosia.

Varsinainen haastattelutilanne kesti 20 minuutista 40 minuuttiin. Itse tapaaminen entisen kerhonohjaajan kanssa saattoi tapauksesta riippuen olla puolesta tunnista kolmeen tuntiin. Haastattelun aluksi kysymykset käytiin uudestaan läpi ja tästä keskustelusta tehtiin muistiinpanoja. Tämä helpotti haastattelun tekemistä. Haastateltavat sanoivat, että oli helpompi vastata kysymyksiin nauhalle, kun ne käytiin vielä yhdessä läpi. Haastattelutilanteessa oli vaikeinta aluksi vain antaa tilaa haastateltavalle. Haastateltava tuntui odottavan haastattelijalta kommenttia tai vastausta kuten keskustelussa ikään. Muutaman haastattelun jälkeen opin kommunikoidaan nyökkäyksin ja hymyin riittävän tehokkaasti, mikä mahdollisti haastateltavan tarinan jatkumisen keskeytyksettä ja ilman, että kesken haastattelun haastattelija ikään kuin lähtee tulkitsemaan vastauksia ja vieämään niitä eteenpäin.

Haastattelujen perustiedoissa tarkasteltiin vuosia, jolloin henkilö oli toiminut kerhonohjaajana, millaisia kerhoja hän oli pitänyt, yksin vai yhdessä toisen ohjaajan kanssa ja sitä oliko hän osallistunut muuhun seurakunnan nuorisotyöhön. Sen jälkeen kysymykset etenivät kronologisesti: kerhonohjaamisen aloittamiseen johtaneet motiivit, kerhomuistot, ohjaamisen merkitys nuoruuden kontekstissa ja seurakunnan merkitys haastateltavalle tänään.

Tutkimusaineistosta on tärkeää muodostaa hyvä kokonaiskäsitys. (Metsämuuronen 2006, 175). Haastattelutekstien äärellä työskentelyä voisin kuvata viipymiseksi. Luin niitä pelkkinä litteroituina teksteinä, kuuntelin ja tarkistin litterointia. Osa haastateltavista oli minulle hyvin tuttuja, joten viipyminen litteroidun tekstin äärellä oli tärkeä vaihe poistaa omat mielikuvat, muistot ja omat selitykseni asioille. Osaan kysymyksistä haastateltavat antoivat puolittaisia vastauksia, koska minun ikään kuin oletettiin jo tietävän vastaus. Haastatteluista kertyi litteroituja sivuja 48.

Haastatteluja analysoitiin kategorisesti, koska tutkimuksen kiinnostuksen kohde, kerhohen ohjaaminen ja siihen liittyvät kokemukset, olivat kaikille haastateltaville yhteinen ilmiö. Hankittu aineisto pystyttiin analysoimaan ja jakamaan kategorisesti käyttämällä hyväksi haastattelukysymyksiä. Vertailemalla näitä haastattelujen katkelmia keskenään, pyrittiin löytämään yleisempiä käsitteellisiä ilmenemismuotoja. Haastatteluja piti kuitenkin kuljettaa myös kokonaisuuksina mukana analyysin koko ajan, koska osa haastateltavista palasi jo keskusteltuun aiheeseen uudestaan. (Metsämuuronen 2006, 178–180.)

Kertomusten osat taulukoitiin jakamalla ne pelkistettyihin mainintoihin. Näistä etsittiin yhdistäviä tekijöitä, joiden mukaan ne jaettiin alaluokkiin, yksilökohtaiseen merkitysverkostoon. Alaluokkia yhdistävistä tekijöistä muodostui pääluokat, kategoriat, yleinen merkitysverkosto. (Metsämuuronen 2006, 179–180.) Jokaisesta kertomuksen osasta tehtiin kaksi taulukkoa. Koodatun taulukon avulla voi löytää kyseisen tuloksen litteroidusta tekstistä. Tästä taulukosta tehtiin pelkistetympi taulukko ilman koodauksia liitettäväksi tutkimustuloksiin. Kaikki haastattelukysymykset on tulkittu pelkistettyjä mainintoja luokittelemalla. Tämä tarkoittaa, että vastauksia yhteen kysymykseen on enemmän kuin haastateltavien lukumäärä.

Tuloksiin on liitetty lainauksia kerhonohjaajien haastatteluista. Lainauksista on poistettu henkilöiden nimiä ja muokattu paikannimiä, jotta haastateltavien olisi mahdollista pysyä nimettöminä. Lainaukset on nimikoitu sillä vuosikymmenellä, jolloin haastateltava toimi kerhonohjaajana. Lainauksiin on jätetty seurakunnan työntekijöiden nimet. Ne ovat julkista tietoa, mikä olisi vuosikymmenen perusteella kenen tahansa selvitettävissä.

7 KERHONOHJAAJIEN TARINAT

7.1 Minusta tulee isona vaikka kerhonojaja

Mä rupesin käymään tyttökerhossa kirkolla. Se oli sen takia, että äiti sano, että siellä alkaa sellainen tyttökerho ja se sopis teidän ikäisille tytöille. Siskon kanssa sinne muistaakseni mentiin käsi kädessä ja siellä ei ollut ketään muita kerholaisia paitsi tää Tiluksen Riitta. Hän sanoi, että oli tää jo viime viikollakin, mutta ei täällä ollut yhtään tyttöjä, niin hän oli täällä järjestellyt värikyniä. Me sanottiin, että me voidaan tulla. Ja sit seuraavalla kerralla me tuotiin pari kaverii. Plus sit muutama muukin tuli. Näin se tyttökerhossa käyminen alko. Mä en muista minkä ikäinen olin tuolloin. Mut mä tykkäsin saman tien. Ja heti, oisko ollut seuraavana tai sitä seuraavana vuonna viimeistään, Riitta pyysi, kysyi, että haluaisitko tulla apuohjaajaksi. Mä asuin siinä lähellä elikkä se oli tavallaan helppoa mulle. Oli helppo hakea suntiolta avain ja avata, laittaa valot päälle ja laittaa askartelutarvikkeet valmiiksi. Mä tykkäsin siitä. Siitä se lähti. (Kerhonojaja, 1980-luku)

Haastatteluista kävi ilmi kaksi pääluokkaa (Liite 2) niille vastauksille, miten henkilöstä tuli kerhonojaja. Jonkinlainen kontakti seurakuntaan mainittiin haastatteluissa yhteensä 24 kertaa. 19 kertaa mainittiin motiivina kerhonojajaksi lähtemiselle jokin aineeton ja tai aineellinen hyöty. Molemmat pääluokat jaoteltiin neljään alaluokkaan.

Tekijät, jotka vaikuttivat siihen, että henkilöstä tuli kerhonojaja

1. Yhteys seurakuntaan
 - 1.1 Osallistuminen seurakunnan toimintaan lapsena
 - 1.2 Rippikoulu
 - 1.3 Henkilökohtainen kutsu
 - 1.4 Henkilö, roolimalli ja esikuva, joka jo toimi seurakunnassa
2. Kerhon ohjaamisesta saatu aineeton tai aineellinen hyöty
 - 2.1 Halu tehdä työtä lasten kanssa
 - 2.2 Ohjauskokemuksesta saatu hyöty
 - 2.3 Oma harrastus
 - 2.4 Aineellinen hyöty eli palkkio

Kategoriat oli helppo tunnistaa, mutta motiivit kerhonojajaksi lähtemiseen eivät kuitenkaan olleet yksiselitteiset. Jokainen haastateltava mainitsi useamman kuin yhden

motiivin selitykseksi toimintaan mukaan lähtemiselle. Kaikki haastateltavat käyttivät aikajärjestystä hahmottaessaan omia vaihteita kerhonohjaajaksi päätymisessä.

Seitsemän haastateltavista oli itse ollut kerholaisena tyttökerhossa, kaksi osallistunut lapsikuoroon ja yksi mainitsi päiväkerhon. He kertoivat, että osallistuminen lapsena seurakunnan toimintaan oli asia, mikä vaikutti siihen, että he itsekin ryhtyivät kerhonohjaajiksi. Tässä kategoriassa merkityksen paino oli sanalla tuttu. Haastateltavat kertoivat: ”Seurakunta oli kuorosta tuttu.” ”Tutustuin seurakuntaan jo kerholaisena.” Oman kerhokokemuksen kautta he tiesivät millaista työ on ja kerhopaikkakin oli usein tullut tutuksi. Tuttuus madalsi kynnystä lähteä itse myös toimintaan mukaan. Sekä tyttökerho että lapsikuoro olivat toimintoja, joihin lapset osittain menivät itsenäisesti, ilman, että vanhemmat heitä kuljettivat. Lapsikuorossa ja tyttökerhoissa liikuttiin siis lapsen oman itsenäisen toiminnan alueella.

Mutta jotenkin se oli, sanotaanko nyt näin, että kerho on kuulunut aina mun elämään. Se on niinku looginen jatkumo, kun olet ollut kerholainen, niin sen jälkeen sitte myöskin kerhonohjaajaksi. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

Kävin itse kerhoa. Olin varmaan 8 -vuotias, kun menin ensimmäisen kerhan kerhoon. Ja kävin siellä ihan säännöllisesti ja ahkerasti. Ja se on ollu sitte ensimmäinen sysäys. (Kerhonohjaaja 1970-luku)

Kaksi haastatelluista siirtyi suoraan kerholaisesta kerhonohjaajaksi. Viidellä muulla oli välissä pari vuotta, jolloin oli liian iso pienten tyttöjen kerhoon ja liian pieni kerhonohjaajaksi. Rippikoulussa avautui mahdollisuus tulla kerhonohjaajaksi. Viisi haastatelluista mainitsi rippikoulun merkittävänä tekijänä kerhonohjaajaksi ryhtymisessä, kaksi heistä myös kertoi rippikoulun myötä tutustuneensa seurakuntaan. Sitä kautta heistä tuli kerhonohjaajia. Seurakuntaan oli tutustuttu myös nuorisokuorossa, jossa kuultiin kerhonohjaajakoulutuksesta.

Ja sitte tota, kun tiesi, että kun pääsee ripille, sitte vois ruveta tyttökerhonohjaajaksi. (Kerhonohjaaja 1980-luku)

Kun -93 oli rippileiri, niin sen jälkeen tutustu seurakuntaan ja vähän enemmän ja paremmin ja sitä kautta sitten. (Kerhonohjaaja 1990-luku)

Tietysti sitte kun rippikoulun kävin -73, niin se oikein vielä aktivoitui vielä. Siitä sai sitten eväitäkin siihen työntekoon. (Kerhonohjaaja 1970-luku)

Viisi haastateltavaa kertoi, että heitä pyydettiin kerhotoimintaan mukaan. Henkilökohtainen kutsuminen tapahtui rippikoulussa, kerhotilanteissa ja sellaisten tuttavien kautta, jotka jo itse toimivat seurakunnassa vapaaehtoistyössä. Kesken kerhokautta tarvittiin uusia ohjaajia kerholaisten suuren määrän vuoksi ja tällä tavalla tuli yksi haastatelluista mukaan kerhotyöhön. Henkilökohtainen kutsu vaikutti vahvasti. Yksi haastateltavista kertoi, että kun kanttori pyysi häntä kuoroon, hän koki vahvasti olevansa tervetullut myös muuhun seurakunnan nuorten toimintaan. Henkilökohtaisen kutsun yhteydessä tuli myös ilmi tarve, kerhonohjaajia tarvittiin. Se oli siis tärkeää työtä, jonka tekijöistä juuri sillä hetkellä oli pulaa. Haastateltavat kokivat kutsujalle olevan tärkeää, että juuri he lähtivät mukaan kerhotyöhön. Toisaalta mukaan kerhotyöhön lähtemisen kutsun kautta voi tulkita myös vahingoksi, asiaksi, mitä itse ei ole tietoisesti suunnitellut.

Sitte tietysti se, että nuorisokuoroon jouduin koulun kautta. Eli Tapani Rautasuo oli meillä musan opena ja sitte hän kerran sanoi musiikkitunnin lopussa, että mitähän, jos sinä tulisit kuoroon. Sit mie rohkeasti läksin kylän perukoilta tammikuussa kuoroon ja se oli varmaan sitte toinen sellainen vahvistus siihen. (Kerhonohjaaja, 1970-luku)

Riitta otti sen puheeksi ja että tarvittaisiin ohjaajia ja kysy minua ja ystävääni, että josko me alettaisiin sitte pitämään sitä. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Siis vahingossa. Kun se äidin kaveri pyysi. Se oli mun mielestä, olisko se sitte mun äidin kanssa jutellu et tuliskohan teidän tyttö kaveriksi, kun niitä muksui oli niin paljon. Et sinne tarvittiin toinen ohjaaja. Sielt mie sitte vaan jäin. Se on ollu ihan vahinko. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Neljäs seurakuntaan muodostava yhteys oli joku henkilö, esikuva tai roolimalli, johon nuori halusi samaistua ja jonka antama esimerkki rohkaisi kerhonohjaajaksi ryhtymisessä. Esikuvina toimivat äiti, iso sisko, vanhempi kerhonohjaaja tai päiväkerhon täti. Ison siskon mallista näki, että kyllähän tuokin pärjää siinä työssä. Tai, että haluan tehdä samaa työtä kuin äiti. Äidin mukana kulkiessa kerhoissa, kerhotyö tuli tutuksi ja tuntui ihan loogiselta jatkumolta siirtyä kerholaisesta kerhonohjaajaksi. Omat kokemukset tyttökerhoajoilta vaikuttivat myös siten, että kerhonohjaajina toimineita nuoria ihailtiin. He olivat isoja tyttöjä, jotka pukeutuivatkin ihanasti. Heidän kaltaiseksi haluttiin tulla.

Seurakunta tuli tutuksi, nuori lähti toimintaan mukaan ja sai sitä kautta elämäänsä merkittäviksi kuvailtuja asioita: rakennetta, tasapainoa, turvaa, ystäviä, yhteisöllisyyttä, suuntaa ammatinvalinnalle, ohjauskokemusta. Kaikki nämä ovat kokemuksina merkit-

täviä ja nuorten elämää eteenpäin kasvattavia. Vain kaksi haastateltavista kuvaili seurakunnan merkityksiä omassa elämässään niin sanotulla uskonnollisella kielellä. Kerhonohjaajana sain vapaasti olla kristitty. Usko ja rukous ovat osa elämää. Jopa suoraan kysymykseen: vaikuttiko rippikoululeirillä tapahtunut uskoon tule seurakunnan toimintaan mukaan lähtemiseen, sai vastaukseksi: Kyllä, rippikoulu kokemuksena vahvisti mukaan lähtemistä. Haastatteluissa esiintyi hyvin vähän suoraa puhetta henkilökohtaisen uskon merkityksestä motiivina seurakunnassa työskentelyyn.

Mun on pakko myöntää, että mä en edes muista mikä se ensimmäinen kerho on ollut. Ja sitte varmaan aluksi olinkin äidin kanssa kerhoissa. Sen mä muistan, että kirkolla jotaa kokkikerhoa pidettiin yhdessä. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

Ja ainakin sitte ne kerhonohjaajat jotka meillä oli, oli meidän saman kylän tyttöjä. Ja ne oli isoja tyttöjä. Niitä ihannoitiin ja arvostettiin, että ooo niillä oli ihanat vaatteet ja kaikkea. Sen takia sitte käytiin. Tuli sellainen olo, että itekin haluaa joskus olla samanlainen. (Kerhonohjaaja, 1970-luku)

No, ihan vaan just sen takia, että äiti käski. (nauraa) No ei, vaan tota se oli sen takia, että mie ihan pienestä asti, ihan totta, halusin kerhonohjaajaksi. Koska meidän äiti oli kerhonohjaaja silloin kun mie olin pieni, mä olin silloin päättänyt, että musta tulee joskus kerhonohjaaja. Mä tiesin sen jo ennen kuin menin rippileirille, että sit sen jälkeen kerhonohjaajaksi. Se oli vielä sillä lailla, että meidän äiti oli joskus kysynyt niinku Riitalta, että kun mie olin 13, että voiks meidän tyttö tulla jo, mutta piti käydä rippikoulu ennen sitä. Mut mä tiesin jo aikasemmin, että mie haluan. Niin, tehä jotain sellasta kerhonohjausta. Mie olin jo neljä, kun olin ollut päiväkerhossa, Se oli niin, että mie haluan olla toi Ritva (päiväkerho täti). Jotta mie voin tulla Ritvaksi, min piti olla kokkikerhossa ohjaaja. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

Tradition siirtäminen sukupolvelta toiselle on merkittävää yhteisön identiteetin kannalta. Juuri uskonnolle on tyypillistä ketju, joka tekee yksilöstä yhteisön jäsenen. Tätä kautta opitaan traditio ja uskonnollinen kieli. (Häkkinen 2010, 223.) Kerholaisesta siirtyminen kerhonohjaajaksi on tämän kaltaista kokemuksesta oppimista. Kasvaminen kerholaiseksi oli myös oppimista sukupolvelta toiselle. Jos esikuvana toimi oma kerhonohjaaja, voidaan sekin ajatella samankaltaisena tradition siirtämisenä. Vanhemmat vaikuttavat lapseen tahtomattaan oman mallinsa kautta. Tietyn harrastuksen arvostaminen tai oman mallin antaminen, opettaa lapselle oikeaa ja hyväksyttyä tapaa toimia.

Vanhemmat toimivat lapsilleen paitsi esikuvina myös kannustajina tai rajoittajina. (Hurme 2000, 149.)

Pääluokkaan 2: kerhonohjaamisen aineeton tai aineellinen hyöty, tuli yhteensä 19 mainintaa. Tässä kategoriassa painopiste oli selkeästi aineettomalla hyötymisellä. Tämä kategoria sisälsi myös hyvin altruistisen motiivin: henkilö halusi toimia kerhonohjaajana, että lapsilla olisi hyvä harrastus. Kerhonohjaamisesta maksettiin pieni palkkio, mikä mainittiin viidessä haastattelussa. Yksi tärkeä tekijä, joka motivoi suomalaisia vapaaehtoistyöhön, onkin halu auttaa muita, ei niinkään siitä saatu palkkio. (Yeung 2003, 312).

Pääluokan 2 aineeton hyöty pelkistetyistä maininnoista halu tehdä työtä lasten kanssa oli merkittävin. Neljä haastatelluista kertoi, että he halusivat tehdä työtä lasten kanssa, kaksi kertoi heillä olleen pienestä asti ammattihaaveena opettaja tai muu työ lasten parissa. Kerhonohjaamisesta ajateltiin myös olevan hyötyä itselleen tulevaisuuden ammatissa. Siinä oppi ja sai kokemusta toiminnan vetämisestä ja ryhmänohjaamisesta. Kerhonohjaajina toimittiin myös sen vuoksi, että haluttiin järjestää lapsille mielekästä toimintaa, pitää lapset hyvien harrastusten parissa. Kun vapaaehtoistoimintaa on tutkittu, on nähty erityisenä juuri nuorten suuri innostus lasten ja nuorten kanssa toimimiseen. Nämä nuoret myös korostivat vapaaehtoistyön palkattomuutta. Erityisesti naisten motiiveissa korostui auttamishalu ja halu oppia uusia asioita. (Yeung 2003, 312–313.)

Ehkä se oli se kiinnostus ja mul on ollu ihan pienestä asti haaveena se, että minusta tulee opettaja. Tai päiväkodin tati ja mie ajattelin totta kai, että tästä on hyötyä mulle jatko-opintoihin ja näihin juttuihin. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Molemmille oli tärkeää se, että haluttiin olla lasten kanssa ja tehdä jotain semmosta mukavaa ja toisaalta saada siitä semmosta kokemusta, että millasta on ohjata jotain toimintaa tai muuta. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Tärkein motivoiva tekijä oli se, ei niinkään mulla uskonnollisuus, vaan se, että mä koin, että teen hyvää työtä. Mä teen sellasta työtä mikä on tärkeää ja oikeaa. Kristillinen kasvattaminen on mulle tärkeä asia, mutta se ei ollu niinku suurin. Mun ei ollu tarve levittää uskontoa vaan niinku kasvattaa lapsia kristillisesti ja sitä kautta pitää niitä niinku hyvissä harrastuksissa, että ihmisellä on turvallista kasvaa. Ja se oli mulle ihan selviö. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Viisi haastatelluista kuvasi saaneensa kerhotyöstä itselleen hyvän harrastuksen. Se toi sisältöä ja järjestystä elämään. Jos kaupungilla oleilu ei viehättänyt nuorta, kerhonoh-

jaaminen tuli sen tilalla. Yksi haastateltava kertoi, että perhe, etenkin äiti, kannusti harrastamaan seurakunnassa. Kerhon ohjaaminen oli ikään kuin kotona hyväksytty harrastus.

Harrastuksiin verrattuna tää tulisi niinku ykkösenä. Sä et voi ajatella, että mä käyn nyt elokuvissa, et en mä voi täs kohtaa mennä kerhoon. Ensin oli kerhoajat ja ne pitää kuin kiveen hakattuina, ja sit sen jälkeen tulee muut harrastukset, kun niihin ehtii. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Mul ainakin ittelläni on sellainen kuva, että se tuli sellaiseksi harrastukseksi ja sisällöksi siihen elämään. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Yksi kerhonohjaajaksi lähtemisen motiiveista oli myös palkkio. Palkkio oli tärkeä, se oli nuoren omaa rahaa, mutta ei tärkein motiivi. Useampi haastateltava kertoi, että omaa rahaa ei ollut niin vain saatavissa. Kerhopalkkiota verrattiin esimerkiksi viikkorahaan, jota omassa kodissa ei ollut tapana saada. Kerhopalkkiolla oli myös suuri merkitys omissa hankinnoissa. Se oli itse ansaittua rahaa eikä sen merkitystä voi vähätellä.

Palkkion tarkoitus tietysti oli se, että sä voit edes auttaa sillä sun muuta elämää ja kun meillä oli köyhä perhe, joskus talvikenkien saaminen oli, ostatko sä kaikkein huonoimmat talvikengät vai voitko valita millaiset haluat. Siinä oli se ero, että sulle tuli myös omaa rahaa. Joo, oli siis tärkeää. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Ei niinkään se raha, ei se niin huikea ollu et sen takia, olis alkanu tekemään tätä työtä, että kyll se on enemmän se työ, että mie ajattelin, että siitä on mulle hyötyä jatkossa. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Varmaan on sitten se, että mä en ole koskaan saanut mitään viikkorahaa, niin että sekin voi olla ollut yksi syy. Sitte sai jo vähän jotain omaa pientä palkkiota. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

Kerhotyön motiiveja ovat myös omissa opinnäytetöissään tutkineet Emmi Jauhiainen ja Henna Konttinen sekä Kristiina Brisk ja Sari Mäkelä. Molemmissa tutkimuksissa oli kerhotyön tekemisen motiiveiksi mainittu palkkio ja halu olla lasten kanssa. Lisäksi Jauhiainen ja Konttinen totesivat, että nuoret ajattelivat, että kerhonohjauksesta on heille hyötyä myös tulevaisuudessa. (Jauhiainen, Konttinen 2008, 31–32. Brisk, Mäkelä 2004, 40.)

7.2 Vettä kengässä halki vuosikymmenten

Kerhojen toiminnallinen perusrunko pysyi miltei muuttumattomana vuodesta 1970 vuoteen 2008. Kerhojen perusmateriaali on saatu Poikien Keskuksen julkaisemasta (myöhemmin Poikien ja Tyttöjen Keskus) kerhonohjaajan käsikirjasta. Kerhokäsikirjan mainitsivat kaikki haastateltavat. Se koettiin hyvänä apuna ja tukena kerhotyössä, joskin sitä myös kritisoitiin. Yksi haastateltava kertoi vielä aikuisena käyttäneensä käsikirjan hartaustekstejä omassa työssään. Kerhonohjaajakokoukset olivat säännöllisesti kahden viikon välein, 2000-luvulla kerran kuukaudessa. Näistä kokouksista ohjaajat saivat askartelumateriaalin ja toiminta-ideat kerhoihinsa.

Sit kun oli se oma vastuu, niin siin oli se kerhonohjaajan kirja. Se oli äärimmäisen helppo, yksinkertainen ja sä noudatit sen. Sull oli päivän teema. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

1970-luvun alussa tyttötyöntekijänä toiminut Hilkka Laakkonen laati kerhoille käsikirjan lisäksi hyvin tarkan ohjelmavuorokauden, jonka mukaan ohjaaja pystyi suoraan ohjaamaan leikit, laulut ja rukoukset. Riitta Tilus-Lohman antoi enemmän vastuuta kerhonohjaajille. Hänen aikanaan ohjaajat saivat itse suunnitella materiaalia hyväksi käyttäen omanlaisensa kerho-ohjelman. (Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012.)

Kerho alkoi yhteisellä kokoontumisella, nimien merkitsemisellä ja hartaudella. Hartausaihe saatiin kerhokäsikirjasta ja se liittyi aina seuraavan sunnuntain aiheeseen. Alkutilanteen jälkeen aloitettiin muu toiminta: askartelu, leikit, kokkaaminen. Lopuksi vielä kokoonnuttiin yhdessä lopettamaan kerhoa. Yksi ohjaajista kertoi lopetushetkenä toimineen loppulaulun, suurimmassa osassa kerhoja kerho päätettiin sisaruspiiriin, jossa luettiin Herran siunaus ja hyvää yötä, Jeesus myötä, kiitos tästä kerhosta. Hartaus saattoi olla myös vasta kerhon lopussa.

Katottiin ketä on paikalla ja sen jälkeen keskusteltiin päivän aiheesta. Luettiin yleensä joku teemaan liittyvä raamatunkohta tai muu kertomus ja tota keskusteltiin siitä ja yleensä me laulettiin. Lähes aina, mun kerhossa on laulettu jotain. Sen jälkeen lähes aina askarreltiin tai leikittiin tai sekä että. Et siinä oli tämmönen niinku yksinkertainen teemarunko. Ja tästä ne tyttöt tykkäs. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Mut se, että kerho aina piti päättyä sisaruspiiriin, jossa sitte laitettiin kädet ristiin ja heilutettiin käsiä ja sanottiin: hyvää yötä, Jeesus myötä, kiitos tästä kerhosta. Sitte heilutettiin ja lähetettiin. Aina sen piti kulkea sen tietyn kaavan mukaan. Se oli olennaista. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

1970 ja 1980 -luvuilla kerhot olivat niin sanottuja tavallisia tyttökerhoja, joissa ohjelma koostui askartelusta, leikkimisestä, laulamisesta, pihaleikeistä ja joskus leipomisesta. Kerho kesti yhden tunnin. Kun kokkikerhot alkoivat toimia 1980-luvun puolivälistä, kerhoaika piteni puoleentoista tuntiin, jotta leipominen ehdittäisiin tehdä. Kaikissa haastatteluissa mainittiin hartaus kerhon aloituksena tai lopetuksena.

Suosikkileikkeinä läpi vuosikymmenten ovat paikkansa säilyttäneet: vettä kengässä, väri, peili, avaimen piilotusleikki ja erilaiset tietokilpailut. Askartelujen rooli kerho-ohjelmistossa on vuosien saatossa muuttunut. 1970 ja 1980 -luvuilla askartelua ei tehty joka kerhokerta. 1970-luvulla sai askarrella kerran kuukaudessa eikä se 1980-luvullakaan sisältynyt joka kerta kerhon ohjelmaan. Askartelu oli ikään kuin hienompaa tekemistä, mikä liittyi esimerkiksi jouluun tai pääsiäiseen. 1990 ja 2000-luvuilla askartelu ja muun tekemisen, kuten kokkaamisen, osuus kerhoissa korostui.

Kun ite oli ollut kerholainen, niin muisti, mitä ne isot tytöt oli opettanut jonkin leikin tai muuta. Samoja leikkejä. Ja meillä oli ainakin suosikkileikki vettä kenkään. Siis se oli ihan käsittämätöntä, että sitä piti sitte aina vielä leikkiä lopuksi. (Kerhonohjaaja, 1970-luku)

Esimerkiksi suosituimmat leikit oli ehdottomasti kuuma karkki, joskus rusinoillakin, kun ei ollut karkkeja. Toinen oli vettä kengässä. Muistaakseni oltiin myös väriä ja peiliä. Ne oli sellaiset suosituimmat leikit. Joskus oltiin ulkona kesällä, oltiin polttopalloa tai tervapataa. Nämä oli suosituimmat, mutta kyllä meillä oli paljon leikkejä, erikoisiakin keksittiin, mut ei enää muista. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Pyrittii sillee, että tai aattelin, että on kivempi, että ne lapset tutustuu uusiin leikkeihin. Mie just lainasin sitä meidän äidin vanhaa kerho-ohjaajan kirjaa ja sieltä kaikkii ja netistä etin joka puolelta niinku uusia leikkejä niille lapsille. Ettei aina niitä samoja vettä kengässä ja avaimen piilotusta. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

Kerhon pitäminen ei 15 -vuotiaalle nuorelle ole aina aivan yksinkertaista. Kaikenlaista voi sattua ja tapahtua. Näin jälkikäteen moni kerhonohjaaja ihmettelikin hiukan sitä vastuun määrää, minkä oli nuorena tyttönä ottanut kantaakseen ohjaajana. Usein omiin kerholaisiin liittyi myös sellaista huolta ja murhetta, jonka edessä kerhonohjaaja saattoi kokea olevansa hyvinkin yksin. Tukea tällaisissa tilanteissa sai parhaiten kerhonohjaajaparilta.

Jotenkin jäi sellainen olo, että tietyt lapset, jos niitä ei näkynyt kerhossa, niin ehkä meillä molemmilla oli sellanen olo, että onkohan kaikki asiat ihan ok nyt täl hetkellä. Ku sitä ei ole näkynyt pariin kolmee kertaa esimerkiksi. Sit ku se saatto tulla, niin oli sellainen olo, että hyvä ja että ei tässä ollu mitää hätää. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Kerhoissa ratkottiin kiusaamisongelmia. Joskus vanhemmat olivat yhteydessä joko suoraan kerhonohjaajiin tai tyttötyöntekijään. 1970 ja 1980 -luvulla vanhemmat ottivat harvoin yhteyttä. Oli kai jotenkin totuttu siihen, että toiset aikuiset tai ohjaavat osaavat ratkoa tilanteet. Yhteydenotot kodeista yleistyivät 1990-luvulla. (Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012.) Kiusaamiseen liittyvät ongelmat, kerholaisten vilkkaus tai pienet varkaustapaukset ovat jääneet kerhonohjaajien mieleen haastavina tilanteina kerhoissa.

Kerho-ohjelman toteuttaminen aiheutti myös haasteita ja niiden mukana tuli myös hienoja onnistumisen kokemuksia. Aina kaikki ei sujunut mukavasti ja helposti. Kerhonohjaaja joutui improvisoimaan ja toimimaan yllättävän haastavissakin olosuhteissa. Kokkerhoissa saattoi olla kertoja, jolloin ruoka-ohjeita keksittiin idealla mitä kaapista löytyy. Myös lasten väliset sosiaaliset suhteet toivat omat haasteensa kerhon ohjaamiseen.

Muistan esimerkiksi, että kerhossa oli sellainen tyttö, joka oli hankala. Sillä lailla, että hän ei oikein auktoriteetteja suvainnut. Hänen oli vaikea muitten lasten kanssa toimia, esimerkiksi jakaa tavaroita. --- Muistan, että hänen kanssaan menetin hermoni. Ja tota se tuntu musta itsestäni hirveän pahalta vaikkakin jälkikäteen katsottuna oli varmaankin aika tärkeää, että ne hermot meni. Ja että tuli semmonen tiukka paikka. Koska sit sen jälkeen myös sovittiin. Ja sovittiin, että jatketaan rauhassa. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Ja sitte toinen huono muisto on se, kun yksi tyttö pölli piparia. Sillä oli taskut täynnä piparia ja sitte siitä tuli sellanen kauhee, että ne kaikki muut tytöt oli siellä sillee, että toi on ihan varas ja siin tuli semmonen niinku paha mieli sen tytön puolesta. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

Hankaluutta kerhotyöhön toi, jos matka kerhopaikkaan oli pitkä ja keli huono. Kerhon pitäminen yksin mainittiin myös ikävänä asiana. Jokin yksittäinen kerhopaikka vuokra-kerrostalon kerhohuoneessa oli koettu hieman pelottavaksi. Isot kerhoryhmät aiheuttivat sen, että aina silloin tällöin sattui ja tapahtui jopa erilaisia pikku onnettomuuksia. Joskus kerhonohjaaja oli myös melko yksin kerholaisten määrän tai osallistujien iän rajaamisen kanssa. Ei ole helppoa sanoa kerholaisen pikkusisarelle, että ei, sinä et pääse vielä kerhoon.

Sitte joku loukkas kätensä jossain leikissä. Ja meillä ei ollut minkään näköistä kylmäpussia, me kiedottiin sinappituubi sen käteen jollain kaulaliinala. Se on jäänyt mieleen. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

No, jos pahinta ajattelee, niin kerran kävi sillä tavalla, että mulla oli kerhossa tytöt, jotka toi toisen pikkusiskon mukanaan kerhoon. Se oli vähän liian pieni kerholaiseksi mutta ne oli sellaisia aika aikavia tyttöjä ja sitte tota ne vähän retuutti sitä pikkusiskoa ja se tippu päälleen. Sen mie muistan aina, että tuli kauhee kuhmu päähän ja sitte se isosisko ei niin kauheen iso ollu ja minäkään en sitte ollu ihan aikuinen. --- Tai sitte kun käytiin joskus kerholaisten kanssa vaikka luistelemassa. Mitä kaikkee siel olis voinut sattua ja tapahtua. Et niinku siinä mielessä kuinka ison vastuun sitä uskalsi ottaa niistä lapsista. Jälkikäteen ihmetyttää. (Kerhonohjaaja 1980-luku)

7.3 Seurakunta oli mun kaveri

Kerhonohjaamisen merkitystä nuoruudessa kysyttiin kahdella kysymyksellä. Mitä kerhon ohjaaminen merkitsi nuoruuden kontekstissa, kun moni asia voi olla hyvin tärkeä (elokuvat, kirjallisuus, musiikki, harrastukset) ja koitko tuolloin olleesi seurakuntanuori? Kerhonohjaamisen merkityksiä koko elämälle tutkittiin kysymyksellä: Ajatteletko, että olet saanut kerhonohjaajavuosina jotain sellaisia taitoja, mistä on ollut myöhemmin elämässä hyötyä?

Avainsanat, jotka ohjasivat kerhotyön merkityksen kategoriointia nuoruuden kontekstissa, olivat sanat/ilmaukset: tärkeä ja sen synonyymit, harrastus, ajan käyttöön liittyvä ilmaus, omaan henkiseen kasvuun liittyvät ilmaukset ja seurakuntanuori. Kaikissa haastatteluissa mainittiin useampia merkityksiä. Vastauksista näki, että ne annettiin yleisestä yksityiseen. Mainitut asiat tekivät ajasta kerhonohjaajana ja seurakuntanuorena merkittävän.

Haastattelujen vastauksissa tuli esille kolme kategoriaa kerhonohjaamisen merkityksestä nuoruudessa (liite 3).

1. Nuoruuden turvallinen juttu
 - 1.1 Nuoruuteen kuuluva, merkittävä asia
 - 1.2 Yhteisöllisyys
2. Vapaa-ajan käyttö
 - 2.1 Harrastus
 - 2.2 Työ
3. Oma henkinen kasvu
 - 3.1 Lapsille esikuvana toimiminen
 - 3.2 Oma kasvu

Kategoriaan 1. nuoruuden turvallinen juttu luokiteltiin 27 mainintaa (liite 3). Haastatteluissa oli seitsemän mainintaa siitä, että aika kerhonohjaajana ja seurakuntanuorissa oli tärkeää, sillä oli suuri merkitys nuoruudessa, koko elämä oli kerhonohjaaja elämää. Viisi mainintaa kuvaa aikaa kerhonohjaajana ikään kuin nuoruuden turvapaikkana. Seurakunta oli hyvä paikka suuntautua, kun nuorena olisi voinut tehdä toisenlaisiakin, huo-

nompia, valintoja. Kerhojen ohjaaminen toi elämään rakennetta ja turvallisuutta. Se toimi elämän tasapainottajana.

Kerhonohjaaminen oli näin jälkikäteen ajatellen hyvä tasapainottaja omassa nuoruudessani. Se toi tiettyä rakennetta ja turvallisuuttakin. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Kyllä mie sitä koin, että aika suureksi, koska mulla ei ollu sellasia ehkä muita harrastuksia. Mut jotenkin se kerhonohjaaminen ja se seurakunnassa mukana oleminen, se oli niinku se tärkein juttu. Ne oli niinku periaatteessa ne mun harrastukset siinä kohtaa. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Kategoriaan 1 alaluokkaan yhteisöllisyys tuli 15 mainintaa. Neljä mainintaa kerhonohjaamisen merkityksistä tuli kavereiden ja ystävien kautta. Nuoren kaikki kaveritkin toimivat kerhonohjaajina. Nuoresta tuntui, että seurakunta oli hänen kaverinsa, koska seurakunnan toiminnan piirissä olivat kaikki ystävät. Kerhonohjaamisen teki merkitykselliseksi juuri se, että kerhoa pidettiin yhdessä parhaiden ystävien kanssa.

Haastateltavista yhdeksän kuvasi olleensa myös seurakuntanuoria. Puheeseen seurakuntanuoriin kuulumisesta liitettiin monikkoilmaisuja: me toimittiin tai yhdessä puuhattiin. Haastateltavat kokivat myös vaikeaksi erottaa toisistaan seurakuntanuorena ja kerhonohjaajana olemisen. Kerhonohjaaminen ja aika seurakuntanuorissa liittyivät vastauksissa kahta lukuun ottamatta kiinteästi toisiinsa. Siksi tässä tutkimuksessa kokemus seurakuntanuorena olemisesta on myös otettu huomioon.

Mä yritän nyt kauheesti erottaa nää kaksi asiaa toisistaan. Olen ollut (seurakuntanuori), mut mä en sitte tiedä onko se niinkään ollu se kerhonohjaajuuden kautta, et koska sitte taas ketä siinä porukassa (srk.nuorissa) silloin pyöri, niin ei niistä mun mielestä kovin monikaan ollu kerhonohjaaja. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Se, että kuulu niihin nuoriin, jotka kävi nuortenilloissa. Sieltä se seurakuntanuoruus kokemus tulee. Kerhonohjaajista suuri osa kävi kans siellä. Ne kulki rinnakkain. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Mä en ole koskaan tykänny lähteä mihkää kaupungille tai muualle. Et se kerhotoiminta oli yks, mikä on sitonut mut sitä kautta sitten riparit ja isoskoulutukset ja muut, niin tavallaan oli kauheen helppo mennä mukaan nuorisotyöhön. Ja kaikkee mitä sit silloin sählättiin. Et tota sitä kautta se varmaan on tullu se merkitys. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Yhdeksän haastatelluista oli kerhonohjaamisen lisäksi aktiivisesti kaikessa seurakunnan nuorten toiminnassa mukana. He kokivat seurakunta-ajan hyvänä paikkana kasvaa ja olla. He olivat pitkälti seurakunnan nuorten toiminnan suurkuluttajia ja kaikki illat kuuluivat osallistuessa nuorten toimintaan. Vastaavasti he myös antoivat itsestään seurakunnalle. He pitivät kerhoja, olivat mukana kuorossa, bänditoiminnassa, isosina, perustivat nuorten näytelmäkerhoja.

Että se seurakunta oli mun kaveri. Eli kerhonohjaajat ja kuorokaverit. Ei se mikään kapea silti ollut. Et yhdes oltii. Äiti joskus vitsaili, että kun läksin aina pappilaan, että otatko tyynyn mukaan, että asut sie siellä. Et se melkein oli, että koulusta tultiin, tehtiin läksyt ja saman tien lähetettiin näihi seurakuntahommiin. Joko sitten kerhoon tai kuoroon tai nuorten iltaan. (Kerhonohjaaja, 1970-luku)

Oman rippikoulun jälkeen tuli oltua aika aktiivinen seurakuntanuori jonkun aikaa, mutta aktiivisuus hiipui parin vuoden aikana. Kerhonohjaaminen oli näin jälkikäteen ajatellen hyvä tasapainottaja omassa nuoruudessani. Se toi tiettyä rakennetta ja turvallisuuttakin. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Haastateltavat kuvasivat seurakuntanuoreksi nuoren, joka käy nuorten illoissa, isoskoulutuksessa, nuorten tapahtumissa ja puhuu siitä koko ajan. Tärkein tekijä seurakuntanuorena olemisessa oli osallistuminen nuorten iltoihin. Vahva mielipide oli, että kaikki kerhonohjaajat eivät olleet seurakuntanuria. Tiina Virkkusen opinnäytetyössä tutkimuksen tuloksina nuoret määrittivät seurakuntanuoreksi henkilön, joka osallistuu aktiivisesti seurakunnan ja erityisesti sen nuorten toimintaan. Seurakuntanuoret on ryhmä, jossa ei olla yksin vaan siihen liittyy kiinteästi yhteisöllisyys. (Virkkunen 2008, 38–41.)

Kun periaatteessa seurakuntanuorena me pidettiin silloin nuoria, jotka oli isoskoulutuksessa ja isosina ja jatkuvasti nuortenilloissa. Puhuu pälpätti siitä muutenkin. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

13–20 -vuotias nuori elää aikaa, jolloin kodin ja perheen merkitys vähenee. Nuoruuteen kuuluu oman paikan etsiminen kodin ulkopuolella ja näin muiden ryhmien merkitys kasvaa. Nuori etsii elämyksiä ja jonkin ryhmän jäseneksi kuulumista. (Turunen 2005, 126–127.) Haastateltavien kertomuksista välittyi tyytyväisyys omiin valintoihin. He olivat valinneet hyvin, turvallisen paikan ja yhteisön, johon kuulua ja minkä jäsenenä saattoi toimia.

Haastatteluissa tuli kuitenkin esiin myös seurakuntanuorten yhteisön negatiivinen puoli. Ei ole olemassa ryhmää, johon kaikki pääsevät mukaan. Yksi henkilöistä kuvasi seurakuntanuoria liian tiiviinä porukkana, johon hän ei kokenut pääsevänsä sisälle. Yksi haastatelluista oli toiminut kerhonohjaajana ja kuorossa, mutta ei osallistunut muuhun seurakunnan nuorten toimintaan.

Mä aloitin kaverin kanssa sen isoskoulutuksen, mutta me jätettiin se kesken. Niin me oltiin jotenkin niin kaksistaan, niin irrallaan verrattuna niihin muihin. Kaikki tunsivat kaikki toisensa ja oli niinku yhtä suurta perhettä. -- Niin me oltiin jotenkin niinku ulkopuolisia siinä. Ja se häiritti meitä niin paljon, että me jätettiin isoskoulutus kesken silloin. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

Kategoriaan 2. (liite 3) vapaa-ajan käyttö sijoittuivat 12 pelkistettyä mainintaa, joissa kerhonohjaamista kuvattiin harrastuksena ja työnä, asioina, joihin sitouduttiin. Kuudessa maininnassa puhuttiin kerhonohjaamisesta harrastuksena, kuusi mainintaa kuvasi sitä työnä ja sitoutumisena kerhoaikoihin. Se oli tehtävä, joka haluttiin hoitaa hyvin ja siihen valmistautumiseen käytettiin myös aikaa. Kerhonohjaaminen toi elämään säännöllisen harrastuksen ja sisällön. Sillä oli iso merkitys, etenkin jos nuorella ei ollut muita harrastuksia. Kun kaupungilla notkuminen ei kiinnostanut, kerhotyö oli hyvä vaihtoehto. Se teki myös helpommaksi lähteä mukaan toimimaan nuoressa seurakunnassa.

Joo, sillä oli ihan selkeä paikkansa. Se ei ollut pelkästään harrastus. Se oli siinä mielessä rakas harrastus, että siitä se alkoi. Ja sen viihtymisen takia se jatkui. Sen lisäksi mie katson sen myös työksi. Ei negatiivisella vaan positiivisella tavalla. Se oli myös vastuunalainen työtehtävä, joka myös hoidetaan vastuunalaisesti. Mutta, koska se oli mulle mieluista niin se oli niinku harrastuksen ja työn välimuoto. Hyvin tärkeä. Siinä kohtaa kun koulu on niinku sun tärkein työ, niin mut se ei aina ole yhtä kirkkaasti ihanaa. Eikä läksyt vielä sen päälle. mutta tän tyyppinen kerhotyö, se oli mielekästä. Pidän sitä hyvin tärkeänä. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Nuorten näkökulmasta tarkasteltuna käsite vapaa-ajasta ei ole yhtä selkeä kuin aikuisilla. Koulu on nuorten työtä, mutta usein jokin harrastus vie niin tiiviisti aikaa, että se voi muistuttaa työtä. Nuorten vapaa-ajassa erotetaan passiivinen vapaa-aika, jolloin nuori ei varsinaisesti tee mitään ja aktiivinen harrastaminen. Nuorista 15–19 -vuotiaat pitävät vapaa-aikaansa tärkeimpänä. Heille vapaa-aika saattaa olla aikuistumisen prosesseissa merkittävämpää kuin esimerkiksi koulunkäynti. Vapaa-ajan toimintojen aate- ja arvo-

maailman nuori voi itse valita. Näin nuori voi itse vaikuttaa millaiseen elämäntapaan ja arvomaailmaan itsensä sitoo. (Helve 2009, 250–253.)

Kategoriaan 3. oma henkinen kasvu, sijoittuivat maininnat, joissa kerrottiin kerhonohjaamisen merkityksistä oman luonteenpiirteiden kehittymisen kautta, miten kerhonohjaaja itse toimii roolimallina lapsille tai yritti täyttää lasten vanhempien odotuksia vastuullisesta ohjaajasta. Piti pukeutua ja käyttäytyä asiallisesti. Kerhonohjaajan piti muistaa, että hän on luotettavan aikuisen malli lapsille myös kerhon ulkopuolella. Kerhonohjaajana toimiminen oli selkeä kasvun paikka, koska oli vastuuta, asioita, jotka piti hoitaa hyvin. Oli selkeä vastuu lapsista ja kerhotilasta. Kerhonohjaajan piti toimia niin, että kaikilla on kerhossa hyvä olla. Kerhon päätyttyä kerhotila piti olla siisti ja ovet lukita. Yksi haastateltavista kertoi, että parasta kerhotyössä oli, kun sai toimia aikuisen roolissa. Vain yksi haastatelluista kuvasi kerhonohjaajana toimimisen merkitystä uskonnollisesta näkökulmasta: kerhonohjaajana sai vapaasti toimia kristittyinä.

Se tota merkitsi mun nuoruudessa, että mun piti olla niinku esimerkki jollekin toiselle. Vähän jotenkin roolimalli, koska ne pikkutyttöthän katto sillee ylöspäin meitä kerhonohjaajia. Niin tota ainakin jotain semmosta niinku järkevyyttä se ehkä toi. Oikeesti, koska siinä piti olla luotettava. Sun piti oikeesti osata mennä sinne ajoissa, sulkea ne paikat, siivota kaikki, että mun jäljiltä oli paikat puhtaana. Se että sä huolehdi, että ketään ei kiusata ja et kaikkien on hyvä olla siellä. Sun piti osata olla sillee niinku jollain tavalla kypsä, jollain tavalla aikuismainen. (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

Mikä tekee siitä hiukka haastavan, koska sun pitää jaksaa muistaa, että myöskin kerhon ulkopuolella sä oot malli niille ihmisille. Ja silloin kun me ollaa kaikki ihmisiä, se ei ole niin yksinkertaista. Mutta joka tapauksessa mä koen, että se on hirveän hyvä ja hirveen tärkeä juttu. Mut ehdottomasti uskon, että vaikuttaa lapsiin. (Kerhonohjaaja 1980-luku)

Siinä tunsin itsensä aikuiseksi. Sai kokeilla olevansa aikuinen - tää on nyt aikuisen ihmisen näkökanta. että mikä siinä oli parasta - ei sitä sillo osannut sanoa 16 -vuotiaana, että on ihanaa, kun saa tuntea itsensä aikuiseksi. Mutta nyt kun myöhemmin ajattelee. Siin sai tuntea itsensä aikuiseksi, koska oli selvästi aikuisena paikalla. Ja sai harjoitella olemaan aikuinen ja sitä, että millasta on niinku ohjata, viedä asioita eteenpäin. Ja muuta, että se oli oma kasvupaikka. Ja siinä sai aika paljon vastuuta. Nyt kun ajattelee, että kuinka paljon oli vastuuta niistä lapsista, ihan oikeasti hirvittää näin jälkikäteen. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Haastateltavat henkilöt kuvasivat myös kerhonohjaamisen merkityksiä taitoina (liite 4), joista on ollut myöhemmin elämässä hyötyä tai asioina, jotka ovat vaikuttaneet omiin

elämävalintoihin. Kun omaa elämää tarkasteltiin jälkikäteen, haastateltavat mainitsivat useita asioita, jotka tulkittiin seuraukseksi niistä vuosista, jolloin toimi kerhonohjaajana tai seurakuntanuorena. Koska kaikki haastateltavat toimivat kerhonohjaajina, en tässä kohtaa erittele kerhonohjaajana toimimisen ja seurakuntanuorena olemisen merkityksiä.

Haastatteluissa (liite 4) tuli ilmi yhteensä 15 mainintaa siitä, että kerhonohjaamisesta on ollut hyötyä ammatissa, opiskeluissa ja vapaaehtoistyössä. Seitsemän maininnoista kuvasi, että kokemus kerhojen ohjaamisesta on ohjannut ammatinvalintaa, vahvistanut ammattihaavetta tai ollut suoranaista harjoittelua tulevaan ammattiin. Kahdeksan maininnoista liittyy ryhmänojaustaitoihin ja sitä kautta saatuun hyötyyn nykyisessä työssä. Ryhmänojaustaidot kuten johtaminen kuvattiin tärkeiksi, kerhonohjaajana opituiksi taidoiksi. Sen nähtiin myös madaltaneen kynnystä osallistua vapaaehtoistyöhön ryhmänvetäjänä aikuisena. On ollut helppoa lähteä myöhemmin ryhmänjohtajaksi, kun on tiennyt, että tehtävä ei ole mahdoton.

Vapaa-ajan viettotavoilla on nuorille suuri merkitys. Niiden kautta luodaan ystävyys-suhteita ja sosiaalisia merkityksiä. Ne vaikuttavat vanhemmista ja kodista irrottautumiseen. Vapaa-ajan harrastusten kautta muokkautuvat sukupuoliroolit ja oma identiteetti. Niistä saa aineksia oman ammattiin oppimisen ja arvomaailman rakentamiseen. (Helve 2011, 252.) Nuoruudessa tehdyt valinnat myös vaikuttavat nuoren käsitykseen itsestä ja omista mahdollisuuksista. Onnistumisen kokemukset kerhotyössä, ovat vahvistaneet tai antaneet ajatuksen kasvatuksen alalle hakeutumisesta. (Nurmi 2000, 261–267.)

Haastateltavista kahdeksan toimii tai opiskelee tällä hetkellä kasvatuksen eri aloilla opettajina, sosiaalityössä, päiväkerhossa ja järjestössä. Kolme toimii kaupallisella alalla. Kaikki kertoivat hyötывänsä jossakin mielessä kerhonohjaajavuosien kokemuksista. Ne ovat osittain ohjanneet ammatinvalintaa tai tehneet helpommaksi ottaa vastuuta vapaaehtoistyössä järjestössä. He kaikki kertoivat, että kerhojen ohjaamisesta on saanut taitoja omaan ammattiin. Osalla kerhonohjaajavuodet olivat selkeästi vaikuttaneet ammatinvalintaan. Kerhonohjaajakoulutuksesta ja -vuosista on ollut hyötyä, kun on hakenut oman alan koulutukseen. Työtodistukset kerhovuosilta ovat myös auttaneet työnhaussa.

Ihan varmasti vaikuutti. Ihan selkeesti. Silloin kun mie olen hakeutunut opettajankoulutukseen niin mulla oli ne kerhonojajaatodistukset, kurssitodistukset sun muut ja tietysti sitte myöskin ne muut todistukset. Kyllä tota semmonen tietynlainen tunnin pitäminen, se anto jo sellaista ohjaa yleensä siihen miten opettaja työskentelee. Jonkun on johdettava sitä hetkeä. Eihän niinku kerhossakaan, on oltava se johtaja selkeesti. Siellä ei niinku vaan voi, että tehääs tässä nyt jotain vaan, että yks sanoo ja toiset tekee. Kyllä se opettajan työ on pitkälti sitä samaa. (Kerhonojaja, 1970-luku)

Kerhonojajakokemus oli hyödyksi työnhaussa joissain tapauksissa. Itse tuli lähdettyä myöhemmin myös opiskelemaan pedagogiikkaa ja lopulta sosiaalisvattajaksikin, joten positiiviset kokemukset kerhojen ohjauksesta vaikuttivat varmasti. (Kerhonojaja, 1980-luku)

Sitä kautta läksin lukee niinku lastenkasvatusta ja mut uskon myös että nää nuoruvuodet, joita on niinku tehny ryhmän vetämistä ja muuta, on niinku vaikuttanu siihen, että on halunnut tehdä lasten ja nuorten kanssa. (Kerhonojaja, 1990-luku)

Kahdeksan haastatelluista kertoi, että heille on ollut paljon hyötyä kerhonojajavuosina karttuneista ryhmänohjaustaidoista. Vaikka lapsiryhmä ei ole vaativin johdettava ryhmä, siinä nuori kuitenkin oppi miten positiivisella tavalla voi viedä asioita eteenpäin. Kerhonojajana oppi esiintymistaitoja ja sellaisia ryhmädynamiikan perussääntöjä, mitkä pätevät edelleen kaikissa ryhmissä. Hän oppi pitämään yllä järjestystä, mutta tekemään sen viisaalla ja positiivisella tavalla.

Yksi ihan selkee on ollut se, että sä olet joutunut ikään kuin niin sanotusti ryhmänjohtajaksi. Oletetaan kuitenkin toki että 7-14 vuotiaat tytöt ei o maa ilman vaikeimmat johdettavat, mutta niis on oma haasteensa ja siel on oma henkilökemian ja muu semmonen, että kuinka sä saat asiat edelle ja miten saat toimeenpantuun. Esimerkiksi sellainen tietty ryhmädynamiikka, ryhmän johtaminen, mut ei niinkään käskemällä, vaan viemällä asioita yhdessä eteenpäin ja saamalla ne toteutumaan. Siihen liittyy järjestyksenpito, mut se on sama asia, se pitää myöskin osata pitää niinku fiksusti. Pitää olla varaa sanoa, mutta se pitää tehdä fiksusti. Ja tota noin, ehdottomasti tämä ryhmänohjaaminen. (Kerhonojaja, 1980-luku)

Vaikka haastattelukysymyksissä kysyttiin taidoista, joita on hankkinut kerhonojajavuosina, haastateltavat alkoivat puhua myös ihmissuhteista. Neljä haastatelluista mainitsi ystävät, joita on saanut joko kerhonojajatyön tai seurakunnan nuorisotyön kautta.

Kolme kertoi, että oman lapsensa kummina on henkilö, jonka kanssa aikanaan piti kerhoa. Kolme oli löytänyt seurakunnan nuorisotyön piiristä itselleen aviopuolison.

On ihan niinku, että tällä hetkellä mun vanhimpien lasten kummeina on semmosia ihmisiä, jotka on sieltä seurakunnan kautta tutustunnu. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Jos mie ajattelen, että mun mies, mie olen tavannut mun miehen seurakuntanuorissa. Niin kyllähän se on nyt ihan mieletön osuus ollu siinä elämässä ja vaikuttanut sit näihi. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Kun haastateltavat puhuivat kerhonohjaamisen merkityksestä heidän elämässään, puheesta puuttui miltei kokonaan niin sanottu uskonnon kieli. Kerhonohjaamisen merkityksiä ei kuvailtu seurakuntayhteyden kautta tai että se olisi ollut heidän uskon elämälleen merkityksellistä aikaa. Vain yksi haastateltava kertoi, että kerhonohjaajana sai olla vapaasti kristitty, kun hän vertaili tyttökerhon ja teatterikerhon ohjaamista toisiinsa. Haasteeksi nousee miten kerhonohjaajien uskon elämän kasvua voi tukea niin, että seurakuntayhteys koetaan merkittäväksi omalle hengelliselle elämälle.

7.4 ”Myö ollaa joulukirkkoihmisiä nykyään”

Haastateltavat ohjasivat kerhoa kahdesta vuodesta seitsemään vuoteen. Kahdeksan ohjaajista piti useampaa kuin yhtä kerhoa viikossa. Enimmillään yhdellä ohjaajalla oli samanaikaisesti kolme kerhoryhmää ja kaksi pyhäkoulua vastuullaan. Lisäksi moni heistä osallistui myös muuhun nuorten toimintaan seurakunnassa: kuoroon, bändiin, isostoitintaan ja nuorten iltoihin. He olivat siis seurakunnan toiminnan suurkuluttajia, hyvin aktiivisia osallistujia ja toimijoita kirkossa. Mitä seurakunta merkitsee heille tänään?

Tämä kysymys oli kysymyslomakkeen viimeinen. Haastattelijana koin, että kysymys oli henkilökohtainen ja lähestyin aihetta varoen. Haastateltavat kertoivat kuitenkin avoimesti ja rehellisesti omasta suhteestaan seurakuntaan ja kirkkoon. Osa ehkä hieman

hämmentyneinä totesivat tilanteen. Kymmenen kertoi selkeästi osallistumisesta seurakunnan toimintaan, yksi puhui uskon merkityksestä omassa elämässään nyt.

Tarkastelin vastauksia kirkon jäsenyyteen, toimintaan ja uskoon sekä oppiin sitoutumisen kautta. Nämä kolme ulottuvuutta toteutuu jokaisen seurakunnan jäsenen kohdalla eri tavoin. Seurakunnan merkitys näkyy monessa muussakin asiassa kuin osallistumisessa jumalanpalvelukseen. Kirkko odottaa jäseniltään eniten sitoutumista jäsenyyteen, kirkkoon kuulumista eli sosiologista sitoutumista. (Häkkinen 2003, 232–233.)

Kirkkoon sitoutumista voi tarkastella myös osallistumisen perusteella. Voitto Huotari jakaa tämän käytännöllisen sitoutumisen eri tasoihin sen mukaan mihin ja miten aktiivisesti jäsen osallistuu. Käytännöllisen sitoutumisen mittaaminen on haastavaa, koska sille voi asettaa useita eri kriteerejä. (Häkkinen 2003, 235.)

Kaikki haastateltavat kuvasivat nykyistä osallistumistaan seurakunnan toimintaan vähäiseksi. Vastausta antaessaan henkilöillä oli päälimmäisenä mielessä aktiiviset kerhonohjaajavuodet, joten niihin verrattuna nykyinen osallistuminen seurakunnan toimintaan ei ole mitään. Haastattelun aiemmat kysymykset itse asiassa ehkä ohjasivat tarkastelemaan omaa suhdetta seurakuntaan nimenomaan osallistumisen kautta.

Se valtava aktiivisuus mikä silloin oli nuoruudessa niin tota sitä ei ole enää olemassa. Olen ihan tota kyllä seurakuntamyönteinen. (Kerhonohjaaja, 1970-luku)

Joo, toi on mun kohalla sellain mielenkiintoinen kysymys. Kun mieheni on pappi, niin totta kai seurakunta merkitsee hirveen montaa asiaa. Sehän merkitsee tietysti perheessä toiselle sitä, ei voi sanoa, että leipätyössä, vähän julmasti sanottu, mutta kyllä se on sitä leipätyötä myöskin. Sitte se merkitsee tietysti sitä, että arvomaailma rakentuu tietyllä tavalla. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Siellähän se on. (naurua) Mitä mä voin muuta sanoa? Myö ollaa joulukirkkoihmisiä nykyään. Siihen on menty. (Kerhonohjaaja, 1990-luku)

Jos mie olen rehellinen, niin tähän seurakuntaan mulla ei sillee ole mitään muuta yhteyttä, kuin että olen jäsen. siis sille niinku kirjallisesti.... no tota, mä käyn ny vapiksella (vapaaseurakunnassa). (Kerhonohjaaja, 2000-luku)

Yhtä lukuun ottamatta haastateltavat kertoivat oman osallistumisensa seurakunnan toimintaan olevan vähäistä tai sitä ei ole. Seurakunnalla oli kuitenkin selkeä paikka heidän elämässään. Mitä seurakunta merkitsee haastatelluille tänään, kertomuksista löytyy kolme kategoriaa (liite 5):

1. Sosiologinen sitoutuminen eli kirkkoon kuuluminen
2. Sitoutumisen käytännöllinen ulottuvuus
 - 2.1. Kirkon toimitusten käyttö
 - 2.2. Osallistuminen seurakunnan jumalanpalveluselämään ja muuhun toimintaan
3. Seurakuntamyönteisyys.
 - 3.1. Seurakunta kuuluu elämään
 - 3.2. Usko osana elämää
 - 3.3. Ihmissuhteet

Haastatteluista käy selvästi ilmi sosiologinen eli kirkon jäsenyyteen sitoutuminen. Kaikki haastateltavat ovat kirkon jäseniä eivätkä he ole harkinneet eroavansa kirkosta. Sen lisäksi sitoutumisella kirkon jäsenyyteen on vahva käytännöllinen luonne, kategoria 2. Kaikki haastateltavat, jotka ovat naimisissa, on vihitty kirkossa. Niillä haastateltavilla, joilla on lapsia, myös lapset on kastettu ja liitetty seurakunnan jäseniksi.

Häkkinen käyttää tutkimuksessaan jäsenyyteen sitoutumisen käytännöllisestä luonteesta nimitystä uskonnonharjoitus, jonka hän jakaa kuuteen eri näkökulmaan: kirkollisten toimitusten käyttäminen ja niihin osallistuminen, kirkkovuoden juhla-aikojen jumalanpalveluselämään osallistuminen, seurakunnan jumalanpalveluselämään osallistuminen, seurakunnan muihin tilaisuuksiin osallistuminen ja yksityinen uskonnonharjoitus. Näiden näkökulmien kautta jaoin haastateltavien puheen kategoriaan 2, sitoutumisen käytännöllinen ulottuvuus. (Häkkinen 2003, 175–176.)

Viisi haastatelluista kertoo, että jäsenyyden ja kirkollisten toimitusten lisäksi (avioliittoon vihkeminen ja kaste) seurakunnalla ei ole heille tällä hetkellä mitään muuta merkitystä. He eivät itse osallistu toimintaan mitenkään eivätkä he koe seurakuntayhteyttä itselleen kovin merkittäväksi. Yksi haastatelluista osallistuu muun kristillisen seurakunnan toimintaan.

Aikuisiällä en ole enää kokenut seurakuntaa itselleni merkitykselliseksi. En käy jumalanpalveluksissa enkä seurakunnan tilaisuuksissa. Se rooli, joka seurakunnalla oli minulle nuorena eräänlaisena turvaverkkona, ei ole enää tuntunut tarpeelliselta. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Vaikka viisi haastatelluista kertoi, että he eivät osallistu seurakunnan toimintaan, silti yhdeksän lapset olivat mukana seurakunnan kokoavassa toiminnassa. He ikään kuin näkivät osallistuvansa seurakunnan toimintaan, kun olivat ohjanneet ja parhaillaan ohjasivat omia lapsiaan seurakunnan päiväkerhoihin, muskariin, kerhoihin, leireille ja rippi-

kouluun. Omat lapset oli hyvillä mielin saateltu tyttökerhoon, mutta toisaalta heitä ei ole painostettu jatkamaan siellä, jos eivät ole kerhossa viihtyneet. Kahden haastateltavan lapset ovat toimineet itse jo rippikoulussa isosina.

Tytär käy seurakunnan leirillä. Et tota, on meidät vihitty kirkossa, tytär on kastettu, ja tota, tytär oli seurakunnan iltapäiväkerhossa pienempänä. Sen mä muistan, että siin tehtiin ihan valinta seurakunnan vuoksi, että hän meni seurakunnan ip-kerhoon, kun toinen vaihtoehto oli MLL:n. Siinä koettiin seurakunta jotenkin niinku tutummaksi ja turvallisemmaksi. (Kerhonohjaaja 1990-luku)

Niin ja sitten omat lapset eivät käyneet esikoulua, vaan he kävivät päiväkerhon eskariryhmässä. Se on niinku sellaista normaalielämään kuuluvaa. (Kerhonohjaaja 1980-luku)

Omien lasten osallistuminen seurakunnan toimintaan, on myös herättänyt erilaisia tunteita. Sitä on pidetty tärkeänä ja hyvänä asiana ja jotkin omat valinnat ovat kaduttaneet. Yksi haastateltavista kertoo, että haluaisi olla enemmänkin mukana seurakunnan toiminnassa, mutta arki ja osallistuminen toimintaan kulkevat tällä hetkellä omien pienten lasten ehdoilla.

Nyt kun kattelee, että aika moni muukin näistä meidän tuttavapiirin perheiden lapsista on nytkin, kun me käytiin meidän tyttöä kattomassa siellä leirillä, niin että se näytti olevan aikaa kivaa niillä isosilla. Omat valinnat on välillä vähän tyhmiä. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

Naisen tehtävä on hyvin perinteisesti huolehtia lasten kasvatuksesta, mihin liittyy myös lapsen uskonnollinen kasvatusta. He ovat uskonnollisen muistin siirtäjiä. Uskonto on myös yhä enenevässä määrin privatisoitunut, siirtynyt kodin piiriin. Koti on taas hyvin naisellinen elämänpiiri vastakohtanaan maskuliinin elämänalue, julkinen työ. Uskonosta on tullut jotakin sellaista mikä sopii paremmin naisten elämänpiiriin ja elämäntapaan. (Niemelä 2003b, 191.)

Omat kokemukset seurakunnan kerhoista ja seurakuntanuorista olivat hyvät. Tämän vuoksi haastateltavat haluavat ohjata myös omia lapsia hyviin harrastuksiin, että heillä olisi turvallinen paikka kasvaa kodin ulkopuolella. Kun vanhemmat ohjaavat lastensa harrastamista, on se aina tavoitteiltaan kasvatuksellista. (Helve 2009, 250).

Kaksi haastatelluista käy jumalanpalveluksissa silloin tällöin. Kolme kertoi osallistuvansa jumalanpalveluksiin suurina juhlapyhinä kuten jouluna. Yksi sanoi, että jumalan-

palvelus voisi olla se matalan kynnyksen paikka, josta osallistuminen voisi lähteä liikkeelle.

Kategoriaan 3 seurakuntamyönteisyys pitää sisällään kuvaukset siitä miten seurakunta on osa normaalielämää, usko on osa elämää ja seurakunnan merkitys näkyy edelleen nuoruusiässä syntyneiden ihmissuhteiden kautta. Kerhonohjaajatausta näkyy esimerkiksi opettajan työssä uskontotuntien merkityksenä. Haluna opettaa lapsille virsiä, tehdä uskontotunnista positiivinen kokemus ja viedä heitä leirikouluun Lappiin, koska omat kokemukset seurakunnan leireiltä ovat olleet niin hyviä.

Kyllä, samanlaisia kokemuksia. Ehdottomasti. Että jos ite on niitä joskus jostain saanu, niin miksei sitten toisetkin. Voi sitä samaa viedä eteenpäin. Saariselkäjuttukin (leirikoulu) on lähtenyt siitä, että mie olen ollut varmaan riipari-ikäinen kun olen ite ollu ensimmäisen kerran Boismanin Matin kanssa Saariselällä, Lapissa Tievatuvalla ja se oli kivaa. Ja nyt myö ollaa samalla tavalla Saariselällä samoissa ympyröissä liikuttu jo useampi vuosi. Näin se seurakunta on johdattanut. Omat leirijat oli hyviä. (Kerhonohjaaja, 1970-luku)

Kaksi haastatelluista kuvasi seurakunnan merkitystä uskon ja rukouksen kautta. Usko on kulkenut mukana ja vaikeina hetkinä on tullut rukoiltua ja hyvä niin, koska asiat ovat nyt hyvin. Toinen kertoi, että aikuisena hän ei enää tarvitse kirkkoa oman uskonsa tueksi eikä usko hänen mielestään edes ole yhteisöllisesti jaettavissa.

Myös suhde uskontoon on muuttunut. Koen, ettei oman uskon tueksi tarvita yhteisöä eikä oma usko ole yhteisöllisesti edes jaettavissa. (Kerhonohjaaja 1980-luku)

Kaksi haastateltavista ei enää asu Kouvolan seurakuntayhtymän alueella ja he kokevatkin seurakunnan kaikkein vieraimmaksi. Varsinkin, jos on juuri muuttanut, eikä ole oikein ehtinyt vielä tutustua uuteen seurakuntaansa. Muutto uudelle asuinpaikkakunnalle on kirkon jäsenyyden kokemisessa kriittinen vaihe. Silloin sitoutuminen helposti heikkenee. (Kirkko muutosten keskellä 2004, 348.) Yksi haastatelluista, joka asuu Kouvolan seurakuntayhtymän alueella, käyttää edelleen kotiseurakuntansa palveluita vaikka asuinpaikka onkin eri seurakunnan aluetta.

Haastateltavista viisi kertoi, että ei osallistu seurakunnan toimintaan. Loput kuusi kuvaavat suhdettaan seurakuntaan seurakuntamyönteisenä. Seurakunnassa eläminen on ikään kuin hiljaista myötäeloa sen piirissä. Se on asia, mikä vain kuuluu normaalina

osana arkielämään vaikka osallistuminen toimintaan ei olekaan aktiivista. Heidän kohdallaan seurakunta myös merkitsi olemassa olevia ystävyyssuhteita. Lasten kummeina oli henkilöitä, jotka olivat kerhonohjaaja-aikaisia tai seurakuntanuorissa hankittuja ystäviä.

Mut sitä tota mitä henkilökohtaisesti seurakunta merkitsee, niin onhan se yksi koti. Se on semmonen kuitenkin turva ja meidän yhteiskunnan ja tän kulttuurisen järjestelmän pohja. Mun mielestä on tärkeitä, että tunnetaan oman vakaumuksensa ja taustansa. Siinä mielessä se seurakunta antaa sellaisen varmuuden, että minä olen täältä. Sillä ei ole merkitystä me voidaan olla ihan samanarvoisia, kohdata tasavertaisina. se, että me tiedetään mistä ollaa kotoisin. (Kerhonohjaaja, 1980-luku)

8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Tyttökerhotyössä tapahtuneet muutokset vuosina 1973–2008

Suurimmat muutokset kerhotyössä on tapahtunut kerhojen, kerhonohjaajien ja kerholaisten määrissä. Samankaltaisena on varhaisnuorisotyön kehitys tapahtunut myös valtakunnallisesti tarkasteltuna. 1970-luvulta lähtien tyttöjen ja poikien ryhmätoimintaan osallistuvien määrä alkoi laskea. (Launonen 2010, 261.) Vuosina 1999–2003 varhaisnuorisotyön tilastoissa tapahtui eniten muutosta juuri Mikkelin hiippakunnan alueella. Osallistuneiden määrä laski tuolloin -17,6 %. Koko kirkossa muutosta osallistujamäärissä tapahtui -8,4 %. (Kirkko muutosten keskellä, 2004. 157.)

Suurimmillaan kerhojen määrä oli Kuusankoskella vuonna 1972, jolloin kokoontui 35 kerhoa. 1980-luvulla kerhojen lukumäärä laski alle 20:n. Piirijaon aikana vuosina 1991–2008 tyttökerhojen määrä laski edelleen tasaisesti muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintasuunnitelmat 1972 – 2008.) Vaikka 1980 ja 1990-luvuilla seurakunta hankki uusia, omia toimitiloja. Sellaisista vuokratuista huonetiloista, jotka olivat yksityisten kodeissa, luovuttiin. Samoin luovuttiin kokoontumistiloista, jotka olivat esimerkiksi sairaalan ja vanhainkodin yhteydessä. Kerhot alkoivat kokoontua pääsääntöisesti seurakunnan omistamissa tiloissa. (Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset 1970–2008, Riitta Tilus-Lohman, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012.)

1970-luvulla kerholaisia oli enimmillään 418 lasta. 1980-luvulla osallistujamäärän huippu osuu vuoteen 1985, jolloin kerholaisia oli 276. Tuolloin lukua kuitenkin nosti uutena aloittanut iltapäiväkerhotyö, joka ensimmäisenä toimintavuonna laskettiin tyttötyön tilastoihin. 1990-luvun alussa toimintaan vaikutti taloudellinen lama, mikä laittoi erityisesti lapsiperheet taloudellisesti huonoon asemaan. Tämä näkyi tyttökerhojen osallistujamäärän kasvuna. Kerholaisten määrä kasvoi selkeästi vuosina 1993 ja 1994, jolloin se enimmillään oli 254. Vuodesta 1999 alkaen kerholaisten määrä alkoi laskea tasaisesti aina tutkimusjakson viimeiseen vuoteen 2008 asti. Vuonna 2008 kerholaisia tilastoitiin 85.

1970 ja 1980 -luvuilla kerhonohjaajina toimi vuosittain useita kymmeniä nuoria. 1970-luvulla ohjaajia oli parhaimmillaan 56, 1980 luvulla ohjaajien määrä vaihteli 37:stä 43:een. Piirijaon aikana kerhonohjaajien määrä laski jopa alle kymmeneen. Vuonna 1991 ohjaajia oli vielä 13, vuonna 2008 heitä oli enää 7.

Kirkon nuorisotyöntekijöiden lukumäärä kasvoi 1970- ja 1980-luvuilla voimakkaasti. Silti valtakunnallisestikin varhaisnuorten kerhotyössä tapahtui jatkuvaa tilastollista las-kua. Yhdeksi mahdolliseksi esteeksi varhaisnuorten kerhotyön kehittämiseksi 1970- ja 1980-luvulla muodostui ehkä rippikoulu, joka työalana kasvoi tuolloin voimakkaasti. Varhaisnuorisotyöntekijät joutuivat käyttämään osan resursseistaan rippikoulutyön suunnitteluun ja toteutukseen. (Launonen 2010, 260.) Myös Kuusankoskella tyttö- ja poikatyöntekijä osallistuivat rippikoulutyöhön. Heillä silti säily päävastuu omasta työ-alastaan. Rippikoulua ja nuorisotyötä varten perustettiin 1976 seurakunnan kolmas nuorisotyönohjaajan virka. Silti valtakunnallisesti varhaisnuorisotyössä tapahtui saman-laiset muutokset osallistujamäärissä.

1980-luvulla tyttötyön tilastoihin merkittiin toimintaan osallistuneet pojat vuosina 1878, 1996 ja 1997. Yksi haastatelluista kertoi pitäneensä kerhoa, jossa oli myös poikia, kaik-ki muut pitivät kerhoja tytöille. Leea Virtanen on tutkinut tyttöjen ja poikien pihaleikki-en erilaisuutta ja todennut, että valtakunnallisesti oli yhtenevää välituntikäyttäytyminen, jossa tytöt ja pojat leikkivät erillään. Esimerkiksi pihaleikkien välillä näyttää olevan sukupuolten välinen ero leikkiperinteessä. (Anttila ym. 2011, 137–139.) Kerhojen säi-lyminen muutamaa vuotta lukuun ottamatta tyttöjen maailmana, kuvastaa hyvin tyttöjen ja poikien erilaista olemisen tarvetta. Tyttökerhot näyttäytyvät hyvin vahvasti niin sa-nottuina tyttöjen omahuonekulttuurina, joissa heillä on tilaa tehdä omanlaisia asioita, eivätkä ne ole kehittyneet sekakerhoiksi. Tähän on vaikuttanut todennäköisesti myös se, että seurakunnassa toimi kaksi varhaisnuorisotyöntekijää, joiden työalavastuut oli jaettu tyttö- ja poikatyöksi.

Kuusankosken seurakunnassa kerhotyö on sisällöllisesti muuttunut hyvin vähän. Kerhon perusrunko on säilynyt miltei muuttumattomana. 1980-luvun puolivälissä kerhoaikaa pidennettiin puolella tunnilla. Syynä tähän oli kerho-ohjelmaan liitetty ruoanlaitto, mikä vaati enemmän aikaa. Koko tutkimusjakson aikana kerho-ohjelman runko saatiin ker-hokäsikirjasta, jota julkaisee Poikien ja Tyttöjen Keskus. Kerhon hartausrunko on nou-dattanut kirkkovuoden aiheita.

Kerhojen ohjelmassa on vuorotellut askartelu, leikki ja ulkoilu. 1970- ja 1980 -luvuilla kerhoissa tehtiin askarteluja harvemmin, kun taas 1990-luvulta lähtien askartelu yleistyi. Leikki on säilyttänyt oman paikkansa kerho-ohjelmistossa. Mielenkiintoista oli huomata miten samat leikit ovat säilyttäneet suosionsa lasten parissa. Miltei jokainen ohjaaja mainitsi, että heidän kerhossaan oli leikitty vettä kenkään -leikkiä. Tämän lisäksi mainittiin peili, väri ja erilaiset piilotusleikit. Vaikka 1970-luvun lapsi eli hyvin erilaisessa maailmassa kuin 2000-luvun lapsi, on jotenkin lohdullista, että tietyt perusasiat pystyvät säilyttämään viehätöksensä.

Tulosten perusteella voi todeta, että tyttökerhon runko on ohjaajan näkökulmasta tarkasteltuna vakaa ja hyvä. Ohjaajat ovat saaneet kerhokirjasta ja säännöllisistä kokouksista riittävästi tukea omalle työlleen. Kerhotyön muoto myös palvelee hyvin nuorta, joka toimii kerhonohjaajana. Vastuunpaikka on sopivan kokoinen 15-vuotiaalle nuorelle. Kerran viikossa 1–1,5 tuntia kestävä kerho on mielekästä ohjata.

Varhaisnuorisotyön tilastoja ja historiaa tarkastelemalla tulee ajatus, että varhaisnuorten kerhotyö kaipaa sisällöllistä uudistamista, jotta lapsi haluaa tulla kerhoon. Vielä 1970-luvulla vallinnut ajan henki, että kaikki kylän tytöt kokoontuivat alueensa tyttökerhoon, ei enää toteudu. Seurakunnan kerhot kilpailevat lasten ajasta monen muun harrastus- ja ajanviettotavan rinnalla. Millainen sisällöllinen uudistus sitten olisi tarpeen?

Mielestäni kerhotyön mahdollisuudet tänään löytyvät kuitenkin juuri sen sisällöstä ja rakenteesta. Kerhotyön sisältö on senkaltaista, missä ei tarvitse kilpailla, suorittaa, menestyä tai olla toista parempi. Kerhossa järjestetty toiminta, askartelut ja leikit, ovat luonteeltaan kestäneet aikaa hyvin. Kerhon mahdollisuudet ovat myös sen yhteisöllisessä luonteessa. Lapset kokoontuvat yhteen kokkaamaan, askartelemaan, leikkimään ja hiljentymään hartauteen. Kerhonohjaajat ovat omana kerhoaikanaan kokeneet sen hyvänä ja halunneet olla siirtämässä traditiota eteenpäin.

Tämä ohjaa kerhotyön kehittämistä kahteen suuntaan: pitää tunnistaa perinteestä ja historiasta nousevat kerhotyön vahvuudet ja kehittää kerhotyön sisältöä, niin, että lapsi kokee kivaksi asiaksi tulla kerhoon. Kerhotyössä on luovuttamatonta kristillinen kasvatusta, jota kautta lapsi oppii rukousta ja kokee kristittyjen yhteyttä. Kerhonohjaaja on kristityn malli, jota kerholainen katsoo ylöspäin. Työ kerhonohjaajana on arjen evankeliumia. Ohjaajan kädet ovat Kristuksen kädet, jotka ottavat lapsen kerhossa syliin, nostavat maasta kompastuneen ja laittavat laastarin haavan päälle, auttavat askarteluissa ja

laittavat langan neulan silmään. 1980-luvulla alkaneet kokkikerhot ovat kerhotyön sisällöllisen kehittämisen tulosta. Kuusankoskella syksyllä 2012 aloitti piirustus- ja lautapelikerhot, joissa tuttuun kerhorunkoon haettiin sisältöä nuorten kerhonohjaajien harrastuksista.

8.2 Kerhonohjaamisen merkityksiä

Rippikoulun jälkeen nuoren mahdollisuudet osallistua seurakunnan toimintaan ovat monipuoliset. Nuori voi toimia vapaaehtoisena työntekijänä kirkossa tai vain olla mukana ja osallistua itse. Nuoruuden kehitystarpeisiin kuuluvat irtiotto lapsuuden kodista, oman paikan etsiminen yhteiskunnassa ja oman identiteetin muodostaminen. Näihin nuoren tarpeisiin ja kehitystehtäviin kirkon nuorisotyö tarjoaa monta osallistumisen mahdollisuutta. Samalla se rakentaa nuorisokulttuurin muodon, jota haastatellut kuvasivat nuoruuden turvallisena juttuna. Toiminta kerhonohjaajana tuo nuoren elämään rakennetta ja turvallisuutta.

Ystävät ja seurakunnan toiminnassa mukana olleet kaverit, tekivät kerhojen ohjaamisesta ja ajasta seurakuntanuorissa merkittävän. Seurakunnassa nuori tapasi kavereita ja syntyi pitkäkestoisia ystävyssuhteita. Tuona aikana solmittiin ystävyssuhteita, jotka kestävät edelleen. Juuri näiden ihmissuhteiden kautta seurakunta edelleen koettiin merkittävänä tekijänä omassa elämässä.

Kaikki haastatellut olivat naisia. Vuosina 1970–2008 Kuusankosken seurakunnan tyttökerhonohjaajana toimi vain yksi poika, kaikki muut olivat tyttöjä. Sukupuoli antaakin toisenlaisen näkökulman tarkastella uskonnollisia yhteisöjä ja niiden toimintaa. Naiset ovat tutkimusten mukaan miehiä uskonnollisempia. Uskonnollisilla yhteisöillä voi kuitenkin olla tietynlainen tapa jakaa tehtäviä sukupuolen perusteella. Evankelisluterilaisessa kirkossa oli vuonna 2000 varhaisnuorisotyön vapaaehtoisista 68,1 % naisia ja 31,9 % miehiä. Kirkkomme toiminnassa naisilla on siis hyvin keskeinen asema. Naisille tehtävät helposti määritellään sukupuoliroolin kautta hoivaksi ja huolenpidoksi. Tämänkaltaisia tehtäviä on tarjolla juuri lapsi- ja nuorisotyössä. Sukupuoli on ohjannut

myös ajattelua kirkon työntekijöiden kyvyistä hoitaa tehtäviä. Esimerkiksi kirkon ammattiryhmistä kanttorien kohdalla ajateltiin, että erityisesti naiskanttorille sopii lapsi- ja nuorisotyön tekeminen. (Helander 2003, 243–251.)

Tyttökerhot ovat selkeästi kirkossa perinteistä ja hyväksyttyä tyttöjen kulttuuria. Tyttökerhotyöstä voisi puhua tyttöjen omana tilana. Kirsten Drottnerin mukaan tytöt saavat omissa tiloissaan erilaisia valmiuksia vastata heihin kohdistuviin yhteiskunnallisiin vaatimuksiin. Heillä on mahdollisuus harjoitella taitoja, joita aikuisina tarvitsevat. (Anttila ym. 2011, 140.) Kerhot ovat paikka, jotka antavat mahdollisuuden hoitaa, huolehtia, tehdä työtä lasten kanssa. Se on ikään kuin harjoittelua äitiyteen, kasvamista vastuulliseksi aikuiseksi, joka huolehtii pienemmistään.

Kerhonohjaajan vastuu rakentuu pienistä ja isommista asioista ja niiden kautta on riittävän matala kynnyks opetella aikuisuuden vastuita. Muista lukita ovet. Huolehdi, että ketään ei kiusata. Työntekijän tehtävä on pitää huolta, että vastuu kerhonohjaamisesta pysyy kohtuullisena ja senkaltaisena, että se on nuoren kannettavissa. Haastattelussa ilmeni tilanteita, joissa kerhonohjaajat tuntuivat olevan melko yksin haastavien tilanteiden kanssa. Osittain tilanne oli ajalle tyypillinen ilmiö. Yhteyttä työntekijään ei 1970–1990 -luvuilla saatu yhtä helposti kuin 2000-luvun matkapuhelinaikana. Toisaalta samassa haastattelussa missä puhuttiin vastuun hankaluudesta, kerrottiin, että oli hienoa kun sai toimia aikuisen roolissa. Kun ongelmia joutui selvittämään yksin, sai myös samalla kantaa aikuisen vastuun. Haastattelussa kävi ilmi, että vastuu kerhoista ja lapsista ei kuitenkaan kerhoajan ja -paikan asettamissa rajoissa ollut liian suuri.

Kerhonohjaamisen merkityksiä kuvattiin nuoren oman kasvun kautta. Juuri tätä kasvua tapahtui, kun nuori toimi aikuisen paikalla ratkaisten työhön liittyviä ongelmia. Tilanteet saattoivat juuri sillä hetkellä vaikuttaa vaikeilta, mutta kun niistä selvittiin, saatiin elämässä eteenpäin kantavia onnistumisen kokemuksia. Nuori joutui asemaan ja tehtävään, missä piti toimia mallina ja esikuvana sekä täyttää vanhempien odotukset hyvästä ohjaajasta. Sillä millaisia konkreettisia tiloja ja toimimisen paikkoja nuorille tarjotaan, voidaan vaikuttaa nuoren kasvuun aikuiseksi myönteiseksi tai kielteisesti. (Helve 2009, 252.) Kun kerhotyössä ohjaajan vastuu säilytetään sopivan kokoisena, ohjaa se nuorta hyvään myönteiseen kasvuun.

Vain yksi haastateltava kuvaili kerhotyön merkitystä omassa nuoruudessaan uskon näkökulmasta. Kerhoa ohjatessaan hän koki saaneensa olla vapaasti kristitty ja rohkaista lapsia heidän uskossaan. Hän koki, että kerhossa oli toteutunut lasten kanssa seurakuntayhteys. Tästä nousee selkeä haaste kerhotyölle. Miten tukea kerhonojaajan omaa uskon elämän kasvua, niin että yhteisö voitaisiin kokea uskon elämälle merkittäväksi?

Kerhotyö on lasten kristillistä kasvatusta ja kerhonohjaajia koulutetaan ja opastetaan pitämään kerhoissa hartauksia. Hartaudet myös toteutuvat ohjaajien pitäminä kerhokeran ohjelmassa ja työntekijän pitäminä kerhonohjaajien kokouksissa. Hartauselämä, jota seurakunnassa ja kerhoissa toteutetaan, on aina yhteisöllistä. Silti suomalaisten uskonnonharjoitus on luonteeltaan hyvin yksityistä. Jos tarkastellaan suomalaisten uskonnollisuutta kirkon julkiseen toimintaan osallistumisena, se on vähäistä. Kun taas uskonnonharjoittamisen tarkastelu esimerkiksi sen kautta miten usein henkilö rukoilee, antaa siitä aivan erilaisen kuvan. (Niemelä 2003b, 185.) Kerhotyön merkityksistä ei haastatteluissa puhuttu uskon elämän hoitamisen tai uskossa kasvun kautta. Tämä on mielestäni suuri haaste työlle kerhonohjaajien kanssa, mihin pitää kiinnittää enemmän huomiota.

8.3 Kerhonohjaaja ja seurakunta nyt

Tutkimus osoitti, että entinen kerhonohjaaja on sitoutunut säilyttämään kirkon jäsenyyden. He ovat kaikki seurakunnan jäseniä ja kirkolliset toimitukset kuuluvat heidän elämänsä taitekohtiin. Samaan aikaan kertomuksista kuitenkin kuului etääntyminen kirkosta. ”Meistä on tullut joulukirkkoihmisiä. Että tähän on tultu.” Aktiivinen osallistuminen seurakunnan toimintaan oli kadonnut opiskeluaikojen, perheen perustamisen ja lasten kasvattamisen myötä. He kuitenkin kertoivat, että heidän lapsensa osallistuivat seurakunnan toimintaan.

Mielenkiintoista oli, miten haastateltavat kuvasivat seurakunnan merkityksiä heille itselleen lastensa osallistumisen kautta. Seurakunnan merkitys nähtiin siinä, että lapset kävivät kerhoa, suorittivat rippikoulun ja toimivat isosina. Seurakunta koettiin oman osallistumisen vähäisyydestä huolimatta tutuksi ja turvalliseksi paikaksi omille lapsille, paikaksi, missä on hyvä kasvaa. Näin seurakunta oli perheen elämässä mukana tavalla,

mitä kuvailtiin normaalielämään kuuluvaksi. Enemmistö kirkon jäsenistä pitää seurakuntaa osana suomalaista elämänmuotoa. (Haastettu kirkko 2012, 78).

Toisaalta, kun ottaa huomioon osittain naisille jääneen roolin uskonnollisena kasvattajana, onkin luontevaa ymmärtää osallistumisen kokeminen lasten kautta. Kun vanhemmat ohjaavat lasta harrastuksiin, on se aina kasvatuksellista. Lapsille halutaan varmistaa samankaltaisia kokemuksia, joista itse on lapsena ja nuorena saanut ammentaa elämänarvoja ja -kokemuksia. Vaikka aikuinen ei itse ehdi tai jaksakaan lähteä osallistumaan seurakunnan toimintaan, hän voi ikään kuin kokea, että lapsi, joka osallistuu, on turvassa ja hyvissä käsissä. Muutama haastateltavista kuvasi asian hyvin suoraan, että elämässä oli juuri nyt vaihe, jossa osallistuttiin lasten ehdoilla, vaikka itse olisi halunnutkin osallistua enemmän. Perhekerhoa ei ikään kuin laskettu henkilön ”omaksi osallistumiseksi” vaan siellä oltiin lapsen vuoksi.

Aikuisten saaminen osallistumaan onkin haaste kirkolle. Tähän liittyy oleellisesti kysymys siitä, millainen jäsenyys kirkolle riittää? Jäsenyyden peruste on kuuluminen kirkkoon. Minimissään kirkko voisi siis tyytyä siihen, että muodollinen jäsenyys riittää ja toivoo, että elämän taitekohtien kausaalitoimitusten - kaste, konfirmaatio, avioliittoon vihkiminen ja hautaan siunaamisen - suosio säilyy. Näiden elementtien säilyessä kirkon kosketuspinta jäseniinsä säilyy. Ja on hyvä luottaa, että suurina juhlapyhinä, kuten jouluna, seurakuntalaiset kuitenkin edelleen tulevat kirkkoon.

Kirkon jäsenyyden vahvistaminen on Meidän kirkko -strategian keskeinen tavoite. Yhtenä sen tavoitteena on kohdata jokainen seurakuntalainen viisi kertaa vuodessa. Tämä vaatii seurakunnilta entistä enemmän aktiivisuutta. Kirkosta eroaminen on kuitenkin pysynyt edelleen korkeana. Eroamisen syynä on, ettei kirkolla instituutiona nähdä olevan merkitystä ja että ei uskota kirkon opetuksiin. Suhde kirkkoon pysyy yllä vain toistuvien kohtaamisten kautta. (Haastettu kirkko 2012, 90–91.)

Kerhonohjaajilla on vahva kokemus seurakunnasta nuoruusvuosilta. Heille kirkko instituutiona ja toiminnan paikkana on tärkeä, vaikka oma osallistuminen on vähäistä. Heille seurakunta tulee uudelleen merkittäväksi lasten osallistumisen kautta. Työ jatkuu, kerhossa kokoonnutaan ja rukoillaan kuten ennenkin, nyt vain heidän lapsensa saavat nauttia samasta kristillisestä kasvatuksesta. Suomalaiset kokevatkin seurakunnan merkityksen olevan tärkeämpää yhteisöä kuin omaa uskoa tukevana. (Niemelä 2203a, 130).

Tätä taustaa vasten, nousevat keskiöön sellaiset toimintamuodot, joissa kohdataan nuorten vanhempia. Työssä kerhonohjaajien kanssa ja yleensäkin nuorisotyössä pitää olla vahvempi linkki nuorten vanhempiin. Varhaisnuoriso- ja nuorisotyö kokoaa vuosittain koko joukon lapsia ja nuoria piiriinsä. Olisi mielenkiintoista pohtia enemmän millainen toimintamuoto olisi sopiva väline vanhempien osallistamiseksi lastensa seurakuntaharastukseen. Rippikoulussa yhteys perheisiin tapahtuu vanhempainiltojen muodossa. Kerhotyön mahdollisuudet perheiden kohtaamiseen voisivat olla jossain vuorovaikutuksellisemman ja yhteisöllisemmän toimintamuodon piirissä.

8.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Omien juuriin ja lähtökohtiin uudelleen tutustuminen oli avartava kokemus. Oli mielenkiintoista perehtyä Kuusankosken seurakunnan historiaan ja vaiheisiin. 1980-luvun taloudellisesti hyvinä aikoina toimin itse kerhonohjaajana ja nautin nuorisotyön runsaasta leiritarjonnasta. 1990-luvun piirijaon aikana olin toiminnassa mukana aluksi seurakunnan kesätyöntekijänä, sitten piirineuvoston sekä kirkkovaltuuston jäsenenä. Vuonna 2009 aloitin tyttötyöntekijänä kotiseurakunnassani. Tutkimukseni lähtöajatuksena oli kiinnostus, mitä entiselle kerhonohjaajalle kuuluu. Aihe oli minulle läheinen, mikä toimi tutkimuksen aikana sekä positiivisena että negatiivisena tekijänä.

Tutkimustyötä oli tietyssä mielessä helppo tehdä, koska tutkimuskenttä oli tuttu: paikat, osa haastateltavista henkilöistä ja entisistä työntekijöistä. Suurimman hankaluuden tutkimukselle tuotti haastateltavien tunteminen. Haastateltava ikään kuin oletti, että tiedän osittain vastauksen kysymykseen. Vastauksiin piti pyytää tarkennuksia. Kun analysoin haastatteluja, piti tarkasti pitäytyä litteroidussa tekstissä ja jättää huomioimatta ne selitykset, jotka kuvittelin tietäväni oman kokemukseni perusteella. Itse tutkimustyön suorittaminen ja tulosten analysointi oli haaste. Työ oli minulle uutta ja opiskelun yhdistäminen työhön vaati ajankäytöltä paljon.

Ennen haastattelujen aloittamista, olisi pitänyt tutustua vielä laajemmin teoriaan. Analyysivaiheessa teoriasta tuli esille näkökulmia, joita en ollut osannut haastattelukysymyksiin sisällyttää. Esimerkiksi naisnäkökulman olisi voinut ottaa selkeämmin esille

haastattelulomakkeessa. Myös seurakunnan merkityksiä olisi voinut kysyä useammalla kuin yhdellä avoimella kysymyksellä.

Olen itse kokenut ajan kerhonohjaajana hyvin merkittävänä. Analysoitaessa haastatteluja tunnistin halun tulkita tekstiä itselleni sopivalla tavalla. Esimerkiksi olin tietäväni, että haastateltavan yksi syy kerhonohjaamiseksi lähtemiseen oli uskon tulo, olimmehan yhdessä siitä nuorina puhuneet. Haastattelussa hän ei kuitenkaan maininnut sitä. Siksi analyysissä päädyin selkeästi määrittelemään, millä perusteilla luokittelin kategorioita ja laskin yksittäisten sanojen esiintymiskertoja.

Työtä on jo hyödynnetty Kouvolan seurakuntayhtymän kerhonohjaaja koulutuksessa. Koulutuksessa pidettiin luento, jossa kerrottiin entisten Kuusankosken kerhonohjaajien kokemuksista kerhotyöstä ja niistä asioista, mitkä kerhoissa ovat pysyneet samana ja mikä on muuttunut. Työn tulosten vieminen konkreettiseen työhön on kuitenkin haaste. Täytyy löytää perinteestä nousevat vahvuudet, jotka halutaan säilyttää ja miettiä, mikä on muutettavissa toimivammaksi.

Kesän 2012 aikana tein haastatteluja ja samaan aikaan pohdin kerhotyön kehittämisen mahdollisuuksia. Haastatteluista kävi ilmi, että kerhonohjaajat olivat kokeneet vahvana motiivina henkilökohtaisen kutsun kerhonohjaajaksi. He myös kertoivat saaneensa ohjaamisesta itselleen harrastuksen. Päätin yhdistää nämä kaksi asiaa. Rippikoululeirillä ja erilaisissa kohtaamisissa nuorten kanssa keskustelin nuorten harrastamisesta ja pohdimme yhdessä voisiko nuorella jo olevaa harrastusta hyödyntää lasten kerhotyössä. Tätä kautta syntyivät ideat kahdesta uudesta kerhosta.

Perhetyön tekeminen osana varhaisnuoriso-, rippikoulu- ja nuorisotyötä on tärkeää. Se kuitenkin vaatii resurssien ja ajankäytön uudelleen suunnittelua. Perhetyölle pitäisi myös löytää hyvä ja toimiva muoto. Aikuisten siteitä kirkkoon voidaan vahvistaa kohtaamalla heitä siellä missä heidän nuorensa aktiivisesti toimivat.

8.5 Lopuksi

Vuosi 2012 päätti erään vaiheen Kuusankosken seurakunnan historiassa. Tyttö- ja poikatyö erillisinä työmuotoina lakkasivat olemasta ja ne yhdistettiin vuoden 2013 alusta varhaisnuorisotyöksi. Vaikka moni asia on muuttunut tai muuttumassa, on kuitenkin asioita, jotka pysyvät. Vuoden 2012 tilastoista huomattiin, että monen työmuodon osallistujamäärät ovat laskussa. Positiivisena poikkeuksena oli tyttö- ja poikatyö, joissa kerholaisten määrä oli noussut. Kuusankosken seurakunnassa toimii tällä hetkellä 26 kerhonohjaajaa, joista 22 on tyttöjä ja joista 16 pitää tyttökerhoja. Kerhotyö on siis hyvin pitkälle tyttöjen toiminta-aluetta ja siinä mielessä tyttötyötä. Tämä on myös työntekijöille haaste: tukea oikealla tavalla naiseksi kasvavia nuoria. (Kuusankosken seurakunnan tilastot vuosi 2012, tyttötyön toimintakertomus 2012.)

Kerholaisten määrän nousu Kuusankoskella tilastovuonna 2012 voi johtua kahdesta syystä: kolme uutta kerhoa aloitti toiminnan ja/tai yhteiskunnan taloudellinen taantuma. 1990-luvun alussa laman vaikutukset näkyivät aluksi osallistujamäärien nousuna. (Lauonen 201, 262). Oli syy kumpi tahansa, osallistujista on pidettävä kiinni. Edellinen lama osoitti, että tilastolliset vaikutukset olivat lyhytaikainen ilmiö. Muutaman vuoden jälkeen kerholaisten määrä kääntyi jälleen laskuun. Kehityksen ei kuitenkaan välttämättä tarvitse mennä näin, jos samalla kehitämme työmuotoa niin, että lapsi haluaa käydä kerhossa.

Vierailin puuhakerhossa tammikuussa 2013. Sisälle kerhoon juoksi pieni tyttö, joka ensimmäisenä huudahti ovelta: ”Ehditäänhän me tänään leikkiä vettä kengässä?” Askartelujen ja leikkien jälkeen kokoonnuttiin piiriin, odotettiin, että kaikki rauhoittuivat ja luettiin yhdessä Herran siunaus ja vielä lopuksi: ”Hyvää yötä, Jeesus myötä, kiitos tästä kerhosta. Se oli kiva.” Ja tytöt pelmahtivat naulakolle pukemaan. Mietin, että vaikka maailma ja yhteiskunta ovat muuttuneet paljon sitten vuoden 1982, jolloin itse toimin kerhonohjaajana, tuntuu todella lohdulliselta, että jotkin perusasiat pysyvät samoina ja edelleen viihdyttävinä lasten maailmassa. Kerhoon kokoontuminen, yhteisleikit ja hilyntyminen hartauteen tuovat edelleen rakennetta lasten ja nuorten elämään.

LÄHTEET

- Anttila, Anna; Ojanen, Karoliina; Saarikoski, Helena & Timonen, Senni 2011. Tyttöjen juttuja. Teoksessa Karoliina Ojanen, Heta Mulari & Sanna Aaltonen (toim.) Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen. Jyväskylä: Bookwell Oy, 135– 172.
- Brisk Kristiina, Mäkelä Sari, 2004. Kerhonohjaajan kengissä – kerhonohjaajien ajatuksia toiminnastaan Tuusulan seurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö.
- Cederlöf, Petri 1999. Merkityksestä laatuun, haasteena nuorisotyön tutkimus. Teoksessa Kari Paakkanainen (toim.) Arviointitutkimus ja nuoriso. Tulostavasta dynaamiseen nuorisotoimintaan. Nuorisotutkimusverkosto, nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 8/99. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Haastettu Kirkko 2012. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008-2011. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115. Porvoo: Bookwell Oy.
- Helander, Eila 2003. Naiset uskonnollisissa yhteisöissä. Teoksessa Helander, Eila (toim.) Muutoksen tulkkina. Kirkon ja elämä osana yhteiskuntaa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 243 – 258.
- Helve, Helena 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Liikkanen, Mirja (toim.) Suomalaisten vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Hakapaino, 250 – 269.
- Hirsjärvi Sirkka & Hurme Helena, 2000. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hurme, Helena 2000. Perhe kehityksen kontekstina. Teoksessa Paula Lyytikäinen, Mikko Korkiakangas, Heikki Lyytikäinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan kehitys kontekstissaan. Porvoo: WS Bookwell Oy, 139 – 156.
- Häkkinen, Seppo 2003. Kirkon jäsenyyteen sitoutuminen. Teoksessa Helander, Eila (toim.) Muutoksen tulkkina. Kirkot ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 230 – 242.
- Häkkinen, Seppo 2010. Ihanne ja todellisuus. Jäsenyyteen sitoutuminen Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa 1960-luvulta 2000 luvulla. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Hämäläinen, Juha & Nivala, Elina 2008. Kasvatustiede. Pedagogisen ihmistyön tiede. Kuopio: UNIPress Suomi.

- Jokinen, Kimmo & Saaristo Kimmo, 2002. Suomalainen yhteiskunta. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kirkko muutosten keskellä. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2000–2003. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 89. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Kuusankosken seurakunnan tyttötyön toimintakertomukset vuosilta 1970–2008, 2012. Kopiot tekijän hallussa.
- Kuusankosken seurakunnan seurakuntasuunnitelmat vuosilta 1971–1995. Kuusankosken seurakunnan arkisto.
- Kuusankosken seurakunnan kasvatussuunnitelma I 1983. Kuusankosken seurakunnan arkisto.
- Launonen Pekka, 2010. Kristillinen varhaisnuorisotyö 1800-luvun lopulta 2000-luvun alkuun. Teoksessa Eero Jokela & Heli Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni - Kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 248–265.
- Metsämuuronen, Jari 2006. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Teoksessa Jari Metsämuuronen (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. s. 81 – 138.
- Niemelä, Kati 2003a. Suomalaisten sitoutuminen uskonnollisiin yhdyskuntiin. Teoksessa Kimmo Kääriäinen, Kati Niemelä & Kimmo Ketola, Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudelle vuosituhannele. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. s. 122 – 147.
- Niemelä, Kati 2003b. Uskonnollisuus eri väestöryhmissä. Teoksessa Kimmo Kääriäinen, Kati Niemelä & Kimmo Ketola, Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudelle vuosituhannele. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 187–220.
- Niemelä, Kati 2007. Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä vaikuttavuudesta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Nieminen, Risto T. 2002. Seurakunta aluetyön jännitteessä. Organisaation ja toimintayhteisön muutosprosessi aluetyötä toteuttavassa seurakunnassa. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Nieminen, Risto T. 2003. Kirkko 2000-prosessi ja kansalaisen seurakunta. Teoksessa Helander Eija (toim.) Muutoksen tulkkina. Kirkon ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa. Helsinki: Kirjapaja Oy, 219–229.
- Nivala, Elina 2006. Kunnan kansalainen yhteiskunnan kasvatuksellisenä ihanteena. Teoksessa Leena Kurki & Elina Nivala (toim.) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen Yliopistonpaino Oy – Juvenus Print, 25–103

- Nurmi, Jan-Erik 2000. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja noidankehiä. Teoksessa Paula Lyytikäinen, Mikko Korkiakangas, Heikki Lyytikäinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan kehitys kontekstissaan. Porvoo: WS Bookwell Oy, 256 – 274.
- Sihvo, Jouko 2003. Kirkolliset toimitukset elänkaaririitteinä. Teoksessa Eija Helander (toim.) Muutoksen tulkkina. Kirkot ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 276 – 288.
- Talka, Anu 1997. Uskonnollinen elämä. Teoksessa Eero Niinikoski & Jari Talvisto (toim.) Kuusankosken kirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 345–399.
- Tilus-Lohman, Riitta 2012. Kuusankosken seurakunta, nuorisotyönohjaaja 1976–2009. Kuusankoski. Henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2012.
- Turunen, Kari E 2005. Ikävaiheiden kriisit. Juva: WS Bookwell Oy.
- Perälä, Matti 1997. Sigfrid Sirenus Kuusankosken ensimmäisenä pappina. Teoksessa Eero Niinikoski & Jari Talvisto (toim.) Kuusankosken kirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 411-422.
- Porkka, Jouko 2008. Kirkonkasvatustoiminta yhtenäiskulttuurista postmoderniin aikaan. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Porvoo: WS Bookwell Oy, 153 – 220.
- Porkka, Jouko 2009. Rippikoulusta seurakunnan vapaaehtoistyöhön – isoseksi haluamisen motiivit ja odotukset. Teoksessa Innanen Tapani, Niemelä Kati (toim.) 2009. Rippikoulun todellisuus. Porvoo: WS Bookwell Oy, 311 – 328.
- Yeung, Anne Birgitta 2003. Kirkko, vapaaehtoistoiminta ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Eija Helander (toim.) Muutoksen tulkkina. Kirkot ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 306 – 319.

SÄHKÖISET LÄHTEET

- Ajantasainen lainsäädäntö i.a. Kirkkolaki. Viitattu 17.12.2012 Osoitteessa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054#L8> viitattu 17.12.1912
- Biografiakeskus i.a. Viitattu 7.2.1013. Osoitteessa: <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3077/>
- Helsingin kaupunki i.a. Nuorisotiedotuskeskus Kompassi. Viitattu 27.12.2012. Osoitteessa http://www.kompassi.info/page.asp? item_id=878
- Jauhiainen Emmi, Konttinen Henna 2008. Kerhonohjaaja – työntekijän oikea käsi. Tutkimus Heinolan seurakunnan kerhonohjaajista ja kerhonohjauksen tilanteesta vuonna 2008. Diakonia ammattikorkeakoulu, opinnäytetyönpankki. Viitattu 4.1.2012

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Jarvenpaa2008/725d15_jrvenp_jauhiainen_konttinen_2008.pdf

Ritokoski, Sami. 2010. Työ, jolla on tulevaisuus: seurakunnallisen varhaisnuorisotyön ydin ja haasteet työntekijöiden kuvaamina. Diakonia ammattikorkeakoulu, Helsinki. Viitattu 28.12.2011

http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/A_28_ISBN_9789524931090.pdf

Suomen evankelis-luterilainen kirkko a i.a. Sakasti – toiminta. Lasten ehtoolliselle osallistumisen historia. viitattu 23.9.2012.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content42A61A>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko b i.a. Vaikuta kirkossa. Viitattu 27.12.2012.

Osoitteessa:

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/66C256C6C6F4CCC6C2256FEA003B1A43?OpenDocument&lang=FI>

Virkkunen, Tiina 2008. Risti kaulassa ja Jumala sydämessä. Nuorten antamia merkityksiä seurakuntanuoruudelle ja seurakuntaan toiminnalle osallistumiselle. Diakonia-ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö YAMK. Viitattu 28.12.2011

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Jarvenpaa2008/b9d170_Jrvenp_Virkkunen_2008.pdf

LIITTEET

Liite 1.

Teemahaastattelu runko kerhonojaajille

1. Perustiedot

Milloin ja miten kauan pidit seurakunnan kerhoa? Mitä kerhoa/kerhoja pidit? Piditkö niitä yksin vai yhdessä toisen kerhonojaajan kanssa?

Muu toiminta seurakunnassa: Olitko muuten aktiivinen seurakunnassa? osallistuitko nuorteniltoihin, isoskoulutukseen, olitko isosena? Koitko olevasi seurakuntanuori?

2. Miten sinusta tuli kerhonojaaja?

Mitkä asiat vaikuttivat mukaan lähtemiseen (oma kerho-aikasi, kaverit, uskoon tulo, rippikoulu, raha)?

3. Muistoja kerhovuosilta

Mitä muistat ajasta, jonka toimit kerhonojaajana? Mikä oli parasta? Mikä pahinta? Millainen kerhosi oli? Mitä kerhossa teitte? Kerhonojaajana minä....

4. Kerhon ohjaamisen merkitys

Mitä kerhojen pitäminen sinulle tuolloin merkitsi? Koitko olevasi seurakuntanuori? Mitä ajattelit seurakuntayhteydestä?

5. Kerhon ohjaaminen ja koko elämä

Mitä sinulle nyt merkitsee se, että aikanaan toimit kerhonojaajana? Hankitko tuolloin jotain taitoja, joita olet voinut hyödyntää myöhemmin? Vaikuttiko se sinun ammatinvalintaasi? Kerhonojaaja vuosien takia....

6. Mitä seurakunta tänään merkitsee sinulle?

Liite 2.

Tekijät, jotka vaikuttivat siihen, että **henkilöstä tuli kerhonohjaaja**.

Pelkistetty kuvaus	alaluokka	alaluokka	päälukko, kategoria
- oli itse ollut tyttökerhossa x 7 - osallistui lapsikuoroon x2 - osallistui päiväkerhoon x 1	- osallistuminen seurakunnan lasten toimintaan	- osallistuminen seurakunnan toimintaan	yhteys seurakuntaan yht. 24
- rippikoulu vahvisti halua lähteä kerhotyöhön x2 - rippikoulun jälkeen kerhonohjaajakursille x1 - riparilla tutustui seurakuntaan x2	- rippikoulu	mainittiin yht. 18 x	
- osallistui kerhonohjaajakoulutukseen x1 - nuorisokuoro x2	- muu toiminta nuorten seurakunnassa		
- kanttori kutsui x1 - Riitta pyysi x2 - pyydettiin apuohjaajaksi x1	- kontakti seurakunnan työntekijään	- henkilökohtainen kutsu mainittiin yht. 5x	
- kerhonohjaaja kutsui x1	- kontakti kerhonohjaajaan		
- äidin malli x2 - ison sisken malli x2 - ihaili omia kerhonohjaajiaan x1 - ihaili omaa päiväkerhotätiä x1		- roolimalli, esikuva, joka jo toimi srk:ssa yht. 6x	
- halu tehdä työtä lasten kanssa x2 - ammattihaave motivoi aloittamaan x2 - ammattihaave opettaja x1 - ammattihaaveena työ lasten parissa x1 - halusi, että lapsilla on hyvä harrastus x2 - koki, että työ oli tärkeää ja oikeaa x1		- halu tehdä työtä lasten kanssa tulevaisuudessakin yht. 9	- kerhon ohjaamisesta saatu aineeton tai aineellinen hyöty yht. 20x
- ajatteli hyötyvänsä kokemuksesta myöhemmin x1 - sai ohjauskokemusta x1		- kokemuksesta saatu hyöty yht. 2	
- sai oman harrastuksen x3 - perhe kannusti harrastamaan seurakunnassa x1		- oma harrastus yht.. 4	
- palkkion merkitys x5		- aineellinen hyöty yht. 5	

Liite 3

Kerhonohjaamisen merkitys nuoruuden kontekstissa.

pelkistetyt maininnat		alaluokka	päälouokka
- suuri merkitys, aika oli tärkeää x6 - koko nuoruus oli kerhonohjaajaelämää x1	suuri merki- tys, tärkeää	nuoruuteen kuu- luva, merkittävä asia yht, 27	Nuoruuden turvallinen juttu
- muistelen lämmöllä, se oli hyvää aikaa. Se oli ihana, että sinne suuntautu, kun olis voinu suuntau- tuu ihan minne vaan x1 - jälkikäteen ajateltuna elämäntasapainottaja nuo- ruudessa x1 - toi rakennetta ja turvallisuutta x1 - hyvä juttu nuoruudessa x1 - yksi nuoruuteen kuuluva asia x1	turvapaikka		
- kaverit oli siellä x2 - vihamiehestä tuli paras ystävä x1 -seurakunta oli mun kaveri x1 - sieltä löyty ne lähimmät ja hyvä ystävät x1	kaverien merkitys	yhteisöllisyys	
- olin seurakuntanuori x9 - se yhteisöllisyys mikä siellä oli, oli se syy miksi niissä jutuissa oli mukana x1 - kerhojen ohjaajana oleminen teki helpommaksi lähteä mukaan muuhun nuorten seurakunnan toi- mintaan x1	seurakunta- nuoruus	yht. 15	
- yksi monesta harrastuksesta, joilla kaikilla oma tehtävänsä x1 - ainoa harrastus nuoruudessa x1 - se oli turvallinen harrastus, siellä mä olen kasvanut x1 - tää oli niinku harrastus, kerhonohjaaminen x2 - perhe kannusti seurakunnassa harrastamiseen x1	harrastus		vapaa-ajan käyttö yht, 12
- kerhotyöhön valmistauduttiin x3 - sitoutuminen esim. kerho-aikoihin x1 - ei pelkkä harrastus, positiivisella tavalla työtä x1 - sen halusi tehdä hyvin x1	työ		
- piti miettiä miten käyttäytyi ja pukeutui x1 - toimi roolimallina, toi siis järkevyyttä x1 - myös kerhon ulkopuolella piti muistaa, että oli kerhonohjaaja x1 - srk:n kerhoja ohjatessa sai olla vapaasti kristitty x1	toimi esikuvana		oma henkinen kasvu
- sai kärsivällisyyttä x1 - se oli oma kasvunpaikka x1 - siinä sai vastuuta x1 - piti olla kypsä, aikuismainen x1 - sai vastuuta, piti lukita ovet, katsoa, että ketään ei kiusata x1	oma kasvu		yht. 9

Liite 4

Miten aika kerhonohjaajana on vaikuttanut koko elämään

Pelkistetyt maininnat	Alaluokka	Päälukokka
- vaikuttanut ammatinvalintaan x3 - on vaikuttanut siihen, että hakeutuu alalle x2 - kerhotunnin ohjaaminen oli opettelua oppitunnin pitämiselle x1 - olisin vieläkin mieluiten kerhotäti x1	antanut suuntaa ammatinvalinnalle yht. 7 mainintaa	Kerhonohjaamisen hyöty ammatissa, opiskelussa tai vapaaehtoistyössä yht. 15 mainintaa
- ryhmänohjaustaidot x2 - ryhmädynamiikan perussääntöjen oppinen ja johtamistaidot x1 - esillä oleminen ja asian esittäminen x1 - johtamistaidot x2 - ohjauskokemuksesta on ollut hyötyä elämässä x2	ryhmänohjaustaidot yht. 8 mainintaa	
- aviopuoliso löytyi seurakuntanuorista x2 - hyviä ystäviä, jotka ovat osa elämää edelleen x3 - KO-päivillä tutustui ihmisiin, joiden kanssa edelleen on ystävä x1 - kerhonohjaaja kaveri on omien lasten kummina x3		ihmissuhteet yht. 9 mainintaa

Liite 5

Taulukko 8. Mitä seurakunta merkitsee entiselle kerhonohjaajalle tänään?

pelkistetty kommentti	alaluokka	alaluokka	pääluokka
- on kirkon jäsen x11	jäsenyys		sosiologinen si- toutuminen
- vihitty avioliittoon kirkossa x10 - lapset on kastettu x10	kirkollisten toimitus- ten käyttäminen yht. 10	kirkon toimi- tusten käyttö	sitoutumisen käytännöllinen ulottuvuus
- on juuri muuttanut uuteen srk:ntaan, ei osallistunut x1 - ei osallistu srk:n toimintaan, on vain jäsen x3 - aikuisena ei koe srk:ta merkitykselli- senä x1 - osallistuminen ei aktiivista x1	ei itse osallistu srk:n toimintaan yht. 6	osallistuminen seurakunnan jp- elämään ja muuhun toi- mintaan	
- lapset on ohjattu srk:n toimintaan (perhe-, päiväkerho, muskari, tyttöker- hot, leirit, rippikoulu, isostoiminta) x9	henkilön lapset osal- listuvat seurakunnan toimintaan yht. 9		
- kauneimmat joululaulut x1 - käy silloin tällöin kirkossa x2 - joulukirkko x3	oma srk:n toimintaan osallistuminen yht. 6		
- hiljainen myötäelo seurakunnassa x1 - asia, mikä kuuluu elämään x1 - oma kotiseurakunta edelleen läheisin vaikka asuu muualla x1 - kuuluu normaalielämään x1 - haluaa työssään välittää lapsille posit. srk.kuvan x1 - haluaisi olla enemmän mukana x1		seurakunta kuuluu elämään yht. 6	
- usko ja rukous on mukana elämässäx1 - srk on koti, turva x1 - vaikutusta arvomaailmaan x1 - uskonto on kulkenut rinnalla elämässä koko ajan x1		usko osana elämää yht. 4	
- puolison leipätyö x1 - seuraa puolison työtä rinnalla x1 - mieletön merkitys, jos ajattelee, että on löytänyt puolisen srk.nuorista x1 - saadut ystävät x3 yht. 6		ihmissuhteet yht. 6	